

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Meld. St. 26

(2019–2020)

Melding til Stortinget

Datatilsynets og Personvernemndas årsrapporter for 2019

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Meld. St. 26

(2019–2020)

Melding til Stortinget

Datatilsynets og Personvernemndas
årsrapporter for 2019

Innhold

1	Kommunal- og moderniserings- departementets innledning	5	3	Merknader fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Personvernemndas årsmelding	13
1.1	Personvernutfordringer i kommunal sektor	5			
1.2	Sosiale medier, elektroniske spor og digital markedsføring	6	4	Administrasjon og ressurser ...	15
1.3	Kunstig intelligens og personvern	7	4.1	Datatilsynets budsjett og rammevilkår	15
1.4	Utvidelse av personopplysnings- lovens anvendelsesområde	8	4.2	Personvernemndas budsjett og rammevilkår	16
2	Merknader fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Datatilsynets årsrapport	8		Vedlegg	
2.1	Barn, unge og utdanning	9	1	Datatilsynets årsrapport for 2019	17
2.2	Helse og velferd	10	2	Årsmelding 2019 Personvern- nemnda	80
2.3	Personvernombudsordningen	10			
2.4	Avvikssaker	11			
2.5	Internasjonalt arbeid	12			
2.6	Kommunikasjon som virkemiddel, særlig om videreutvikling av veiledningstjenesten	12			

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Meld. St. 26

(2019–2020)

Melding til Stortinget

Datatilsynets og Personvernemndas årsrapporter for 2019

*Tilråding fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet 19. juni 2020,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Kommunal- og moderniseringsdepartementets innledning

I 2018 trådte ny personopplysningslov, som gjennomfører EUs personvernforordning (forordning 2016/679) i norsk rett, i kraft. Arbeidet med, og ikrafttredelse av, det nye regelverket har ført til stor oppmerksomhet om personvernspørsmål de siste årene. Både de som behandler personopplysninger og de som er registrert, er betydelig mer opptatt av rettigheter og plikter på dette området enn for bare noen år siden. Dette merker både Datatilsynet, klageorganet Personvernemnda og andre som arbeider med personvernspørsmål.

Det følger av utredningsinstruksen at det skal foretas utredning av ulike konsekvenser ved planlagte regelendringer eller tiltak. Blant annet skal det vurderes om planlagte tiltak reiser prinsipielle spørsmål. Personvernspørsmål kan nettopp være slike prinsipielle spørsmål som skal utredes i samsvar med kravene i utredningsinstruksen. Plikten til å vurdere personvernkonsekvenser fremgår også av personvernforordningen. Det følger av forordningen artikkel 35 og 36 at denne plikten retter seg både mot de behandlingsansvarlige som skal foreta konkrete behandlinger av personopplysninger, og mot de som utarbeider og vedtar regelverk. Det gjelder altså en utstrakt plikt til å utrede personvernkonsekvenser og iverksette til-

tak som skal ivareta de registrertes personvern når nye regler, systemer og løsninger planlegges og tas i bruk. Personvern vurderinger skal med andre ord gis nødvendig oppmerksomhet i alt utredningsarbeid der slike vurderinger er relevante.

1.1 Personvernutfordringer i kommunal sektor

Kommunal sektor behandler store mengder personopplysninger om innbyggerne sine, fra de begynner i barnehagen til de blir gamle og trenger pleie- og omsorgstjenester. Mange av de tjenestene kommunene tilbyr innbyggerne forutsetter behandling av sensitive personopplysninger, som for eksempel helseopplysninger eller opplysninger om brukernes særskilte behov. Riktig behandling av slike opplysninger krever god oppmerksomhet om og forståelse for både personvern og informasjonssikkerhet.

Digitalisering av offentlig sektor skal gi en enklere hverdag for innbyggere, næringsliv og frivillig sektor gjennom bedre tjenester, mer effektiv ressursbruk og tilrettelegging for produktivitetsøkning i samfunnet (En digital offentlig sektor, Digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019–2025). For å effektivisere tjenestetilbudet og ressursbruken, digitaliseres derfor stadig flere tjenester. Vi ser det blant annet i skolesektoren

(se nærmere omtale i punkt 2.1), der kommunene i økende grad tar i bruk digitale læremidler og digital kommunikasjon. I mange sammenhenger er dette bra, både for elever og lærere. Digitalisering kan, når den gjøres på riktig måte, gi bedre personvern og informasjonssikkerhet enn mange manuelle og papirbaserte løsninger. Men dette forutsetter, i skolen som på alle andre områder, kompetanse og ressurser til å håndtere spørsmålene som digitalisering reiser.

Når kommunene skal ta i bruk nye digitale løsninger, må de foreta en vurdering av den risikoen tjenesten eller løsningen kan medføre. Hvilke personopplysninger skal behandles, hvem er de registrerte, hvem skal ha tilgang til opplysningene, og hvordan er informasjonssikkerheten? Dette er noen av spørsmålene den behandlingsansvarlige må stille seg.

Datatilsynets tilsynsvirksomhet har over flere år vist at det er betydelige utfordringer knyttet til etterlevelse av personvernregelverket, inkludert reglene om informasjonssikkerhet, i mange norske kommuner. Dette gjelder ikke bare små kommuner med begrensede ressurser. Også i store kommuner skjer feil. Dette er dokumentert gjennom Datatilsynets behandling av flere store avvikssaker i skolene i store kommuner i rapporteringsperioden. I følge Datatilsynet mangler kommunene ofte bestillerkompetanse i den forstand at de ikke alltid selv tydelig kan definere sine behov, men i stor grad overlater til tilbyderne å påvirke hva som anskaffes. Videre mangler det ofte tilfredsstillende vurderinger av hvilke opplysninger som er nødvendige for hvilke formål, og hvem som bør ha tilgang til disse opplysningene. Sist, men ikke minst, er det i mange kommuner store utfordringer knyttet til ivaretagelse av informasjonssikkerheten generelt. God regeletterlevelse forutsetter både kompetanse og ressurser. Datatilsynet bidrar med både råd og veiledning for at kommunene bedre skal kunne ivareta sine oppgaver. Også Digitaliseringsdirektoratet skal målrette sin veiledningsvirksomhet på informasjonssikkerhetsområdet mot kommunene, og skal i denne rollen samarbeide tett med blant annet Datatilsynet. Men det er den enkelte kommune som bærer ansvaret for etterlevelse av regelverket.

Mange problemstillinger og spørsmål om personvern og informasjonssikkerhet er relevante for flere kommuner. Det én kommune opplever som utfordrende, er trolig en utfordring for flere. For mange kommuner vil det være god støtte i å samarbeide med andre kommuner; utveksle erfaringer og gi hverandre råd. Departementet støtter og

oppmuntrer derfor til slikt samarbeid mellom kommuner for å løse ulike utfordringer knyttet til personvern, informasjonssikkerhet og digitalisering av tjenester.

1.2 Sosiale medier, elektroniske spor og digital markedsføring

En betydelig del av nordmenns liv leves digitalt. Mange av de tjenestene vi bruker daglig er tilgjengelige via nettet. Dette er enkelt, praktisk og rimelig både for tjenestetilbyder og bruker. De færreste er bevisste hvilke elektroniske spor som genereres når de bruker digitale tjenester.

De aller fleste digitale tjenester benytter informasjonsskapsler. Disse kan blant annet følge brukerens bevegelser mellom ulike nettsider og tjenester. Dette gjøres for å forbedre brukeropplevelsen. Informasjonsskapsler benyttes samtidig for å følge brukernes bevegelser på nettet i markedsføringsøyemed. Ved å analysere brukernes bevegelser, kan markedsførere skape en detaljert profil av brukeren. Med grunnlag i slike profiler, kan det gis tilpassede tilbud om varer og tjenester. Analyser og profiler av den enkelte kjøpes og selges i stor skala.

Vilkårene for bruk av personopplysninger skal gjøres tilgjengelige for brukerne. Men mange av disse vilkårene er tilnærmet umulige å forstå. De er lange, skrevet i et utilgjengelig språk, og ofte med mange henvisninger til andre dokumenter og vilkår som heller ikke er enkle å forstå. I januar 2020 la Forbrukerrådet frem en rapport (Out of control, 14. januar 2020) om hvordan blant annet bruk av mobiltelefoner etterlater store mengder opplysninger om brukernes interesser, vaner og preferanser, og hvordan disse opplysningene gjøres tilgjengelige for virksomheter som er helt fremmede for brukerne. Disse virksomhetene, som er en del av et stort økosystem for digital markedsføring, analyserer opplysningene og bygger profiler av brukerne for å følge dem over tid. Hver bruker tildeles en digital identitet som gjør det mulig å følge dem på tvers av både tjenester og plattformer. Bruken og delingen av personopplysninger foregår med grunnlag i omfattende brukeravtaler som de fleste brukere har svært begrensede forutsetninger for å forstå. Forbrukerrådet peker også på at deres undersøkelser tyder på at mye av den delingen og bruken av personopplysninger som finner sted i dette økosystemet, trolig er ulovlig etter det europeiske personvernregelverket. Rapporten tyder altså på at brukerne bes om å samtykke til behandling av personopplysninger

som er i strid med gjeldende rett, uten at de har forutsetninger for å forstå dette selv. Dette kan skje blant annet fordi mange av de involverte aktørene ikke er etablert i EØS-området, og det derfor er utfordrende å håndheve europeisk personvernregulering overfor dem. Personvernmyndighetene i flere europeiske land, inkludert det norske Datatilsynet, arbeider nå med disse problemstillingene.

De siste årene har vi også sett at opplysninger som brukerne gir fra seg på sosiale medier brukes til helt andre formål, og på en helt annen måte, enn brukerne er forespeilet og har samtykket til. Analyser av personopplysninger benyttes til å målrette budskap, alt fra markedsføring til politiske budskap. Saken om Cambridge Analyticas bruk av opplysninger fra Facebook i ulike valgkampanjer er et eksempel på dette. Uten at brukerne verken har samtykket til bruken, eller forstår hvordan opplysninger om dem brukes, utarbeides det analyser og profiler i den hensikt å målrette budskap individuelt tilpasset den enkelte. På denne måten kan valg og preferanser påvirkes av ukjente og usynlige aktører som benytter teknologier som gjør det mulig å målrette budskap og påvirkning mot utvalgte enkeltpersoner. Å skille sant fra usant, eller juks fra ekte, er blitt en utfordring i dette landskapet. Over tid kan det utgjøre en trussel mot demokratiet når borgerne tar sine valg basert på analyser og antakelser om dem utført i det skjulte av ukjente og usynlige aktører.

Regjeringen er opptatt av at den enkelte skal settes i stand til å ivareta eget personvern best mulig. Dette forutsetter åpenhet og informasjon om hvordan personopplysninger samles inn og behandles. Brukervilkår må være transparente, og legge til rette for at forbrukerne kan ta reelle valg om behandling av sine personopplysninger. Mange tjenester, som i dag er basert på behandling av personopplysninger, kan tilbys basert på analyser av anonyme data. Profiler som benyttes i markedsføring kan bygges ut fra anonymiserte og aggregerte data. Slike tjenester, også utviklet av norske aktører, finnes allerede på markedet, og brukes av flere store virksomheter i deres markedsføring. Det er grunn til å tro at flere vil velge denne type personvernvennlige løsninger hvis de kjenner mulighetene og alternativene. Personvern kan på denne måten bli et konkurransefortrinn. Dette forutsetter imidlertid en vilje til å utvikle personvernvennlige løsninger, og se muligheter i stedet for begrensninger i slike løsninger.

De siste årene har personvernmyndighetene i Europa samarbeidet med både konkurranse- og forbrukermyndighetene om problemstillinger i grenseland mellom konkurranserett, forbrukerrett og personvern. Også norske myndigheter har deltatt i dette samarbeidet. Nasjonalt har også Datatilsynet og forbrukermyndighetene (Forbrukertilsynet og Forbrukerrådet) et godt samarbeid om problemstillinger i skjæringspunktet mellom personvern og forbrukervern. Dette gjelder særlig spørsmål om brukervilkår og samtykke til behandling av personopplysninger som vilkår for levering av tjenester. Departementet støtter dette samarbeidet, og mener det er viktig at ulike myndigheter arbeider sammen for å ivareta borgernes rettigheter best mulig. Samtidig er det viktig at det arbeides internasjonalt med denne type utfordringer, siden mange av de store aktørene er hjemmehørende i andre land enn Norge.

1.3 Kunstig intelligens og personvern

Den teknologiske utviklingen går raskt. Nye muligheter og nye løsninger dukker opp i raskt tempo. Kunstig intelligens tas stadig oftere i bruk for å løse krevende utfordringer. Mange løsninger som tar i bruk kunstig intelligens er basert på innsamling og bruk av store mengder personopplysninger. Dette reiser mange og krevende personvernspørsmål, blant annet om dataminimering og kravet om at personopplysninger ikke skal benyttes til andre formål enn innsamlingsformålet.

Ansiktsgjenkjenningsteknologi er basert på registrering av ansiktsbiometri, og systemer og algoritmer for gjenkjenning av enkeltindivider. Teknologien kan brukes til mange ulike formål, også i kombinasjon med ulike former for kunstig intelligens. Teknologien kan blant annet brukes til å identifisere og autentisere en person for tilgang til avstengte områder eller innlogging i tekniske løsninger. Typiske eksempler er adgangskontroll eller opplåsing av mobiltelefoner basert på ansiktsgjenkjenning. Dette er også den type bruk av ansiktsbiometri som skjer ved avlesning av biometrisk passinformasjon når borgerne benytter selvbetjent grensekontroll. I disse situasjonene blir ansiktsbiometrien til den fysiske personen som står i passkontrollen kontrollert mot biometrien i passet vedkommende presenterer. På Heathrow flyplass utenfor London pågår for tiden et forsøk med identitetskontroll basert på ansiktsgjenkjenningsteknologi som erstatning for fremvisning av fysiske identitetsdokumenter på ulike punkter for identitetskontroll av de reisende. Dette forsøket er ett av flere prosjekter i den regulatoriske sand-

kassen for personvern og kunstig intelligens hos det britiske datatilsynet. Forsøket er basert på samtykke fra de reisende. Ansiktsbiometri er dessuten tatt i bruk i forbindelse med godkjenning av varekjøp og betalingstransaksjoner i en rekke land. Slik bruk vil i de aller fleste tilfeller være basert på den registrertes samtykke, og den registrerte vil være innforstått med bruken hver gang den skjer.

Kunstig intelligens kan også brukes til gjenfinning og identifisering av personer man ikke allerede kjenner identiteten til. Slik bruk har vært omtalt i ulike sammenhenger, blant annet i forbindelse med appen ClearView AI. Tjenesten fungerer slik at man benytter kunstig intelligens til å søke etter ansiktsbiometri tilhørende en person i en database inneholdende bilder av identifiserte personer i håp om å få et treff som kan identifisere den eller de aktuelle personene.

Når kunstig intelligens benyttes for å lete etter identifiserte eller uidentifiserte personer i kameraopptak eller store databaser inneholdende personbilder, vil dette i de fleste tilfeller skje uten at de registrerte er informert. Tilsvarende kan kunstig intelligens benyttes til å lete etter og identifisere mønstre eller avvik av ulike slag i alle store datamengder. På denne måten kan teknologien for eksempel brukes til å avsløre bank-, forsikrings- eller skattesvindler. Også i slike sammenhenger skjer behandlingen av personopplysninger normalt uten at de registrerte er kjent med bruken. Det er et grunnleggende prinsipp i personvernregelverket at de registrerte skal gjøres kjent med at det behandles opplysninger om dem og hva formålet med behandlingen er. Behandling av personopplysninger uten at de registrerte får informasjon om det, er derfor i de fleste sammenhenger problematisk. Det kan utfordre befolkningens tillit til både offentlige og private virksomheter som behandler personopplysninger dersom personopplysningene benyttes sammen med kunstig intelligens i ulike typer kontrollarbeid. Ofte vil dessuten slik bruk av personopplysninger kunne være i strid med det opprinnelige formålet med innsamling av opplysningene.

Bruk av kunstig intelligens reiser en rekke personvernsspørsmål. Regelverket er detaljert og komplisert. Grensene for hva som er lov kan være vanskelige å trekke for den enkelte som skal utvikle systemer eller ta dem i bruk for å behandle personopplysninger. Det er likevel viktig å utforske de mulighetene som ligger i bruk av personopplysninger og ny teknologi. I regjeringens strategi for bruk av kunstig intelligens, lagt frem i

januar 2020, legger regjeringen vekt på at utvikling og bruk av kunstig intelligens i Norge skal bygge på etiske prinsipper, og respektere menneskerettighetene og demokratiet. Bruk av regulatoriske sandkasser er et av virkemidlene som foreslås. Departementet sørger derfor for at Datatilsynet kan etablere en regulatorisk sandkasse for personvern og kunstig intelligens der teknologi og innovative løsninger kan utvikles og prøves ut innenfor trygge rammer.

1.4 Utvidelse av personopplysningslovens anvendelsesområde

Lov om behandling av personopplysninger 2018 erstattet lov om behandling av personopplysninger 2000. Den nye loven ble ikke gjort gjeldende for Svalbard. I stedet ble personopplysningsloven 2000 med forskrift videreført for Svalbard, jf. overgangsregler om behandling av personopplysninger § 1 bokstav d.

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 10. september 2019 ut et høringsnotat hvor det bl.a. ble foreslått at personvernforordningen og personopplysningsloven 2018 med forskrift skal gjelde for Svalbard. Det ble samtidig foreslått at personvernforordningen artikkel 56 og kapittel VII ikke skal gjøres gjeldende for Svalbard. Videre ble det foreslått at Datatilsynet ved enkeltvedtak kan gi dispensasjon fra de enkelte bestemmelsene i personvernforordningen og personopplysningsloven dersom stedlige forhold på Svalbard gjør det nødvendig.

Den nevnte bestemmelsen i overgangsreglene om behandling av personopplysninger ble besluttet opphevet ved kgl.res. 12. mai 2020. Samme dag fastsatte Kommunal- og moderniseringsdepartementet en endring i forskrift om behandling av personopplysninger § 1, slik at personopplysningsloven 2018 også skal gjelde på Svalbard med de unntak som følger av forskriften. Regelendringen trer i kraft 1. juli 2020.

2 Merknader fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Datatilsynets årsrapport

2019 innebar utvikling som førte til store endringer i Datatilsynets oppgaver, arbeidsform og organisering. Det er departementets erfaring at Datatilsynet, på en god måte, har evnet å tilpasse seg nytt regelverk og nye utfordringer.

I meldingsåret har Datatilsynet valgt å prioritere arbeid med personvernsspørsmål innenfor

områdene barn, unge og utdanning, helse og velferd, og internasjonalt personvernsamarbeid. I arbeidet har de særlig valgt å se på bruken av virkemidlene kommunikasjon og veiledning, samt personvernombudsordningen.

2.1 Barn, unge og utdanning

Personvern for barn og unge er et tema som har vært omtalt i Datatilsynets årsrapporter de siste årene, og har også i dette rapporteringsåret vært et prioritert tema. Stadig flere barnehager og skoler tar i bruk digitale verktøy både i læringssituasjonen og i kommunikasjon mellom skole og hjem. Datatilsynet påpeker at atferdsanalyser, læringsplattformer og -ressurser, PCer og andre nettilkoblede enheter innhenter, lagrer og behandler betydelige mengder opplysninger om barna, og til dels også om deres foresatte. Opplysninger samles inn av ulike involverte aktører med forskjellige hensikter.

Først og fremst behandles opplysninger om selve arbeidet elevene gjør, og oppgavene som er løst. I tillegg behandles informasjon om når og hvor eleven gjorde arbeidet. Dette medfører en omfattende samling av informasjon om barnet/eleven. Det kan også gi betydelig informasjon om hjemmet, og organisering av hverdagen og gjennomføring av skolearbeidet. Skolen har en viktig oppgave i å bevisstgjøre elevene på ulike sider ved bruk av digitale verktøy både i skolearbeidet og ellers. Den må forklare hvilken informasjon om eleven som registreres når elevene bruker de digitale læringsmidlene. Også de foresatte må få god informasjon om dette. Alle berørte må dessuten få god informasjon om hvem som kan få tilgang til opplysningene i den tiden de lagres. Datatilsynet er opptatt av at barns personvern vektlegges i barnehager og på skoler, og at skole- og barnehageeiere har et bevisst forhold til anskaffelse og bruk av digitale løsninger.

En særskilt problemstilling Datatilsynet peker på, er bruken av gratis applikasjoner. Flere store utviklere tilbyr gratis applikasjoner og programvare til bruk i skolen. Datatilsynet peker på at disse tjenestene likevel sjelden er helt gratis. Appene forutsetter at brukerne gir noe tilbake. For appene som tilbys i skolen, er barnas personopplysninger motytelsen. Barna har i de fleste sammenhenger ikke noe valg, men må ta i bruk de appene skolen eller læreren velger ut. På denne måten tvinges de til å gi fra seg personopplysninger som de ikke har noen kontroll over. Dette fører til at barna og de foresatte mister kon-

troll over personopplysninger om seg selv uten at dette er noe skolen har et bevisst forhold til.

I årsrapporten for 2019 peker Datatilsynet på at 11% av alle avviksmeldingene tilsynet mottok i løpet av året, gjaldt behandling av personopplysninger om barn og unge. Tilsynets personvernundersøkelse for 2019/2020 avdekket at befolkningens tillit til skolesektorens behandling av personopplysninger er lavere enn for offentlig sektor for øvrig. Tilsynets erfaring er at mange kommuner er mer opptatt av å digitalisere enn å digitalisere riktig. Mange kommuner mangler kompetanse til å gjøre gode anskaffelser og bruke anskaffede systemer på en god måte.

I meldingsåret har Datatilsynet behandlet flere store avvikssaker i skolesektoren. De to største gjaldt avvik ved bruk av systemer for kommunikasjon mellom hjem og skole. Både i 2019 og 2020 inviterte Datatilsynet relevante aktører til rundebordsmøte om personvern og informasjonssikkerhet i skolen. Bakgrunnen er at Datatilsynet gjennom tilsyn og avviksmeldinger har en generell bekymring knyttet til barns personvern. Møtet i 2019 avdekket særlig at det er behov for å forbedre kommunenes bestillerkompetanse slik at de kan anskaffe de riktige løsningene. Også utfordringer knyttet til personvern og informasjonssikkerhet i gratistjenester, kompetanse til å foreta gode og opplyste valg av tjenester og, ikke minst, kultur for informasjonssikkerhet i skolen generelt, sto høyt på dagsorden. Datatilsynet erfarer at kommunene har et stort behov for informasjon og støtte i sitt arbeid med personvern og informasjonssikkerhet. Tilsynet påpeker viktigheten av at sentrale myndigheter bidrar i dette arbeidet.

Departementet er enig med Datatilsynet i at det er viktig å bidra til at kommunene kan gjøre gode anskaffelser, og velge systemer og løsninger som på en god måte ivaretar barnas personvern. Både Datatilsynet og Digitaliseringsdirektoratet kan bidra med råd og veiledning for å realisere dette målet. Også kommunenes organisasjoner kan spille en viktig rolle. Samtidig er departementet opptatt av at det er den enkelte kommune som har ansvaret for å etterleve personvernregelverket. Det er den enkelte kommune som må sørge for å anskaffe personvernvennlige løsninger og implementere nødvendige tiltak for å ivareta informasjonssikkerhet. Det er kommunene som kjenner de lokale forholdene og egne behov, og som må vurdere hvilke løsninger som best ivaretar disse behovene. Og det er derfor de som må ta ansvaret for at løsningene som velges er formålstjenlige, sikre og personvernvennlige.

2.2 Helse og velferd

Datatilsynet viser i sin årsrapport til at det pågår flere store prosesser med nasjonale løsninger for behandling av helsedata. De nevner blant annet helsenorge.no, Akson (felles journalsystem i kommunene), Helseplattformen og Helseanalyseplattformen. Hensikten med løsningene er enklere datatilgang. Datatilsynet peker på at kjennetegn ved sektoren er stor endringstakt, politisk oppmerksomhet og storstilt digitalisering. Endringer i måten man gir helsehjelp på, stiller nye krav til systemenes evne til å ivareta informasjonssikkerheten knyttet til konfidensialitet, tilgjengelighet og integritet. Det er samtidig en klart uttalt forventning om effektivisering. Dette kan medføre utkontrakteringer og sentralisering av kompetanse og beslutningsmyndighet. I årsrapporten har Datatilsynet trukket frem flere store høringsaker de har kommentert i løpet av 2019. De viser blant annet til endringer i Nasjonalt vaksinasjonsregister (SYSVAK) og Meldingssystemet for smittsomme sykdommer (MSIS), til endringer i helseregisterloven for å muliggjøre etablering av Helseanalyseplattformen, til endringer i hjemler for helsepersonells tilgang til data for egne læringsformål, og til omgjøring av det pseudonymiserte reseptregisteret til et personidentifiserbart legemiddelregister. Felles for disse sakene er at Datatilsynet, i sine hørings svar, har pekt på at de mener sikkerhetsrisiko og personvernkonsekvenser ved forslagene ikke er tilfredsstillende utredet i høringsforslagene.

Datatilsynet har i rapporteringsåret deltatt i offentlig debatt om personvernrettens rolle og gjennomslagskraft i helsesektoren. Debatten startet med en kronikk med tittelen «Dødelig personvern» i dagspressen. Kronikkforfatterne, som var helsepersonell, hevdet at personvernregelverket ble tolket så strengt at det var til hinder for effektiv pasientbehandling. Datatilsynet deltok i debatten med kronikker, faglige innlegg og i paneldiskusjoner. I debatten la Datatilsynet stor vekt på at godt personvern i helsesektoren er viktig for den generelle tilliten til sektoren. I lys av debatten, utarbeidet Helse- og omsorgsdepartementet et rundskriv om informasjonshåndtering i spesialisthelsetjenesten. Datatilsynet bidro dessuten i et arbeid med en veileder om personvern og forskning sammen med forskningsmiljøet ved Oslo Universitetssykehus. Departementet mener det er bra at de ulike fagmiljøene arbeider sammen for å finne løsninger på denne type utfordringer i en polarisert debatt.

Helsesektoren er en sektor med mange og krevende personvernsspørsmål. God ivaretagelse av pasientenes personvern er grunnleggende for en god helsetjeneste. Ofte sidestilles godt personvern med god informasjonssikkerhet. Departementet påpeker at god informasjonssikkerhet er en forutsetning, men ikke tilstrekkelig til å ivareta pasientenes personvern. Personvern handler også om f.eks. ivaretagelse av taushetsplikt og vern om pasientenes integritet, som i mange sammenhenger er grunnleggende for at pasientene skal bidra med nødvendig informasjon for å sikre god helsehjelp. Samtidig er det viktig å legge til rette for at helseopplysninger, på en trygg og god måte, kan brukes til sekundærformål som forskning og utvikling. Bruk til slike formål må innrettes slik at den samsvarer med regjeringens målsetning om at de registrerte skal ha størst mulig råderett over egne personopplysninger.

Departementet mener det er positivt at Datatilsynet deltar i den offentlige debatten om personvern og informasjonssikkerhet i helsesektoren. Det følger av personopplysningsregelverket at det skal foretas utredning og vurdering av personvernkonsekvenser i alle saker der dette er relevant. Det er derfor viktig at vanskelige dilemmaer og avveininger mellom personvern og helsehjelp løftes frem og synliggjøres. Dette legger et godt grunnlag for beslutninger der alternativer er vurdert, ulike hensyn er veid mot hverandre, og der man velger de minst personverninngripende tiltakene som kan realisere målet.

2.3 Personvernombudsordningen

Ordningen med personvernombud har eksistert i Norge siden personopplysningsloven 2000 trådte i kraft. Etter loven var ordningen imidlertid frivillig. I 2016 hadde Datatilsynet registrert 554 virksomheter med personvernombud. Da personopplysningsloven 2018 trådte i kraft, og gjennomførte personvernforordningen i norsk rett, ble ordningen obligatorisk for alle offentlige myndigheter og offentlige organer som behandler personopplysninger. Også en rekke private behandlingsansvarlige som behandler personopplysninger på en måte som kan være spesielt inngripende for de registrerte, f.eks. i form av regelmessig eller systematisk monitorering av de registrerte, skal ha personvernombud. Ved utgangen av rapporteringsåret hadde Datatilsynet registrert 1852 virksomheter med personvernombud. Noen virksomheter deler personvernombud.

Etter personvernregelverket har personvernombudet en viktig funksjon som rådgiver og veileder både internt i den virksomheten vedkommende representerer, og utad overfor kunder, brukere eller andre som virksomheten er i kontakt med. Ombudet kan på mange måter avlaste Datatilsynet gjennom å være en ressursperson i egen virksomhet. Dette er nyttig tatt i betraktning den store mengden henvendelser Datatilsynet mottar.

Datatilsynet har tidligere drevet utstrakt veiledning rettet mot personvernombudene. Med den store økningen i antall ombud som er kommet de siste årene, er det ikke mulig for tilsynet å gi alle nødvendig opplæring og oppfølging. Flere høyskoler har imidlertid etablert utdanningstilbud rettet mot personvernombud. Datatilsynet bidrar med undervisning i enkeltemner innenfor disse studietilbudene. I tillegg viser Datatilsynet til at det er etablert flere nettverk for personvernombud, der ombudene i ulike sektorer møtes og utveksler kunnskap og erfaringer.

Departementet ser på personvernombudene som en stor ressurs som bidrar til godt personvernarbeid i både offentlig og privat sektor. Departementet støtter likevel Datatilsynets nedprioritering av opplæring av ombudene til fordel for andre oppgaver. Dette har samtidig gitt grobunn for private utdanningstilbud på området, noe departementet ser på som positivt. Det er også positivt at tilsynet har ressurser til å bidra med kompetanse i disse utdanningsoppleggene.

2.4 Avvikssaker

Gjennomføring av EUs personvernforordning i norsk rett har ført til stor oppmerksomhet om etterlevelse av personvernregelverket. Et element i dette er også oppmerksomhet om plikten til å rapportere avvik til Datatilsynet. Plikten til å rapportere avvik, dvs. orientere Datatilsynet dersom personopplysninger behandles i strid med personvernregelverket, fulgte også av personopplysningsloven 2000. I og med at sanksjonene for brudd på personopplysningsloven og personvernforordningen nå er svært strenge, opplever Datatilsynet at plikten til å rapportere avvik etterlevs i en helt annen grad enn tidligere.

I 2015 mottok Datatilsynet 84 avviksmeldinger. I 2018, da det nye personvernregelverket trådte i kraft i juli, økte antallet avviksmeldinger til 1275. I 2019 mottok Datatilsynet 1916 avviksmeldinger. Tilsynet peker i årsrapporten på at det er ressurskrevende å håndtere alle meldingene. De har derfor utviklet et system der de fleste avviksmel-

dingene underlegges en forenklet behandling, mens bare de aller mest alvorlige sakene (16%) følges opp gjennom ordinær forvaltningsbehandling. Samtidig påpeker tilsynet at avviksmeldingene er en kilde til nyttig informasjon om hvor de store personvernutfordringene er, og hva de handler om. På denne måten gir avviksmeldingene viktig kunnskap som virksomheten kan benytte til å styre ressursbruken i tilsyns-, veilednings- og kommunikasjonsarbeid.

Det fremgår av årsrapporten at avviksrapporteringen omfatter alt fra store, målrettede hackerangrep der mange tusen registrerte kan være berørt, ned til små saker som har konsekvenser bare for et fåtall registrerte. Den vanligste årsaken til en avviksmelding er at personopplysninger sendes til feil mottaker. Datatilsynet deler avvikene inn i fire hovedkategorier, der noen er interne hendelser, mens andre skyldes forhold utenfor virksomheten. Hele 83% av avvikene gjelder det Datatilsynet kaller interne utilsiktede hendelser. Dette kan være hendelser som følge av manglende rutiner eller opplæring, uhell eller teknisk svikt. Svært mange av avvikene kunne, ifølge Datatilsynet, vært unngått med bedre interne rutiner eller opplæring.

Fordelt på sektorer, viser Datatilsynets rapportering at hele 30% av avvikene rapporteres fra finanssektoren. Sektoren inkluderer blant annet bank, forsikring, inkasso og kredittvurdering. 23% av avvikene rapporteres fra kommunal sektor, som blant annet inkluderer avvik i skole, barnehage, helsetjenester og eldreomsorg. Avviksmeldingene kommer både fra store, ressurssterke kommuner, og fra mindre kommuner. Ca. 11% av avviksmeldingene omfatter behandling av personopplysninger om barn. Omlag halvparten av disse avvikene har skjedd i skolesektoren.

Departementet bemerker at det svært høye antallet rapporterte avvik sammenliknet med situasjonen for noen år siden, ikke nødvendigvis er et uttrykk for dårligere personopplysningssikkerhet. Rapporteringen kan vel så mye være et uttrykk for økt kjennskap til personvernregelverket generelt, og plikten til avviksrapportering spesielt. Jo bedre de behandlingsansvarlige kjenner og forsøker å etterleve regelverket, jo større blir også bevisstheten om at man gjør feil. Tilsvarende er det høye antallet avviksmeldinger fra finanssektoren neppe et uttrykk for at personopplysningssikkerheten i den sektoren er dårligere enn i andre sektorer. I følge Datatilsynet er trolig noe av forklaringen på at sektoren er overrepresentert i rapporteringsstatistikken, at den både har høy bevissthet om etterlevelse av personvernreglene

og god kompetanse på området. Mange av avvikene i finanssektoren kategoriseres som mindre alvorlige, blant annet ved at de handler om feilsending av ikke sensitive personopplysninger.

Når det gjelder kommunenes rapportering av avvik, vurderer Datatilsynet disse fra en litt annen innfallsvinkel. En god del av disse avvikene gjelder barn. Barns personopplysninger nyter et særlig vern i personvernregelverket. Avvik som berører barn er derfor særlig alvorlige. Flere av avvikene i kommunal sektor i rapporteringsåret har utløst betydelige overtredelsesgebyrer fra Datatilsynet. Departementet er enig med Datatilsynet i at det er viktig å løfte kommunenes kompetanse på personvern generelt, og informasjonssikkerhet spesielt. Det er viktig at kommunene kjenner krav og plikter i regelverket når de skal anskaffe eller endre ikt-løsninger, og at de løpende foretar risikovurderinger av de løsningene som brukes. Datatilsynet har gjort et viktig veilednings- og informasjonsarbeid på dette området over flere år. Departementet mener dette er viktig arbeid for at befolkningen skal kunne føle seg trygg på at lokalforvaltningen behandler opplysninger om dem på en sikker og god måte.

2.5 Internasjonalt arbeid

Internasjonalt arbeid er viktig, og prioriteres høyt av Datatilsynet. Hoveddelen av vårt nasjonale personvernregelverket er EU-regelverk som er gjennomført i norsk rett. Dette regelverket skal tolkes likt i alle EØS-landene. Det er derfor viktig for norske personvernmyndigheter å ha tett og god dialog med personvernmyndigheter i andre europeiske land for å følge med på regelverkstolkningen der. Også samarbeidet i Det europeiske personvernrådet (Personvernrådet) er viktig for Datatilsynets regelverksanvendelse. Samarbeidet gir dessuten mulighet til å påvirke tolkning og anvendelse av regelverket.

Personvernrådet er rådgivende organ for EU-kommisjonen i personvernspørsmål. Rådets viktigste oppgave er å gi retningslinjer om hvordan personvernforordningen skal tolkes og anvendes. Som EØS-stat er Norge, ved Datatilsynet, fullverdig medlem av Personvernrådet, men uten stemmerett. Tilsynet er aktiv bidragsyter i arbeidet, og har påtatt seg en lederrolle i flere større arbeider rådet har gjennomført i rapporteringsåret.

Saker som berører registrerte, behandlingsansvarlige og/eller tilsynsmyndigheter i flere land skal behandles etter samarbeidsmekanismene i personvernforordningen. Dette er krevende saker med mye koordinering. EUs saksbehandlings-

system, Internal Market Information System, brukes ved behandling av disse sakene. Systemet er imidlertid ikke særskilt tilpasset og tilrettelagt for datatilsynsmyndighetenes bruk, og oppleves derfor som utfordrende. For det norske tilsynet er det dessuten ekstra ressurskrevende at alle dokumenter i de grensekryssende sakene må oversettes til engelsk.

For å håndtere den økte mengden internasjonale saker, har Datatilsynet etablert en egen internasjonal enhet som utelukkende arbeider med denne type saker.

Departementet ser positivt på at Datatilsynet deltar aktivt på mange internasjonale arenaer. Departementet og tilsynet har de siste årene hatt god dialog om nytten av å delta i internasjonalt arbeid, og særlig det europeiske personvernsamarbeidet. Departementet har styrket Datatilsynets budsjett de siste årene, blant annet for å sette dem bedre i stand til å håndtere det internasjonale arbeidet på en god måte.

Et sentralt hensyn bak EUs personvernforordning er regelverksharmonisering. Fortolkningen av regelverket skjer blant annet gjennom det europeiske samarbeidet, og særlig arbeidet som gjøres i Personvernrådet. Aktiv deltakelse gir mulighet til å påvirke regelverksforståelsen. Datatilsynets internasjonale arbeid er derfor blitt enda viktigere og mer omfattende enn tidligere. Departementet er trygg på at Datatilsynet også fremover vil være en tydelig bidragsyter i det europeiske personvernsamarbeidet, og at de vil tilkjenne sitt syn i diskusjoner og behandling av aktuelle saker. Videre medfører stadig økt handel og internasjonal samhandling flyt av personopplysninger også til land utenfor EU- og EØS-området. Sentrale personvernutfordringer må derfor håndteres gjennom internasjonalt samarbeid og felles løsninger. Departementet er tilfreds med den synlige rollen Datatilsynet har tatt i det internasjonale personvernarbeidet, og i særdeleshet i det europeiske samarbeidet.

2.6 Kommunikasjon som virkemiddel, særlig om videreutvikling av veiledningstjenesten

I perioden med innføring av nytt personvernregelverk, har kommunikasjon vært et svært viktig virkemiddel i Datatilsynets arbeid. Personvernlovgivningen legger et stort ansvar både på de registrerte til å ivareta eget personvern, og på de behandlingsansvarlige for å etterleve regelverket. Ulike grupper registrerte og ulike kategorier behandlingsansvarlige har ulike behov for infor-

masjon og veiledning. Datatilsynet oppgir i årsrapporten at kommunikasjon i første rekke skjer gjennom nettstedet datatilsynet.no, direkte veiledning overfor publikum, mediekontakt og gjennom foredragsvirksomhet.

I 2019 ble den juridiske veiledningstjenesten innlemmet som en egen ressursenhet i kommunikasjonsavdelingen. Dette gir mulighet for god samordning mellom veiledningstjenestens erfaringsmateriale og andre kommunikasjonstiltak. Veiledningstjenesten har i flere år besvart både telefonhenvendelser og henvendelser på e-post. Terskelen for å henvende seg på e-post er ofte lav. Tilsynets erfaring har også vist at mange av e-posthenvendelsene utvikler seg til ordinær forvaltningsbehandling på bekostning av saker innsendt i andre kanaler. Veiledning per e-post har derfor over tid blitt uforholdsmessig ressurskrevende, og det har i perioder tatt lang tid å besvare henvendelsene. I 2012 mottok Datatilsynet 4675 telefonhenvendelser og 2175 e-posthenvendelser til veiledningstjenesten. I 2018 hadde antallet telefonhenvendelser gått noe ned til 4419, mens antallet e-posthenvendelser hadde økt drastisk, til 7552. I rapporteringsåret ble derfor e-postbehandling på veiledningstjenesten faset ut midt i året, samtidig som det ble satset mer på telefonveiledning. Antall telefonhenvendelser til veiledningstjenesten økte i løpet av 2019 til 5218, mens tallet på e-posthenvendelser sank til 1968 (som er antall e-posthenvendelser frem til juni 2019, da e-postveiledning ble faset ut). Tall fra Datatilsynet viser at disse henvendelsene fordeler seg jevnt på privatpersoner og virksomheter. Noen relativt få henvendelser kommer fra personvernombud. Som erstatning for e-postveiledningen, legger tilsynet nå betydelige ressurser i å bygge ut veiledningsmaterialet på sine nettsider, slik at disse skal fungere som den primære kilden for informasjon om rettigheter og plikter.

Datatilsynet fører oversikt over tema for henvendelser til veiledningstjenesten. Denne oversikten gir en god indikasjon på hvilke problemstillinger både de registrerte og de behandlingsansvarlige strever med. I meldingsåret var ca. 25% av henvendelsene registerrelaterte spørsmål. Litt over 20% av henvendelsene gjaldt internkontroll og informasjonssikkerhet, 14% gjaldt kameraovervåking, mens kategoriene «sporing og kontroll» og «definisjoner og tolkning av regelverket» sto for 10% hver. Basert på disse henvendelsene, kan Datatilsynet tilpasse informasjonen de legger på nettsidene sine, slik at den er best mulig egnet til å besvare de vanligste spørsmålene.

I tillegg til veiledningstjenesten, benytter Datatilsynet både sin egen personvernblogg, sosiale medier og debattinnlegg til å formidle personverninformasjon og delta i den offentlige debatten om personvern. I disse kanalene opptrer tilsynet i større grad i sin ombudsrolle.

Departementet mener det er positivt at Datatilsynet har en aktiv holdning til kommunikasjonsarbeid, og benytter ulike kanaler for å nå ut med ulike budskap til forskjellige mottakergrupper. Det er et mål for regjeringen at den enkelte i størst mulig grad skal råde over egne personopplysninger og ivareta eget personvern. God informasjon i kanaler som treffer mottakerne er avgjørende for å nå dette målet, og Datatilsynet er en svært viktig informasjonsformidler. Etter departementets vurdering har Datatilsynet gjort gode vurderinger og prioriteringer i sitt kommunikasjonsarbeid for å støtte opp under regjeringens mål på personvernområdet.

3 Merknader fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Personvernemndas årsmelding

I meldingsåret mottok Personvernemnda i alt 16 klagesaker fra Datatilsynet. Som følge av en restanse fra 2018, har nemnda hatt totalt 25 saker til behandling i 2019. To av klagesakene ble trukket fra behandling av klager. Tre saker var ubehandlet ved utgangen av 2019, og ble overført til behandling i 2020. Totalt ble det således fattet realitetsvedtak i 20 saker i løpet av året. Kun ett vedtak er fattet med dissens. Datatilsynets vedtak ble endret i fem av de 20 sakene nemnda ferdigbehandlet i meldingsåret. Dette er en lavere omgjøringsandel enn tidligere år. Sett i forhold til at Datatilsynet fattet 285 vedtak i 2019, er antall omgjøringer i nemnda også svært lavt. Personvernemnda tilkjente klager dekning av sakskostnader i én av de omgjorte klagesakene.

Nemnda avholdt ti møter i meldingsåret. De fleste av sakene ble behandlet og endelig avgjort i løpet av ett nemndsmøte. Nemnda oppgir i sin årsmelding at dette var mulig som følge av god saksforberedelse fra sekretariatets side. Likevel har den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden i løpet av året økt fra 4,3 måneder i 2018 til 5,6 måneder i 2019. Nemndas vedtak publiseres i anonymisert form på nemndas hjemmeside, www.personvernemnda.no, og på Lovdata.

Personvernemnda har i meldingsåret hatt fokus på kvalitet, og har hatt målsetning om å skrive faglig gode vedtak som kan gi veiledning

både for publikum, behandlingsansvarlige og Datatilsynet. Departementet deler Personvernemndas vurdering av at gode og pedagogiske vedtak skrevet slik at de egner seg som fremtidig veiledning i liknende saker, er viktig. Departementet vurderer derfor at det er en riktig prioritering å fokusere på kvalitet i vedtakene fremfor reduksjon i saksbehandlingstiden.

Nemnda oppgir i årsrapporten at de fleste av de mottatte klagesakene var behandlet i medhold av personopplysningsloven 2000 i førsteinstans. Samtidig følger det av forarbeidene til den nye personopplysningsloven, Prop. 56 LS (2017–2018), at Datatilsynets og Personvernemndas vedtak i utgangspunktet skal fattes på grunnlag av de til enhver tid gjeldende materielle regler. Unntak gjelder saker om overtredelsesgebyr. Disse sakene skal behandles på grunnlag av reglene som gjaldt på handlingstidspunktet, med mindre anvendelse av den gjeldende lovgivningen på avgjørelsestidspunktet fører til et gunstigere resultat for den ansvarlige. De fleste sakene som Datatilsynet har behandlet etter personopplysningsloven 2000, og som er blitt klaget inn for Personvernemnda, er dermed blitt behandlet etter den nye personopplysningsloven.

På bakgrunn av dette, påpeker nemndas leder i årsmeldingen at Personvernemnda også i 2019 har måttet forholde seg til ny og delvis «upløyd mark» i flere saker. En konsekvens av dette er blant annet at Personvernemnda har måttet foreta selvstendig utredning av de juridiske spørsmålene sakene reiser. Dette har gitt noe lenger saksbehandlingstid i nemnda, da det har vært nødvendig med grundigere utredning av de juridiske spørsmålene i sakene enn normalt. I lys av dette, finner departementet det forståelig at saksbehandlingstiden har gått noe opp. Nemndas vedtak er viktige for den nasjonale tolkningen og forståelsen av personvernforordningen. Departementet mener derfor det har stor betydning at sakene er godt utredet og at vedtakene er skrevet på en måte som gjør at både Datatilsynet, de behandlingsansvarlige og de registrerte kan forstå dem.

To problemstillinger har vært tilbakevendende i sakene som Personvernemnda behandlet i 2019. Dette var for det første saker om avindeksering på nett (tre saker), og dernest krav om sletting av opplysninger i personalmapper eller andre saker knyttet til arbeidsgiver/arbeidstakerforhold (fem saker). Flere av sakene har vært sammenfattet og reist prinsipielle spørsmål.

Personvernemnda har i løpet av året fattet flere avgjørelser som gjaldt klage på Datatilsynets vedtak om avslag på begjæring om sletting av

personopplysninger i personalmappe. I disse sakene har nemnda, som Datatilsynet, lagt seg på en linje som innebærer at det skal mye til før den ansatte får medhold i sitt slettekrav. Gjennomgående legger både Datatilsynet og nemnda stor vekt på arbeidsgivers berettigede behov for å behandle opplysninger i den hensikt å ivareta sine interesser i pågående eller langvarige arbeidskonflikter.

Nemnda har i rapporteringsperioden behandlet tre klager i saker som gjelder Googles avslag på anmodning om å få slettet søketreff på internett, såkalt avindeksering. Nemnda avgjorde også to slike saker i 2018, samt én i 2017. Tendensen viser at saker hvor interesseavveiningen mellom ytringsfrihet og personvern står sentralt, er svært aktuelle. Problemstillingen var blant annet sentral i saken om Legelisten.no, som nemnda mottok til behandling i 2018. Saksbehandling ble påbegynt i 2018, men vedtak ble først fattet i 2019. Hovedspørsmålet i saken var om behandlingen av personopplysninger på nettstedet Legelisten.no var i tråd med personopplysningsloven, og saken reiste flere underproblemstillinger. Nemnda kom blant annet (under dissens) til at Legelisten.no har behandlingsgrunnlag for å samle inn og publisere subjektive vurderinger av helsepersonell, uten at helsepersonell gis en generell reservasjonsrett for slike vurderinger. Nemnda fattet sitt vedtak i møte 21. januar 2019. Sommeren 2019 tok Den norske legeforening ut søksmål mot Staten ved Personvernemnda med påstand om at vedtaket måtte kjennes ugyldig. Saken ble behandlet i Oslo tingrett i november 2019. Den norske legeforening fikk ikke medhold i sitt krav. Dommen er anket, og ankebehandling er foreløpig berammet til mars 2021. Legeliste-saken er ikke bare første gang norske myndigheters tolkning av personvernforordningen prøves rettslig. Det er også første gang, siden nemnda ble opprettet i 2001, at et vedtak fattet av Personvernemnda blir prøvet rettslig.

I sin vurdering av fremtidsutsiktene, peker Personvernemnda på at samfunnet stadig blir mer digitalisert, og at den raske teknologiske utviklingen kan sette den enkeltes personvern under press. Ivaretagelse av personvern hensyn forutsetter et godt håndhevingsapparat, herunder en velfungerende klageordning med tilstrekkelige ressurser.

Nemnda viser til at personvernforordningen gir den enkelte registrerte styrkede rettigheter samtidig som pliktene for de behandlingsansvarlige og databehandlerne skjerpes. Det er for tidlig å si noe om hvilken effekt dette over tid vil få for

saksmengden i Personvernemnda. Nemnda peker likevel på at det er en generelt økende bevissthet om rettigheter og plikter i samfunnet, og at dette også vil kunne påvirke nemndas arbeidsmengde. Nye og komplekse regler med stort behov for avklaring gjennom tolkning og grensedragnings kan også forventes å påvirke nemndas saksmengde. Videre viser Personvernemnda til at stadig mer komplekse saker fører til at flere av klagerne lar seg bistå av advokat i klageprosessen. I den grad klagerne får medhold, kan dette i sin tur føre til flere krav om dekning av sakskostnader etter forvaltningsloven § 36. Dette er kostnader som dekkes over nemndas budsjett, og departementet påpeker at det er tatt hensyn til en viss økning i saksomkostningskrav i de siste års budsjetter.

Sakene har de siste årene tilsynelatende blitt mer komplekse og krevende. Samtidig har nemnda for en stor del utredet de juridiske spørsmålene i sakene fra bunnen av som følge av at Datatilsynet har behandlet sakene etter personopplysningsloven 2000, mens nemnda har behandlet dem etter personopplysningsloven 2018. Departementet er derfor tilfreds med at saksbehandlingstiden i nemnda ikke har økt urovekkende i rapporteringsperioden, og at restansene er svært lave. Departementet vurderer at nemnda, samlet sett, gjør meget godt arbeid innenfor de tildelte ressursene.

4 Administrasjon og ressurser

4.1 Datatilsynets budsjett og rammevilkår

Datatilsynet hadde i 2019 en budsjetttramme på kr 57 672 000. Dette var en økning på drøyt kr 3 231 000 fra 2018. Etter at overføringer og tilleggsbevilgninger var lagt til, hadde Datatilsynet kr 61 180 000 til disposisjon i 2019. Av tilsynets utgifter utgjorde 68,5% (kr 41 967 000) utgifter til lønn og 31,5% (kr 19 214 000) utgifter til drift. Datatilsynet hadde i meldingsåret 43 faste og to midlertidige stillinger, i tillegg til én lærling. I tillegg var seks studenter engasjert på veiledningstjenesten. På bakgrunn av turnover i løpet av året, og lengre perioder med ledighet, er samlet antall utførte årsverk beregnet til 42,4. Dette er på samme nivå som året før.

Tilsynet ledes av direktør Bjørn Erik Thon, som ble tilsatt på åremål i 2010. Åremålet ble fornyet for seks nye år i august 2016. Ledergruppen bestod i meldingsåret av tre menn og to kvinner. I Datatilsynet sett under ett var det 61,5% kvinner

og 38,5% menn. Virksomheten ble omorganisert i løpet av året, og ny organisasjon var på plass i september. I tillegg til administrasjonsavdeling og avdeling for kommunikasjon og samfunnskontakt, besto tilsynet av en avdeling for teknologi, analyse og sikkerhet, samt en avdeling for regelverkssetterlevelse, internasjonal samhandling og sanksjoner. To betydelige organisasjonsendringer består i opprettelse av en seksjon for internasjonalt arbeid, og flytting av veiledningstjenesten fra juridisk avdeling til avdeling for kommunikasjon og samfunnskontakt.

2019 var det første hele året med nytt personopplysningsregelverk. Dette har medført store endringer i Datatilsynets arbeidshverdag. Oppmerksomheten om de meget høye overtredelsesgebyrene som kan ilegges ved brudd på personvernforordningen har ført til et betydelig antall avviksmeldinger til Datatilsynet. I 2019 mottok Datatilsynet 1 916 avviksmeldinger, mot 1 275 i 2018, og bare 206 i 2016. En ikke ubetydelig andel av meldingene gjelder mindre alvorlige avvik. Det høye antallet avviksmeldinger skyldes neppe at det skjer flere feil enn tidligere, men trolig heller en økt bevissthet om plikten til å melde avvik til tilsynsmyndigheten. Tilsynet har arbeidet for å finne egnede måter å utkvittere den store mengden avviksmeldinger samtidig som de skulle nyttiggjøre seg informasjonen i meldingene. I meldingsåret ble 84% av avvikssakene avsluttet uten videre saksbehandling, mens 16% ble fulgt opp i forvaltningssporet. Det er redegjort nærmere for innholdet i avviksmeldingene i punkt 2.4 Avviksaker.

I tillegg til en betydelig økning i antall avviksmeldinger, har internasjonalt arbeid økt betydelig i omfang og viktighet. Datatilsynet opplyser i årsrapporten at de har prioritert deltakelse og engasjement i EUs personvernarbeid, blant annet deltakelse i Det europeiske personvernrådet. I denne gruppen har Datatilsynet påtatt seg ansvaret for utarbeidelse av flere veiledningsdokumenter. Det internasjonale arbeidet er omtalt nærmere i punkt 2.5 Internasjonalt arbeid.

Datatilsynet registrerte et rekordhøyt antall nye saker i meldingsåret, totalt 3 118, mot 2 654 nye saker i 2018. Økningen skyldes trolig større interesse og oppmerksomhet for både personvernrettigheter og -plikter. Datatilsynet fattet 285 vedtak i 2019, noe som er en liten økning fra 2018, da det ble fattet 246 enkeltvedtak. Selv om antall enkeltvedtak gikk noe opp i 2019 sammenliknet med 2018, ble det fattet vesentlig færre enkeltvedtak enn i årene før personvernforordningen trådte i kraft. Dette er blant annet en direkte konsekvens

av at konsesjonsplikten i hovedsak ble avvirket da det nye personvernregelverket trådte i kraft. Datatilsynet forklarer også nedgangen med at de nye reglene ikke krever at Datatilsynet gir forhåndsgodkjenning når personopplysninger skal overføres til tredjestater i medhold av EU-kommisjonens standardkontrakter.

23 av de 285 vedtakene Datatilsynet fattet i meldingsåret, ble påklaget. Antall klager har gått ned sammenliknet med 2018, da 28 av 246 vedtak ble påklaget. Antall mottatte klagesaker er det laveste på flere år. Datatilsynet har opplyst at ti av de påklagde vedtakene gjaldt avslutning av saker uten at det ble fattet realitetsvedtak, mens tre av klagenes gjaldt overtredelsesgebyr. I 16 av sakene var den klagende parten en privatperson. I de resterende sju sakene var klageren en virksomhet eller organisasjon. Datatilsynet omgjorde sitt vedtak under klagebehandling i to av klagesakene. Ved utgangen av meldingsåret var fremdeles ni av klagesakene til behandling i Datatilsynet. De resterende var oversendt til Personvernemnda eller Kommunal- og moderniseringsdepartementet (én innsynsklage) for behandling.

Departementet er tilfreds med det arbeidet Datatilsynet har utført i meldingsåret innenfor de tildelte ressursene og øvrige rammevilkår. Datatilsynet har evnet å tilpasse og justere virksomheten i samsvar med sakstilfanget og sakstyper etter nytt personvernregelverk. Dette innebærer blant annet at de har omorganisert virksomheten slik at den er bedre rustet til å håndtere de utfordringene tilsynet stilles overfor. Videre har Datatilsynet vist et bredt engasjement på en rekke arenaer og fagområder i meldingsåret. De har bidratt til å sette personvern på dagsorden i en rekke sammenhenger, både nasjonalt og internasjonalt.

4.2 Personvernemndas budsjett og rammevilkår

Personvernemnda er klageorgan for vedtak fattet av Datatilsynet. Nemnda består av sju medlem-

mer med faste stedfortreder, alle oppnevnt for fire år om gangen. Den sittende nemnda er oppnevnt for perioden januar 2017 til desember 2020. Nemnda ledes i inneværende periode av sorenskriver Mari Bø Haugstad.

Personvernemnda hadde i 2019 en budsjett-ramme på kr 2 325 000, og har i meldingsåret brukt kr 1 959 000. Dette ga et mindreforbruk på kr 366 000. Mindreforbruket skyldes i det vesentlige at nemnda har hatt lavere utgifter til møtegodtgjørelse/honorarer enn budsjettert, samt at en del utgifter knyttet til nemndas internseminar i desember først forfalt til betaling i 2020. Dessuten er husleiekostnaden bortfalt ved at nemnda fra høsten 2018 både disponerer kontorplass til sekretariatet og avholder sine møter i departementsfellesskapet. Ellers er bevilgningen, som i tidligere år, benyttet til innkjøp av litteratur og tjenester, deltakelse på kurs, honorar og reisegodtgjørelse til medlemmene i nemnda og lønn til sekretariatet.

Personvernemndas sekretariat består av én medarbeider i 100% stilling. Sekretariatet har sin administrative tilhørighet i Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Departementet har imidlertid ingen faglig instruksjonsmyndighet over sekretariatet.

Det er departementets vurdering at Personvernemnda har brukt den tildelte bevilgningen tilfredsstillende, og har gjennomført oppgavene sine på en god måte i 2019.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

t i l r å r :

Tilråding fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet 19. juni 2020 om Datatilsynets og Personvernemndas årsrapporter for 2019 blir sendt Stortinget.

Vedlegg 1

Datatilsynets årsrapport for 2019

Tall og tendenser fra Datatilsynets virksomhet

1 Leders beretning

Skal vi feste noen stikkord til året 2019, må det bli avvik, politisk debatt, internasjonalt arbeid og forberedelse til de neste fem årene. I denne innledningen gir jeg også en analyse av den overordnede ressursbruken, mens en nærmere begrunnelse for prioriteringene våre omtales under årets viktigste aktiviteter og resultater.

Avviksmeldinger

Avviksmeldinger er ikke noe nytt for Datatilsynet, og plikten til å melde avvik har eksistert i en årrekke. Men antall meldinger har vært beskjedne, med en bunnår i 2015 da vi mottok fattige 86 meldinger. Med det nye personvernregelverket ble kravet om å melde avvik skjerpet, og som alltid når nye regler kommer, er det interessant å stille følgende spørsmål: Får de næringsdrivende med seg endringene? Svaret må besvares med et entydig ja, i hvert fall hva angår plikten til å melde avvik. Vi endte opp med 1 916 avviksmeldinger, og den prosentvise endringen fra 2015 er nesten høyere enn hva en skarve jurist kan regne seg fram til. Tallet viser imidlertid én ting, at behandling av avviksmeldinger har tatt mye ressurser for Datatilsynet i 2019.

Nå er det ikke slik at alle disse sakene tas opp til full forvaltningsbehandling. Dersom avviket karakteriseres som lite alvorlig, og virksomheten har iverksatt tiltak for å lukke avviket og begrense skaden, avsluttes saken med et enkelt brev. Men vi ser også at de mest alvorlige sakene vi har behandlet det siste året, har sitt utspring i avviksmeldinger. Disse omtales senere. Det er også grunn til å peke spesielt på personvernet for barn og unge i utdanningen, og vi viser særlig til det som er skrevet om dette i kapittelet om årets viktigste aktiviteter.

Politisk debatt

En annen ting som har preget året, er politisk debatt om personvernsspørsmål. Debatten om det

som ble omtalt som «dødelig personvern» handlet om hvorvidt en for streng fortolkning av personvernreglene forhindret behandling av pasienter. Datatilsynet tok utfordringen, stilte til debatt og strakte ut en hånd til kritikerne. Etter at debatten hadde lagt seg, opplevd vi imidlertid ingen særlig respons på vår utstrakte hånd. Her håper vi på mer bevegelse fremover.

I januar gjorde Datatilsynet et linjeskift. Vi åpnet, med noen klare forutsetninger, for veiprising. Grunnen til vårt standpunkt kan kort oppsummeres slik: Statens inntekter knyttet til bilkjøring går dramatisk nedover, og dagens system med at man betaler for passering av et «tilfeldig» punkt er i lengden ikke bærekraftig og heller ikke særlig rettferdig. Det vil derfor gi bedre personvern om Datatilsynet setter premissene for en personvernvennlig veiprising, enn å sette seg på bakbeina og si nei. Vi forutsetter at det ikke registreres hvor man har kjørt, bare *at* man har kjørt. Personvern må bygges inn i teknologien fra starten og gi bedre personvern samlet sett, enn dagens løsning gjør.

En tredje debatt å trekke frem, handler om digitalt grenseforsvar som også ble omtalt i fjorårets melding. I vårt høringssvar gikk vi imot regjeringens forslag som også fikk sterk kritikk fra uventet hold. Både Riksadvokaten, Politiets Sikkerhetstjeneste og de hemmelige tjenestenes kontrollorgan (EOS-utvalget), gikk alle ut med til dels sterk kritikk av forslaget. Vi har sjelden sett et lovforslag få en så dårlig start. Særlig alvorlig er det at det er umulig å fastslå omfanget av overvåkingen – med det i mente at lovverket skal praktiseres i hemmelighet av en hemmelig tjeneste.

Internasjonalt arbeid

En av de viktigste pilarene i personvernregelverket er et forpliktende samarbeid koordinert av det europeiske Personvernrådet (EDPB). Datatilsynet har vært meget aktive i dette arbeidet. Vi har vært rapportør for to viktige veiledere, og det er faktisk halvparten av de totale antall veilederne Personvernrådet har ferdigstilt.

Det behandles også en stor mengde overnasjonale saker, der poenget er å samarbeide på tvers av landegrensene. Vi følger nøye med på og bidrar med innspill i mange viktige saker, og har også hatt ansvar for ti saker der norske virksomheter har vært klaget inn.

Interne prosesser og omorganisering

De siste årene har vi sett at Datatilsynets organisering ikke har vært optimal, sett i lys av våre oppgaver. Vi har tidligere valgt å utsette en organisasjonsgjennomgang til vi har sett et samlet bilde av hva som ville treffe oss etter at det nye personvernregelverket trådte i kraft. I 2019 var tiden moden, og etter en grundig prosess som var godt forankret i hele virksomheten, kom den nye organisasjonen på plass tidlig på høsten.

Vi har også brukt mye ressurser på å få på plass en ny tilsynsmetodikk. Vi vil også nevne at vi i 2019 har jobbet med å digitalisere Datatilsynets IKT-systemer. Første store leveranse vil skje i starten av 2020.

Datatilsynets ressursbruk

I denne innledningen har jeg kun trukket fram de viktigste prioriteringene for 2019. I de kommende kapitlene vil vi redegjøre i detalj for veiledningstjenesten, kommunikasjonsvirksomheten, viktige enkeltsaker, store utviklingsprosjekter i privat og offentlig sektor som vi jobber tett opp imot og vårt viktige arbeid på sentrale sektorer slik som helse og justis.

Hva er så vår vurdering av den overordnede ressursbruken i 2019? Under kapitlet årets viktigste aktiviteter og resultater, har vi redegjort i detalj for ressursbruken innen de prioriterte sektorene og de ulike sakstypene. I denne innledningen redegjør jeg kort for ressursbruken på de fire områdene som her er omtalt.

Avviksmeldinger har tatt mye ressurser i mel- dingsåret. Vi mener dette har vært viktig og riktig, både fordi en del av avvikene har vært av alvorlig karakter, og fordi det totale antall avvik også gir god informasjon om hvor skoen trykker hos norske virksomheter. Grunnet det store volumet av saker, har også det å utarbeide effektive saksbehandlingsmetoder vært både viktig og tidkrevende. Å utarbeide god statistikk over avvikene har vært prioritert, selv om dette arbeidet ikke er i mål. Mange i Datatilsynet har tatt del i arbeidet med avviksmeldinger. Vi har hatt en egen ressursgruppe som har hatt dette som en særlig prioritert oppgave, og dette har krevd mye

både juridisk og teknologisk kapasitet. Vårt samfunnsvitenskapelig miljø har bidratt med fakta og statistikk.

De interne prosessene har også tatt mye ressurser i 2019. Dette er ressurser som ikke umiddelbart «synes» på statistikkene. Riktig organisering, en solid tilsynsmetodikk og gode IKT-verktøy er helt nødvendig for å utføre vårt samfunnsoppdrag effektivt, og med et betryggende og korrekt resultat. Vi la i 2019 et grunnlag som vil gi resultater i årevis fremover. Disse prosessene har inkludert alle de ansatte, og i omorganiseringsprosessen ble hele organisasjonen invitert til gruppearbeid i flere runder. Det krevde ressurser, men undersøkelser vi har gjort i etterkant har vist at prosessen gikk veldig bra.

Vår internasjonale satsing har vært ressurskrevende. Som ikke-medlem i EU, men fullverdig deltager i Personvernrådet, har det vært en bevisst strategi å gå høyt på banen og påta oss arbeid for å oppnå innflytelse. Saksbehandling i det internasjonale sporet er tidkrevende og det kommer inn svært mange saker. Det har vært viktig å sette av tilstrekkelige ressurser både for å få sakene unna, men også med nødvendig kvalitet. Ressursbruken gjenspeiles i at vi har opprettet en egen seksjon for internasjonale saker med seks årsverk.

Datatilsynet er både tilsyn og ombud. I mel- dingsåret har vi brukt mye ressurser på ombudsrollen vår – særlig knyttet til de tre politiske debat- tene nevnt over. Diskusjonen om digitalt grense- forsvaret sprang ut av vår meget omfattende og gode høringsuttalelse, og vi vurderte det som viktig å ta en rolle i den offentlige debatten i dette spørsmålet. I saken om veiprisering valgte vi å klar- gjøre synet vårt i en ny teknologisk hverdag, mens det i debatten om personvern og helse var helt nødvendig å tale personvernets sak i en debatt som etter vår vurdering blandet person- vern og informasjonssikkerhet ved et av landets sykehus og mangelfull forståelse av viktigheten av personvern og tillit sammen.

Bjørn Erik Thon

Direktør

2 Introduksjon til virksomheten

Datatilsynet ble opprettet i 1980, og er et uavhengig forvaltningsorgan under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Vår hovedoppgave er å bidra til at personvernlovgivningen etterlevs, og at alle skal ha beskyttelse i tråd med gjeldende personopplysningsregelverk.

Vi skal fremme personvern som en sentral verdi i samfunnet og være ombud i personvernsspørsmål. Vi skal delta i personverndebatten og sette dagsorden, vi skal undersøke og dele fakta om personvernets kår både nasjonalt og internasjonalt, og vi skal jobbe for at personvernet ivaretas også på områder som faller utenfor vårt tilsynsområde.

Personvern handler enkelt sagt om retten til et privatliv og retten til å bestemme over egne personopplysninger. Personvern er en menneskerettighet som skal sikre hensynet til den enkeltes personlige integritet, men det er også en ideell interesse og svært viktig for å sikre felles goder i et demokratisk samfunn. Datatilsynet må derfor jobbe aktivt for å oppnå en god ivaretagelse av personvernet i avveilingen mot andre samfunnsinteresser.

2.1 Mål, prioriteringer og virkemidler

2.1.1 Hovedaktiviteter

Datatilsynets hovedmål er definert som «Et godt personvern for alle». For å nå hovedmålet vårt, lanserte vi høsten 2017 en strategi som skal være førende for arbeidet vårt fram til og med 2020. Der har vi definert seks delmål som skal ligge til grunn for arbeidet vårt.

- Datatilsynet skal arbeide for en mer rettferdig maktbalanse mellom individet på den ene siden, og kommersielle aktører og det offentlige på den andre.
- arbeide for å fremme personvernvennlig digitalisering, innovasjon og utvikling.
- arbeide for at virksomheter blir kompetente, forstår viktigheten av godt personvern og etterlever regelverket.
- bidra til at individet i større grad kan ivareta sitt eget personvern.
- påvirke og ta lederrollen i noen utvalgte internasjonale prosesser for å fremme bedre personvern.
- være et kompetent og fremtidsrettet tilsyn.

Prioriteringer

De områdene/aktivitetene som har hatt høyest prioritet i meldingsåret er:

- Behandling av avviksmeldinger
- Behandling av internasjonale saker
- Barn, unge og utdanning
- Helse og Nav
- Kommunikasjon og veiledning
- Intern IKT

I første kapittel under «Årets viktigste aktiviteter og resultater» går vi nærmere inn på prioriteringene våre for å nå delmålene og gir en vurdering av dem. Der kommenterer vi også kort hva vi har valgt å prioritere ned.

2.1.2 Virkemidler

For å nå hovedmålet vårt har vi i hovedsak fem ulike virkemidler til disposisjon. Vi prøver til enhver tid å kombinere disse virkemidlene der det er mulig for å oppnå en best mulig effekt. Her er en generell oversikt over de ulike virkemidlene. Vi vil så i de neste delene gå dypere inn i materien og se nærmere på tall og måloppnåelse.

Saksbehandling som virkemiddel

Gjennom saksbehandling tilegner vi oss erfaring og kunnskap om hvordan personvern hensyn ivaretas i praksis, og vi skal særlig ha oppmerksomheten rettet mot å identifisere systemfeil i virksomheter og bransjer.

Saksbehandling som virkemiddel har særlig vært brukt på områder der vi mottar mange henvendelser og klager. Som offentlig etat, er vi naturlig nok bundet av forvaltningsrettslige regler og normer. Det gjøres derfor mye saksbehandling også innenfor områder som ikke er hovedprioritet.

Tilsynsvirksomhet som virkemiddel

Gjennomføringen av tilsyn gir signal om at regelverket skal etterleves og at etterlevelsen blir kontrollert. Tilsynsvirksomheten gir oss et faktabasert grunnlag for kommunikasjon til ulike bransjer og relevante aktører. Tilsyn skal dessuten benyttes aktivt for å undersøke og avklare praksis, og til å følge opp konkrete problemstillinger i enkeltsaker. Tilsynsvirksomheten inkluderer også bruk av kontrollhjemler i saksbehandlingen, slik som for eksempel når vi følger opp enkeltklager gjennom krav om redegjørelse.

Ved å gjennomføre tilsyn når nye løsninger tas i bruk, men før en praksis har satt seg, kan tilsyn også medvirke til å forme et område videre.

Noen ganger benyttes kontrollene dessuten for å få bedre oversikt over et område eller en sektor, og for å skaffe et bedre grunnlag for å ta i bruk de andre virkemidlene. Andre ganger benyttes de for å holde oppe et trykk på en bestemt sektor – gjerne innenfor et bestemt tema.

Kommunikasjon som virkemiddel

Datatilsynet skal veilede og informere om personvernlovgivning og forvaltningspraksis. Kommunikasjon som virkemiddel benyttes ofte integrert med de øvrige virkemidlene. En del av kommunikasjonen og dialogen vår skjer derfor gjennom veiledningstjenesten, veiledningsmøter og annen dialog med rammesettere og beslutningstakere.

Gjennom kommunikasjon ønsker vi dessuten å spre informasjon om personvernets tilstand, samt skape debatt og gi uttrykk for synspunkter vi måtte ha som forvaltnings- og tilsynsorgan og i rollen som ombud. Ombudsrollen brukes blant annet ved utspill og kommentarer overfor mediene, i foredragsvirksomheten og i blogginnlegg.

Forsknings-, utviklings- og utredningsarbeid

Gjennom nær kontakt med miljøer i inn- og utland som driver med forsknings- og utviklingsarbeid, setter vi oss selv bedre i stand til å sette personvern hensyn inn i en samfunnsmessig kontekst, og til å fange opp trender og utviklingstrekk på et tidlig stadium. Vår kontakt med forskningsmiljøer kan stimulere til forskning på personvern, samtidig som personvern hensyn også blir ivarettatt i annen forskning.

Vårt eget utrednings- og kartleggingsarbeid utgjør også en viktig kilde til kunnskap. Det gir dybde til ulike temaer vi jobber med og er med på å skape oppmerksomhet om personvernsproblemer. Resultater fra vårt forsknings-, utviklings- og utredningsarbeid legges også til grunn ved bruk av de øvrige virkemidlene.

Andre virkemidler

Deltagelse i ulike råd og utvalg er et godt virkemiddel for å best mulig kunne påvirke aktører til å etablere god praksis. Det samme gjelder deltagelse i arbeid knyttet til innebygd personvern og regelverksutvikling. En slik måte å arbeide på egner seg særlig på områder der det pågår større reformer og utviklingsarbeid, særlig dersom de er teknologidrevne.

Personvernombudsordningen er et utpreget organisatorisk virkemiddel. Antall personvernombud i landet vokser, og er viktige ambassadører for personvern både i offentlige og private virksomheter.

Når det gjelder overtredelsesgebyr og tvangsmulkt, er dette økonomiske virkemidler som er blitt tatt stadig mer i bruk. Med innføringen av

nytt personvernregelverk, er det åpnet for høyere overtredelsesgebyr enn tidligere, og virkemidlet er slik forsterket.

2.2 Organisasjon og budsjett

Datatilsynet er administrativt underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Bjørn Erik Thon er direktør. I tillegg består ledergruppen av fire avdelingsdirektører, to menn og 2 kvinner. Videre har Datatilsynet fire seksjonsledere: en mann og tre kvinner.

2.2.1 Organisasjon

Omorganisering – «Et løft for Datatilsynet»

Nytt lovverk på personvernområdet, nye oppgaver og endrede krav til oppgaveløsning, gir behov for en organisasjon som kan ta opp i seg stadige endringer.

Vi har aktiv deltagelse i internasjonalt arbeid, vi har utstrakt nasjonalt arbeid, og vi har behov for å yte effektiv kommunikasjon. Vi har stadig behov for å effektivisere og forbedre arbeidsprosesser, vi skal ha gode arbeidsmetoder og moderne infrastruktur, vi skal digitalisere og vi skal ha en effektiv administrasjon og følge opp de ansatte på en god måte. Dette tilsammen gjorde det nødvendig å finne et godt fremtidsrettet utviklingsspørsmål for organisasjonen.

Datatilsynets ledelse startet derfor i november 2018 prosessen mot en omorganisering av virksomheten. Ledelsens foreløpige analyser av situasjonen og fremtidige behov ble presentert de ansatte i november 2018, og i januar 2019 ble det arrangert en interndag med involvering av alle ansatte. Samtidig ble også arbeidsmiljøundersøkelsen AVANT gjennomført med tilleggsspørsmål som kunne gi læring til omorganiseringsprosessen. Datatilsynets ledelse var dessuten med i Difi sitt lederutviklingsprogram som startet i februar, noe som også ga nyttig læring til prosessen.

Det ble gjennomført ledersamlinger og formelle og uformelle drøftelser med organisasjonene gjennom hele prosessen, og ny organisasjon ble sluttforhandlet i april med virkningstidspunkt 1. september 2019.

Kommunikasjonsavdelingen og administrasjonsavdelingen ble videreført med noen endringer i porteføljen. Blant annet ble veiledningstjenesten etablert under kommunikasjonsavdelingen og bemannet med flere studenter (ressurs for veiledning og enkel saksbehandling). Det ble etablert en ny avdeling for teknologi, analyse

og sikkerhet (TAS) og en ny avdeling for regelverksetterlevelse, internasjonal samhandling og sanksjoner (RIS).

I RIS ble det opprettet tre fagseksjoner ledet av seksjonssjefer: seksjon for offentlige tjenester, seksjon for private tjenester og internasjonal seksjon. I TAS ble det opprettet en seksjon med ansvar for utredning, analyse og politikk ledet av en seksjonssjef. Øvrige medarbeidere i TAS arbeider i stab med oppgaver innen intern IKT og sikkerhet, personvernombudsordningen, informasjonssikkerhet, tilsynsmetodikk, teknologiforståelse, digitalisering, strategi og virksomhetsplanlegging med mer.

Organisasjon og ansatte

Datatilsynet hadde 52 ansatte per 31. desember 2019. Av disse var 43 stillinger faste og to midlertidige, i tillegg til én lærling og seks studenter (61,5 prosent kvinner og 38,5 prosent menn). Turnover i løpet av året og lengre perioder med ledighet er årsaken til at samlet antall utførte årsverk er beregnet til 42,4.

Fordelingen på de ulike avdelingene/seksjonene er:

- Administrasjonsavdelingen – seks medarbeidere
- Kommunikasjonsavdelingen – fire medarbeidere, pluss seks studenter

- Avdeling for teknologi, analyse og sikkerhet (TAS) – 12 medarbeidere pluss en lærling
- Avdeling for regelverksetterlevelse, internasjonal samhandling og sanksjoner (RIS) – 22 medarbeidere

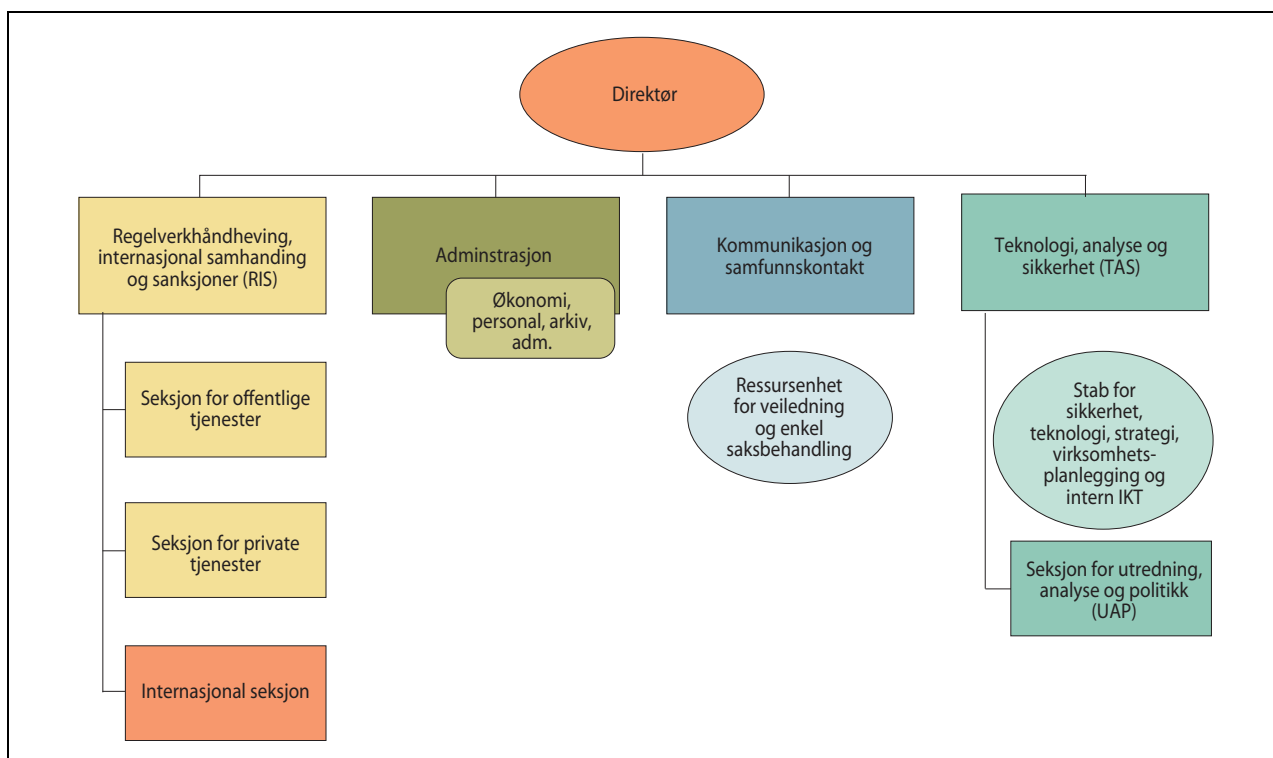
Samlet har studentene utgjort 1,28 årsverk og lærlingen 0,9 årsverk.

Budsjett

Datatilsynets budsjett dekker kostnader til drift og løpende oppgaver. I meldingsåret var vi tildelt til sammen 57 672 000 kroner. Dette var en økning på 3 261 000 kroner fra 2018. Fordelt på lønn og drift utgjorde lønnsutgiftene 41 967 000 kroner (68,6 prosent). Driftsutgiftene utgjorde 19 214 000 kroner (31,4).

Tabell 1.1 Oversikt over bevilgningene de siste årene:

År	Bevilgning
2016	45 587 000,-
2017	50 639 000,-
2018	54 411 000,-
2019	57 672 000,-

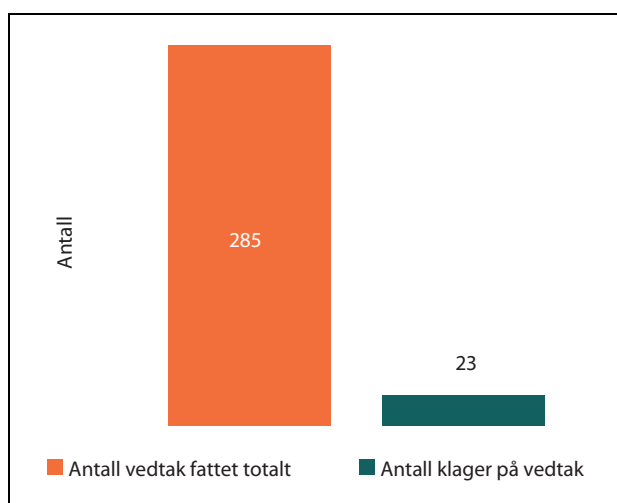
Figur 1.1 Organisasjonskart fra og med 1.9.2019

2.3 Nøkkeltall

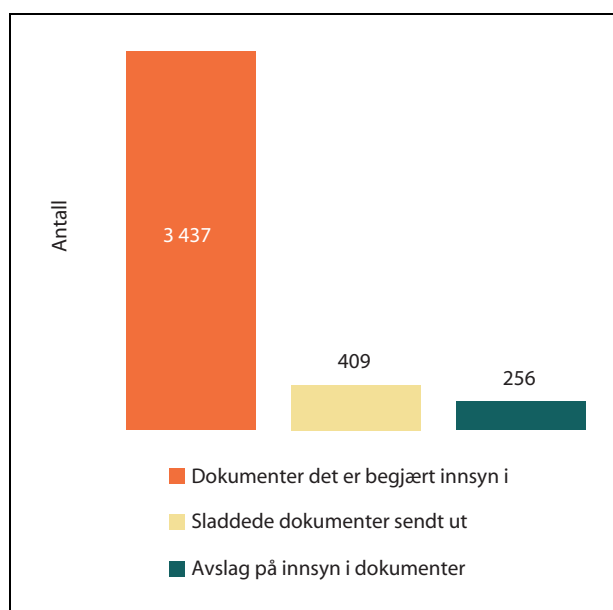
Tabell 1.2 Oversikt over noen sentrale tall fra Datatilsynets virksomhet.

Fra årsregnskapet	2016	2017	2018	2019
Årsverk	47	47	41 ¹	42,4 ¹
Bevilgning	45 587 000	50 639 000	54 411 000	57 672 000
Lønnsutgifter	32 347 000	37 808 000	37 563 000	41 967 000
Driftsutgifter	13 240 000	15 017 000	17 772 000	19 214 000
Fra saksbehandlingen				
Antall meldte avvik	206	349	1 275	1 916
Antall vedtak	564	683	246	285
Antall klager på vedtak	29	39	28	23
Antall sanksjoner	22	16	14	10

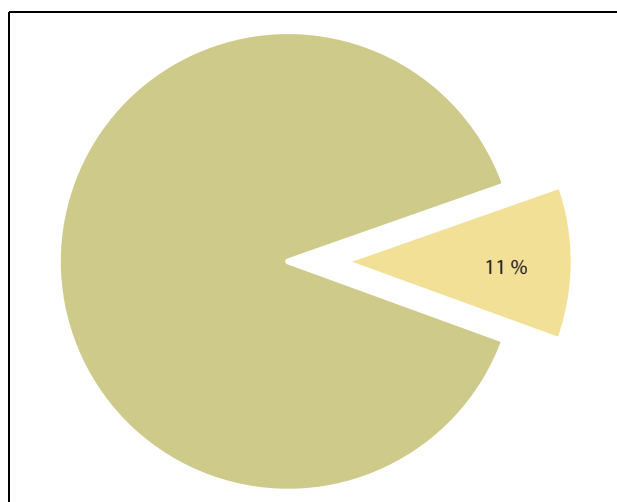
¹ Antall utførte årsverk er ansatte ved årsskiftet, korrigert for stillingsprosent og fravær, beregnet etter ny definisjon.

Figur 1.2 Andel klager i forhold til fattede vedtak

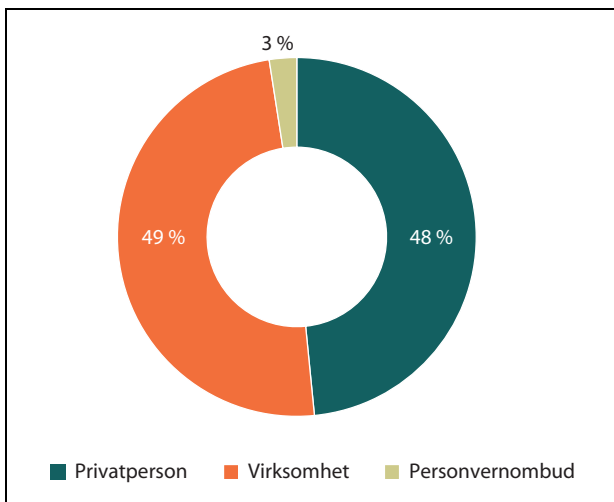
Figur 1.4 Andel avviksmeldinger der barn er berørt

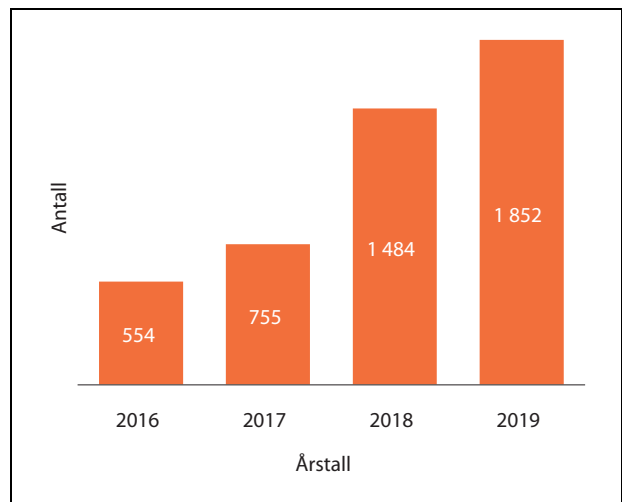
Figur 1.3 Behandling av innsynsbegjæringer

Tabell 1.3

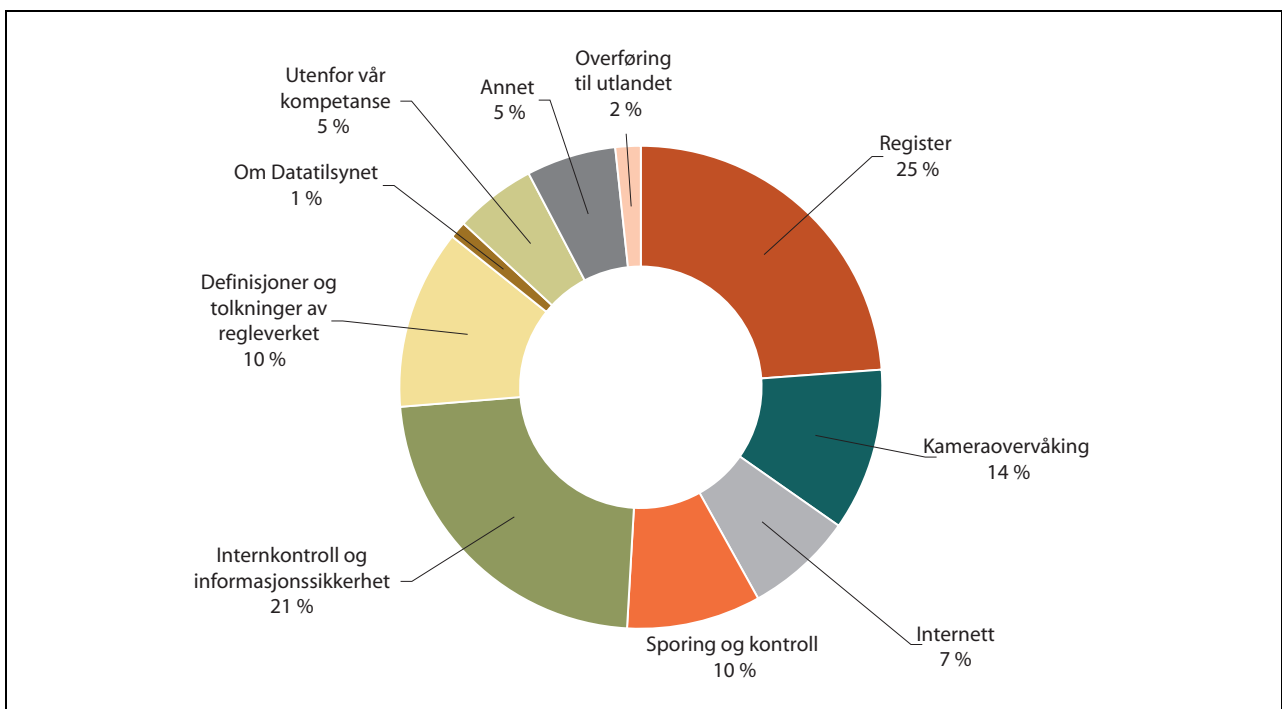
Fra kommunikasjon og veiledning	2016	2017	2018	2019
Antall henvendelser til veiledningstjenesten	9 535	10 424	11 971	7 186
Medieoppslag	3 929	4 408	4 239	4 233
Annet				
Registrerte personvernombud	554	755	1 484	1 852

Figur 1.5 Hvem kontakter veiledningstjenesten?

Figur 1.6 Antall virksomheter med personvernombud

Figur 1.7 Tema for henvendelsene

3 Årets viktigste aktiviteter og resultater

3.1 Samlet vurdering av valgte prioriteringene

I fjorårets årsmelding savnet departementet en samlet vurdering av *hvorfor* de prioritert delmålene og aktivitetene er valgt. Som en innledning til dette kapitlet vil vi gi en slik vurdering, og samtidig synliggjøre hvilke sektorer og aktiviteter vi har måttet prioritere ned. Vi redegjør også for omprioriteringer vi har måttet foreta i løpet av meldingsåret.

3.1.1 Kontroll og saksbehandling

Avviksmeldinger

Det har vært en prioritert oppgave å behandle avviksmeldinger. Vi har opplevd en meget betydelig økning i antall avvik, og det har vært viktig å etablere gode saksbehandlingsrutiner. Ettersom flere av sakene har medført store overtredelsesgebyrer, har grundighet i saksbehandlingen vært spesielt vektlagt. Sakene har også medført mye kontakt i etterkant med de som er ilagt gebyr.

For at andre virksomheter og sektorer skal lære av de feilene som blir gjort, har vi også startet et arbeid med å få på plass god statistikk for avviksmeldingene, og vi viser her til særlig til omtalen av årets avviksmeldinger under kapitlet om kontroll og saksbehandling.

Behandling av internasjonale saker

Som vi skrev i leders beretning, har saksbehandling av internasjonale saker tatt mye ressurser, og har vært en av våre høyest prioriterte området når det gjelder saksbehandling. Vi har opplevd at stadig flere klager rammer norske borgere. Vi har også fått mange søknader om Binding Corporate Rules (BCR), faktisk er vi blant de landene som har behandlet flest saker per innbygger. Dette er meget ressurskrevende saker som grunnet en omstendelig saksbehandlingsprosess, tar langt tid. Vi har i løpet av 2019 måttet allokere mer ressurser til dette arbeidet.

Tilsyn

Vi har ikke prioritert å gjennomføre tilsyn dette året. Dette er dels fordi avviksmeldingene er gitt høyere prioritet, men også fordi vi har valgt å utarbeide en helt ny tilsynsmetodikk. Den vil bli bygd på en anerkjent standard, og hele organisa-

sjonen gjennomfører nå opplæring i den nye metodikken.

3.1.2 Sektorer

Barn, unge og utdanning

På tampen av meldingsåret viste Datatilsynets statistikk at 11 prosent av alle avviksmeldingene berørte barn og unge, mens omlag halvparten av disse igjen gjaldt skoleelevers personopplysninger. Personvernundersøkelsen 2019/20 avdekket at tilliten til skolesektorens behandling av personopplysninger var lavere enn andre deler av offentlig sektor. De største overtredelsesgebyrene vi ga, gjaldt nettopp brudd på personopplysningssikkerheten til barn og unge. Vi har også sett at mange kommunen har hatt som mål å *digitalisere*, fremfor å digitalisere *riktig*, og vi opplever manglende kompetanse i mange kommuner.

Ved begynnelsen av meldingsåret besluttet vi barn, unge og utdanning som et viktig prioritert område. Gjennom året har vi måttet sette inn stadig mer ressurser og øke aktivitetsnivået på dette området. Vi har en klar opplevelse av at vi virkelig har truffet den berømte spikeren på hodet med denne prioriteringen, og dette har igjen utløst et sterkt ønske om dialog og veiledning fra sektoren, og selvsagt stadig flere klager og henvendelser fra foreldre. Det har vært stort behov for kommunikasjonsarbeid, og vi har mottatt en lang rekke henvendelser fra media. Flere av disse har vært tidkrevende å håndtere.

Når det gjelder høringsarbeid har ettertiden vist at vi har fått gjennomslag for våre synspunkter. Forslaget om å etablere et register for å få bukt med kjønnsforskjeller i skolen ble for eksempel skrinlagt.

Helse og NAV

Det pågår mange store moderniseringsprosjekter i helsesektoren slik som Helseanalyseplattformen, og Helseplattformen. Et kjennetegn ved sektoren, som vi beskriver nærmere senere i årsmeldingen, er stor endringstakt, politisk oppmerksomhet og storstilt digitalisering.

Datatilsynet har prioritert kontakt med sektoren meget høyt, særlig helseanalyseprogrammet i regi av Direktoratet for e-helse, samt helseprogrammet. Også høringsarbeid har vært prioritert.

Annen vesentlig aktivitet

Disse prioriteringene har gjort det nødvendig å prioritere andre sektorer og områder ned. Dette

betyr ikke at det har vært stillstand på disse områdene, noe kapittelet om annen vesentlig aktivitet viser. Men å prioritere opp, betyr at noe annet må prioriteres ned.

Telekommunikasjon, samferdsel og bank og forsikring er eksempler på slike områder. Når det gjelder sistnevnte, trådte Payment Service Directive 2 (PSD2) i kraft høsten 2019, i tillegg ser vi nye selskaper som etablerer seg og konkurrerer med de etablerte institusjonene. Dette peker i retning av at denne sektoren kan bli høyere prioritert i 2020. Tilsvarende vil en utredning om veiprisning, dersom den iverksettes, føre til at samferdselssektoren blir høyere prioritert. Telekommunikasjon er prioritert relativt lavt fordi kommunikasjonsverndirektivet, som blant annet regulerer bruk av informasjonskapsler (cookies), fortsatt ikke er vedtatt, med den medfører usikkerhet både når det gjelder hvem som har tilsynsansvar og hvilke regler som vil gjelde fremover.

Når det gjelder personvern i arbeidslivet har vi prioritert å behandle klager og drive veiledning fremfor å jobbe for endringer i de ulike sektorene.

3.1.3 Kommunikasjon og veiledning

Vi har også gjort noen klare prioriteringer på kommunikasjonsområdet. Det har vært høyt prioritert å få på plass oppdaterte nettsider, og de så dagens lys i august 2019. Vi har også prioritert å ha en del egne arrangementer, som for eksempel på Arendalsuka. Mediehenvendelser har også som alltid hatt høy prioritet.

Vi har i meldingsåret flyttet ansvaret for veiledning til kommunikasjonsavdelingen, for å få bedre synergi. Vi har så valgt å trappe opp veiledningen på telefon og avvike veiledning på e-post. Grunnen er at veiledning på e-post var svært ressurskrevende, og svartiden på e-post var lang. Bemanningen på telefontjenesten vår fungerer bra. Dialogen med publikum er løsningsorientert, og svartiden er kort. Vi har, kanskje litt overraskende, knapt mottatt en eneste negativ tilbakemelding på denne endringen.

Som et resultat av disse offensive satsingene, har vi måttet skyve noe på premieren av Personvernpodden, og vi har ventet med å starte arbeidet med å få på plass en chat-løsning for fullt. Også antall foredrag ligger bevisst lavere enn for noen år siden.

3.1.4 Administrasjon og intern IKT

Når det gjelder administrasjon og intern IKT har det vært særlig prioritert å få på plass en skyløs-

ning. Dette vil i betydelig grad bedre vår mulighet til å utvikle nye skjemaer (slik som elektroniske klage- og avviksskjema), bedre statistikk og bedre mulighet for tett oppfølging av saksbehandlingen. Høsten 2019 gjorde vi derfor en stor omrokering av interne teknologiressurser, og vi styrket innsatsen på disse områdene vesentlig. Dette ga noen færre ressurser på saksbehandling og generell veiledning, men var etter vår oppfatning nødvendig.

3.2 Kontroll og saksbehandling

Datatilsynets oppgaver og myndighet er angitt i personopplysningsloven kapittel 6 og 7 og personvernforordningen artikkel 57 og 58.

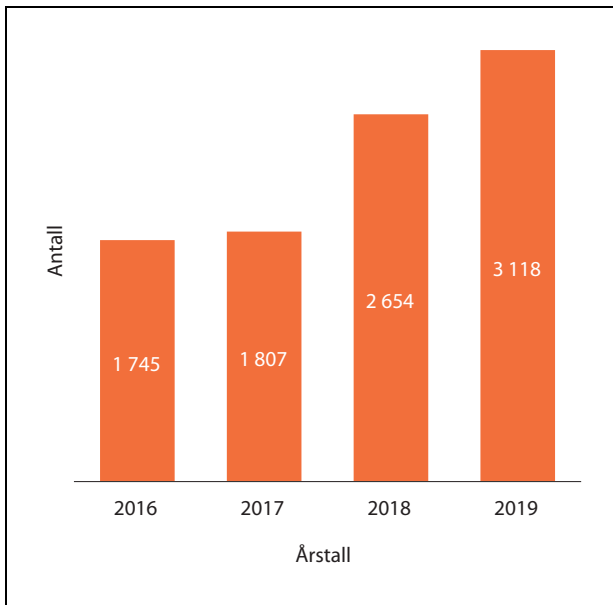
Artikkel 57 inneholder en liste på 22 punkter over tilsynets oppgaver. Mange av disse oppgavene er nye med forordningen. Vi har identifisert at 14 av punktene krever en eller annen form for saksbehandling. Det innledende punktet slår fast at Datatilsynet «skal føre tilsyn med og håndheve anvendelsen av denne forordningen». Tilsynsbegrepet bør her forstås i vid forstand, den engelske forordningsteksten bruker for eksempel begrepet «monitor», som kan oversettes med «følge med på».

En stor del av saksmengden er klager fra enkeltpersoner. Enkeltindividet har fått et styrket vern i forordningen. Regelverket slår fast at den registrerte (enkeltindividet) har en rett til å klage til Datatilsynet dersom han eller hun anser at en behandling av opplysninger om ham eller henne er i strid med regelverket. Datatilsynet «skal» i så fall behandle klagesaken.

Eksempler på nye oppgaver er behandling av søknader om godkjenning av bindende virksomhetsregler (BCR), ad hoc-kontrakter for overføring av personopplysninger til tredjeland og godkjenning av atferdsnormer. Dette er særlig krevende former for saksbehandling. I tillegg kommer oppfølging og saksbehandling av et høyt antall meldinger om brudd på personopplysningssikkerheten (avviksmeldinger).

Konsesjonsplikten, som spilte en sentral rolle i personopplysningsloven 2000, er avvirket med personvernforordningen. Samtidig er ansvarlighetsprinsippet fremhevet som et av de sentrale prinsippene i personopplysningsretten. Vi har opplevd en overgang fra forhåndskontroll til etterkontroll.

Sanksjonsmidlene som er innført med forordningen, skal sikre etterlevelsen av regelverket i praksis. Forordningens fortalepunkt 148 uttaler at «[f]or å styrke håndhevingen av bestemmelsene i

Figur 1.8 Antall nye journalførte saker de siste årene

denne forordning, bør det ved overtredelse av denne forordning ilegges sanksjoner, herunder overtredelsesgebyr». Unntak fra dette utgangspunktet gjelder «mindre overtredelser», eller dersom lovovertrедeren er en fysisk person. De mest alvorlige lovbruddene kan resultere i gebyrer på opptil 4 prosent av den samlede globale omsetningen i forrige regnskapsår dersom lovovertrедeren er et foretak, eller 20 millioner euro i alle andre tilfeller.

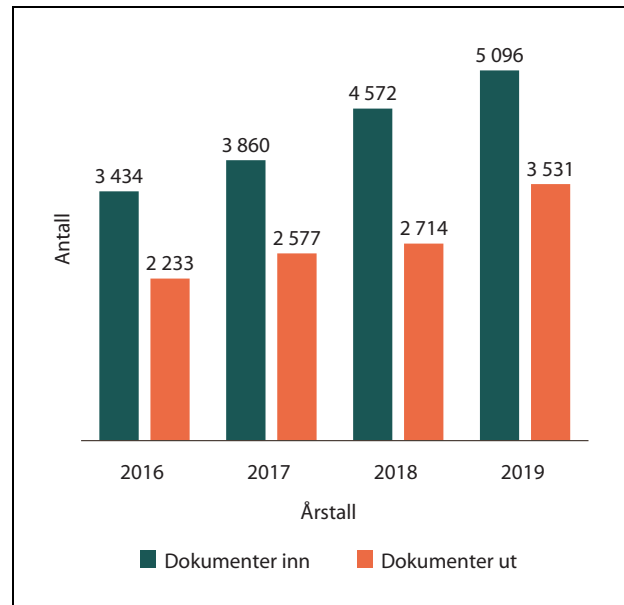
3.2.1 Gjennomførte aktiviteter

Antall saker, saksdokumenter og klager

I løpet av 2019 har vi registrert et rekordhøyt antall nyopprettede saker. I løpet av året registrerte arkivet 3 118 nye saker, og til sammen 5 096 innkommende dokumenter. Sammenlignet med året før, innebærer dette en økning på 18 prosent i antallet registrerte saker. Det dreier seg med andre ord om en betydelig økning.

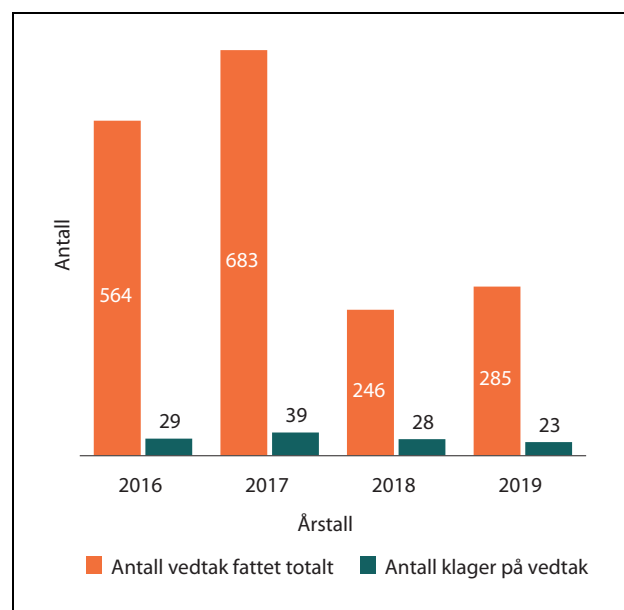
Økningen kommer trolig av fortsatt stigende oppmerksomhet om personvern, både på rettighetssiden og pliktsiden, etter innføringen av personvernforordningen.

Datatilsynet fattet 285 enkeltvedtak i 2019. Dette innebærer en økning sammenlignet med 2018, da tallet på enkeltvedtak var 246. Samtidig var antallet utgående dokumenter på 3 531. Antallet utgående dokumenter innebærer en markant økning sammenlignet med foregående år. Sammenlignet med fjoråret var det en økning på 34 prosent.

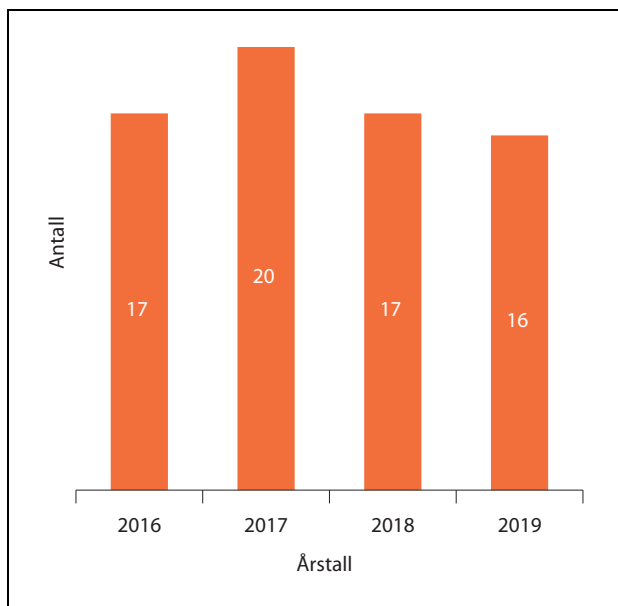

Figur 1.9 Antall journalførte dokumenter (ikke interne) de siste årene

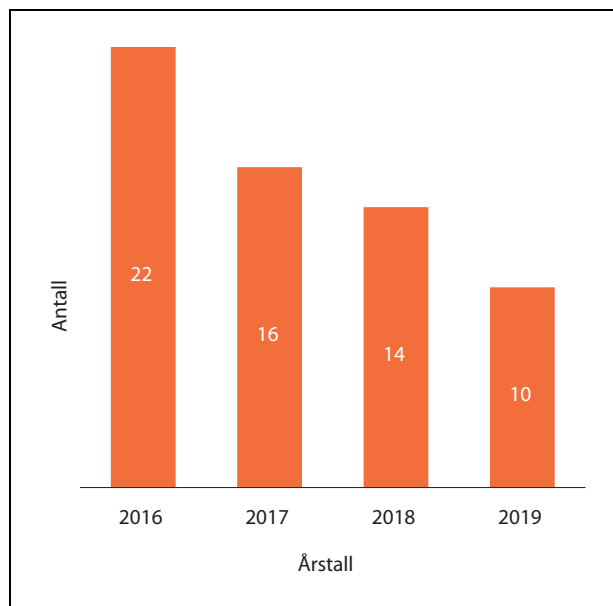
Sammenlignet med årene før personvernforordningen, ser vi imidlertid en klar nedgang i antall enkeltvedtak. Hovedårsaken til dette er trolig avviklingen av konsesjonsplikten, og plikten til å søke om forhåndsgodkjenning ved overføring av personopplysninger til utlandet i medhold av EU-kommisjonens standardkontrakter. I tillegg er det ikke lenger nødvendig å søke Datatilsynets tillatelse for å opprette personvernombud.

Figur 1.10 Antall vedtak fattet av Datatilsynet og antall klager mottatt de siste årene

Figur 1.11 Antall saker oversent til Personvernemnda de siste årene

Figur 1.12 Vedtak om overtredelsesgebyr og tvangsmulkt de siste årene

Klager på Datatilsynet enkeltvedtak

I løpet av året, mottok vi 23 klager på våre enkeltvedtak. Dette er det laveste tallet på mange år. To av klagenes gjelder vedtak som vi fattet i 2018. Ti av klagenes gjaldt beslutninger om å avslutte sakene, mens tre av klagenes gjaldt vedtak om overtredelsesgebyr.

I 16 av sakene var det en fysisk person som klaget, og i de resterende sakene kom klagenes fra organisasjoner, offentlige etater og private selskaper. I to av sakene omgjorde vi vårt opprinnelige vedtak etter klage. Disse sakene gjaldt retten til innsyn i egne personopplysninger. Ni av klagesakene er fremdeles til behandling hos oss, resten er oversendt til Personvernemnda, eller i ett tilfelle Kommunal- og moderniseringsdepartementet for endelig avgjørelse.

Av Datatilsynets vedtak som ble klagebehandlet i nemnda i 2019, ble kun ett omgjort. Denne saken gjaldt sletting av personopplysninger i søketreffindeksen i Google. Datatilsynet kom opprinnelig til at klageren ikke kunne kreve å få de aktuelle søketreffene slettet, men Personvernemnda kom til en annen konklusjon. To av klagesakene som ble oversendt til nemnda, ble senere trukket av klager.

Se fullstendig oversikt over sakene som ble oversendt til nemnda i 2019 under Vedlegg.

Sanksjoner

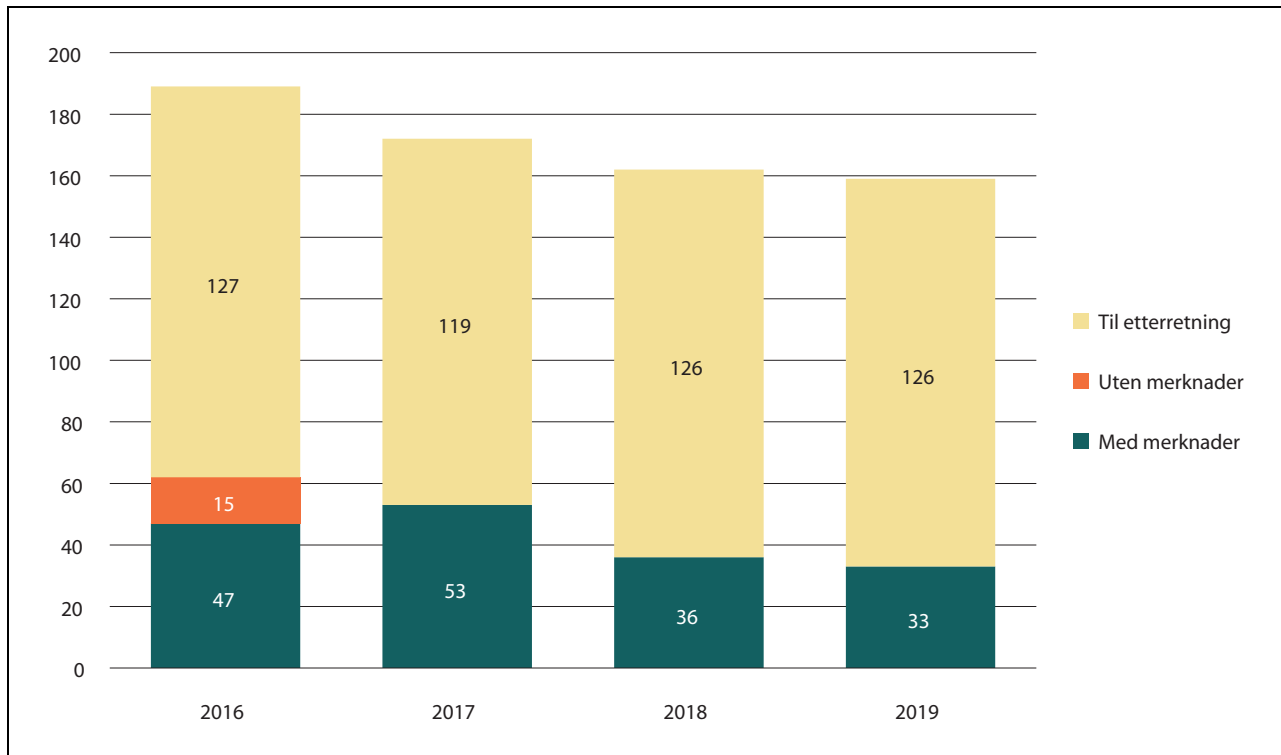
I løpet av meldingsåret, har Datatilsynet fattet tre avgjørelser om overtredelsesgebyr etter brudd på bestemmelser i personvernforordningen. Vi har i tillegg fattet sju andre vedtak om overtredelsesgebyr etter reglene i personopplysningsloven 2000, siden forordningen ikke har tilbakevirkende kraft. Disse sakene gjelder ulovlig innsyn i e-post på arbeidsplassen, kredittvurderinger uten saklig behov og ulovlig publisering av bilder fra overvåkingskamera.

De tre avgjørelsene som er avgjort etter reglene i personvernforordningen, har alle handlet om brudd på personopplysningssikkerheten. Ingen av dem ble klaget inn for Personvernemnda. Det ble ikke gitt vedtak om tvangsmulkt i 2019.

Se fullstendig oversikt over alle sanksjonene som ble vedtatt i 2019 under Vedlegg.

Høringer

I løpet av 2019 har Datatilsynet kommet med 33 høringsuttalelser, av totalt 159 mottatte hørings saker. Dette er noe lavere enn de siste årene. Blant annet tror vi at dette kan være et resultat av strengere prioriteringer internt i Datatilsynet – vi har måtte konsentrere oss om de aller viktigste hørings sakene.

Figur 1.13 Oversikt over hvordan høringene er behandlet de siste årene

I uttalelsene våre har vi kommet med nokså omfattende merknader i forbindelse med ulike lov- eller forskriftsendringsforslag. Blant de mest sentrale er uttalelsene våre til

- forslaget om endringer i personopplysningsloven
- NOU 2019: 9 Fra kalveskinn til datasjø, ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver
- NOU 2019: 3 Nye sjanser – bedre læring
- NOU 2019: 5 Ny forvaltningslov
- NOU 2019: 10 Åpenhet i grenseland, om bilder, film og lydopptak i helse- og omsorgstjenesten, barnevernet, skolen og barnehagen
- forslag til ny lov om etterretningstjenesten

Se fullstendig oversikt over høringsuttalelsene våre med merknader i 2019 under vedlegg.

Konsesjoner og forhåndsdrøftelser

Forhåndsdrøftelser ble innført med personvernforordningen, og skal delvis kompensere for at konsesjonsplikten falt bort med innføringen av det nye regelverket. Initiativet til slike drøftelser skal komme fra de behandlingsansvarlige. Plikten til å gjennomføre slike drøftelser med Datatilsynet oppstår når den behandlingsansvarlige har identifisert at en forestående behandling av personopp-

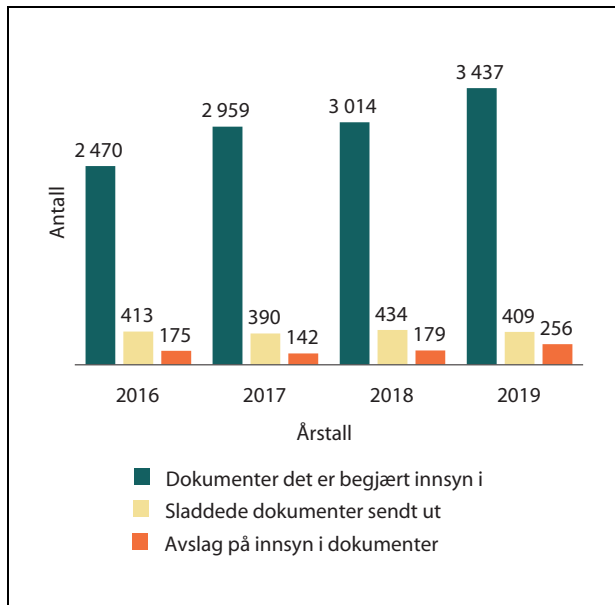
lysninger vil kunne medføre høy risiko for de registrertes rettigheter og friheter, for eksempel etter først å ha gjennomført en personvernkonsekvensvurdering.

I løpet av meldingsåret mottok Datatilsynet fem henvendelser om forhåndsdrøftelser. I tillegg var det registrert to saker i 2018, som ble fulgt opp i 2019. De formelle kriteriene for forhåndsdrøftelser var bare oppfylt i to av sakene, og i begge tilfellene ble det gjennomført drøftelser i løpet av meldingsåret. De øvrige anmodningene ble enten avvist fordi de formelle forutsetningene for forhåndsdrøftelser ikke var oppfylt, eller de ble trukket tilbake.

I løpet av meldingsåret ble det gitt én konsesjon. Konsesjonsplikten ble som tidligere nevnt avvirket ved innføringen av det nye regelverket, men i medhold av overgangsreglene fikk ett selskap konsesjon av Datatilsynet til å behandle personopplysninger i forbindelse med kredittopplysningsvirksomhet.

Atferdsnormer

Datatilsynet mottok i 2018 flere søknader om godkjenning av atferdsnormer, og noen av disse ble besvart i 2019. Alle svarene som ble sendt ut gjorde søkerne oppmerksomme på Personvernrådets retningslinjer om atferdsnormer, og at

Figur 1.14 Tall fra elektronisk postjournal (OEP)

ingen av søknadene oppfylte kravene som stilles i disse retningslinjene.

Offentlighetsloven og innsynskrav – OEP

Via eInnsyn mottok vi 3 437 innsynskrav i løpet av meldingsåret. Dette er en økning på om lag 14 prosent sammenlignet med 2018. Tallet på innsynskrav øker fremdeles jevnt. Dette fremstår som en naturlig stigning med tanke på at vi også har registrert flere saker. Av disse innsynskravene avslø vi kun 256. Det ble samtidig levert ut 409 sladdede dokumenter (meroffentlighet), noe som betyr at det ble gitt helt eller delvis innsyn i hele 80,7 prosent av alle innsynsbegjæringene.

Vi bestreber oss på etterleve offentlighetslovens mål om åpenhet, og vi legger ned store ressurser i utførelsen av de oppgavene som offentlighetsloven pålegger oss. Både arkivpersonalet, en dedikert juridisk fagdirektør og de enkelte saksbehandlerne, er alle med på vurdere innsynskravene. Dette gjenspeiles i et relativt høyt antall utleverte sladdede dokumenter. Det er også mange følsomme personopplysninger i dokumenter som vi mottar i forbindelse med klager om ulike personvernkrænkelser fra enkeltpersoner, og som må vernes etter de gjeldende reglene i offentlighetsloven og forvaltningsloven om taushetsplikt.

Ny tilsynsmetodikk

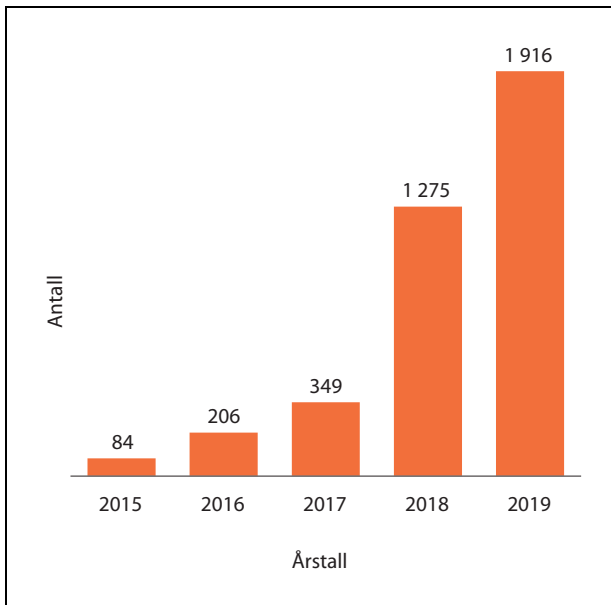
I 2018 og 2019 har vi gjennomført et forprosjekt for utarbeidelse av ny tilsynsmetodikk. Vi har hatt behov for bedre metodikk og større grad av koordinering og enhetlig gjennomføring. Personvernforordningen har gitt nye rammer for tilsynsvirkosomheten, blant annet i form av vesentlig høyere gebyrer og økt eller endret teknisk kompleksitet. I tillegg til tradisjonelle dokumenttilsyn må vi være i stand til å gjennomføre tilsyn med større grad av stedlige undersøkelser, testing av systemer og verifisering av dokumentasjon gjennom tekniske undersøkelser. Tilsynsmetodikken skal oppleves som solid og tillitsvekkende både for de som skal gjennomføre tilsyn, for våre tilsynsobjekter og samfunnet for øvrig.

Forprosjektet leverte en rapport i oktober 2019 med anbefalinger til oppfølgingspunkter knyttet til valg av metodikk, støttesystemer og rutiner for prosjekthåndtering og opplæring. Vi har valgt å benytte ISO 19011 som grunnlag for å strukturere og effektivisere tilsynsvirkosomheten vår. Dette er retningslinjer for revisjon av ledelsessystemer. Standarden er hovedsakelig utarbeidet for utførelse av intern eller ekstern revisjon som ledd i et kvalitetsforbedringssystem. Systematikken har imidlertid mye til felles med tilsynsarbeid og egner seg dermed godt som rammeverk også for tilsynsmyndigheter.

Fra oktober 2019 har vi med utgangspunkt i dette utarbeidet nye planverk for tilsynsvirkosomheten. Alle ledere og saksbehandlere i tilsynet har gjennomført kurs i ISO 19011 og ISO 9001. Nøkkelmedarbeidere i tilsynet skal ta eksamen i ISO190011, og alle kontroller skal ledes av personer som har denne eksamen fremover. I 2020 vil vi ferdigstille rutiner for etterarbeid av tilsyn, samt evaluering og analyse av gjennomførte tilsyn slik at vi kan forbedre oss og lære av dem. Vi skal også gjøre en juridisk betenkning om fullmakter til å ta beslag i forbindelse med stedlige tilsyn.

3.2.2 Spesielt om behandling av avviksmeldinger

Innføringen av personvernforordningen har ført til at Datatilsynet mottar langt flere avviksmeldinger enn tidligere. Forordningen stiller strenge krav til at brudd på personopplysningssikkerheten skal meldes inn til datatilsynsmyndighetene. Siden innføringen av forordningen har Datatilsynet mottatt nesten 3 000 avviksmeldinger. I 2019 alene er tallet på mottatte avviksmeldinger 1 916. Den store økningen i antall mottatte

Figur 1.15 Antall mottatte avviksmeldinger de siste årene

avviksmeldinger har naturlig nok ført til økt ressursbruk knyttet til saksbehandling, men er samtidig en kilde til kunnskap som kan informere og styre ressurser knyttet til tilsyn, og veilednings- og kommunikasjonsarbeid.

Tallene vi har basert den videre analysen på er fra og med februar og ut 2019. Vi har imidlertid identifisert noen svakheter ved statistikkføringen – både når det gjelder kategoriseringer og interne

rutiner. Et større arbeid med å få på plass gode tekniske løsninger, samt en gjennomgang av kategoriseringer til statistikkføring er per i dag under utvikling. Dette gjør at tallene i denne årsmeldingen må ses på som overslag og trender.

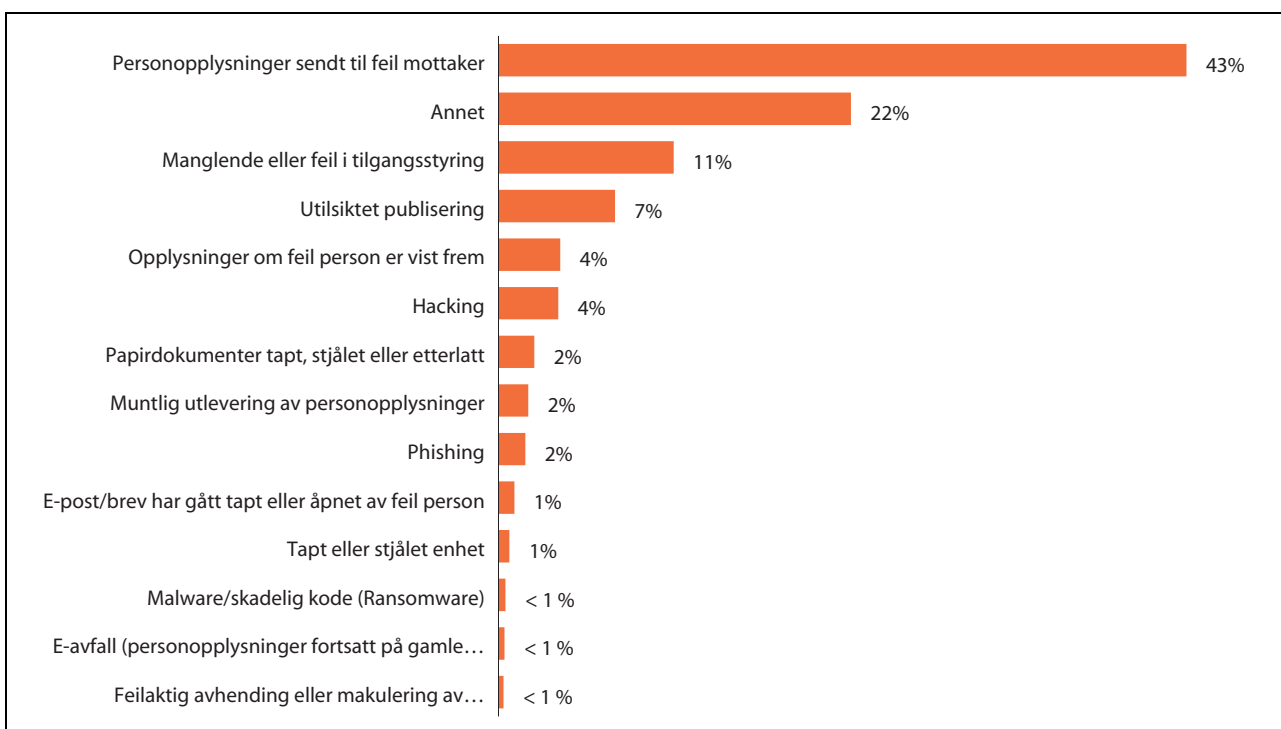
Hvilke typer overtredelser er meldt inn?

Avvikene Datatilsynet behandler varierer fra menneskelige feil som rammer én eller få personer, til målrettede hackerangrep med mange tusen rammede. Den desidert vanligste årsaken til at et avvik oppstår, er at personopplysninger blir sendt til feil mottaker. Disse sakene utløser som regel ingen reaksjon fra Datatilsynets side, og de rammede personene er som regel informert om avviket idet meldingen kommer inn til oss.

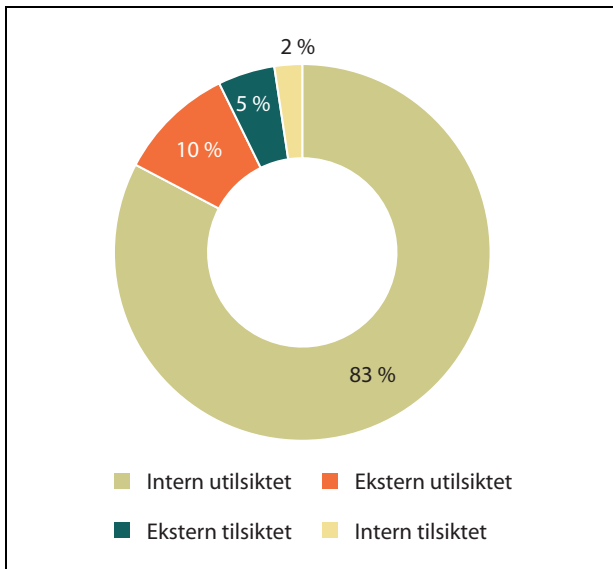
»Annet» er dessverre foreløpig en stor kategori. Der havner for eksempel mange saker som har lav risiko for de berørte og dermed ikke er meldepliktige, eller der type overtredelse er uklart på meldetidspunktet. Meldinger som ikke lar seg plassere i andre kategorier, havner også her. Dette er noe vi jobber med å forbedre med nytt system og nye rutiner.

Vi prøver også å kategorisere avvikene ut i fra hvorfor de skjer. Vi benytter da følgende firede-ling:

- Intern utilsiktet: manglende rutiner/kunnskap/opplæring, uhell eller teknisk svikt internt i virksomheten.

Figur 1.16 Oversikt over hvilke typer overtredelser som er meldt inn

Figur 1.17 Oversikt over hovedårsak til avvikene

- Intern tilsiktet: bevisst brudd på rutiner eller bevisst menneskelig handling.
- Ekstern utilsiktet: manglende rutiner, kunnskap, uhell eller teknisk svikt hos leverandør, databehandler eller i ekstern infrastruktur, fysisk hendelse eller naturkatastrofe.
- Ekstern tilsiktet: angrep utenfra, som datainnbrudd eller fysisk innbrudd, eller bevisst brudd på rutiner hos leverandør, databehandler eller annen ekstern part.

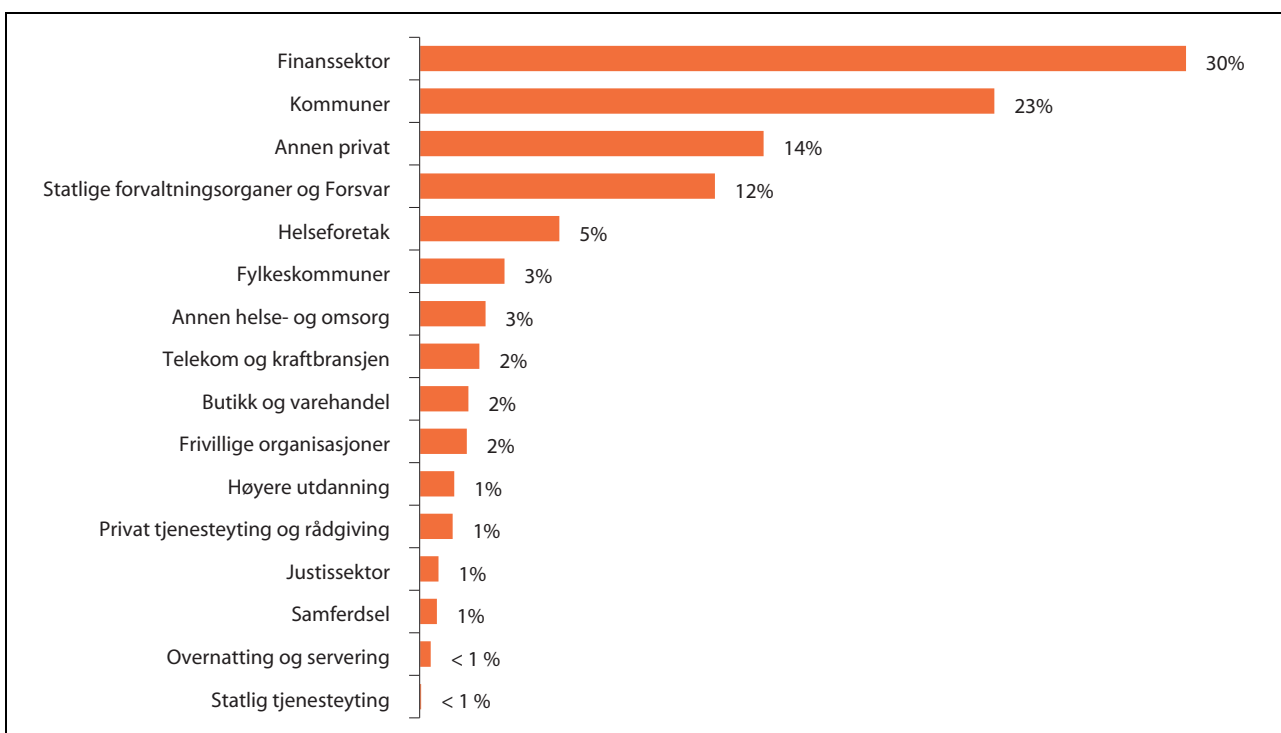
Vi ser at avvikene som dominerer er de som kommer av manglende rutiner og kunnskap eller manglende opplæring både internt og eksternt. Teknisk svikt eller uhell faller også inn under denne kategorien. Mange av avvikene kunne derfor vært unngått med bedre interne rutiner og retningslinjer.

Hvor skjer avvikene?

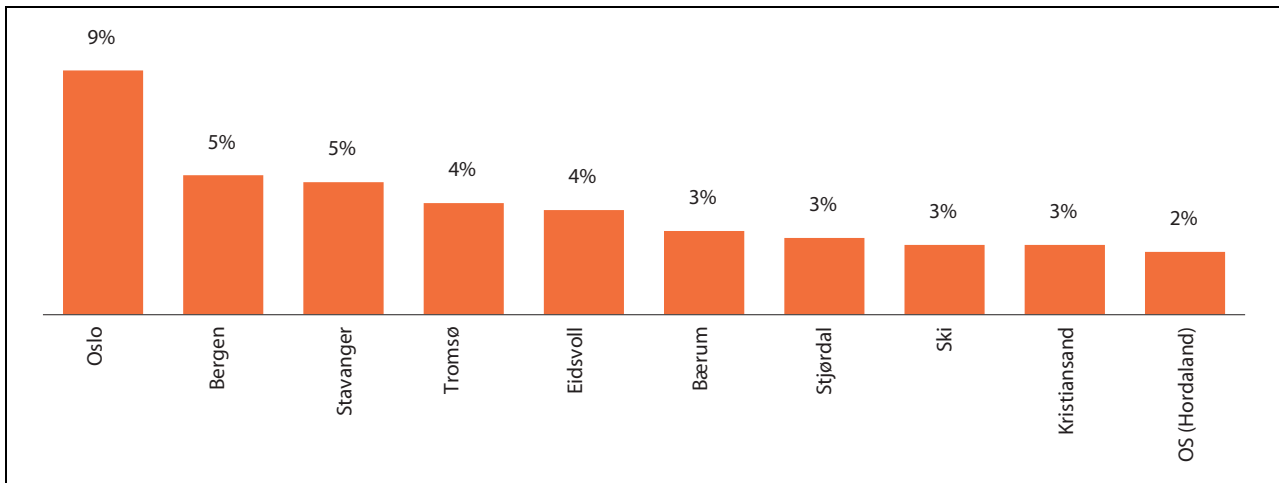
Finanssektoren, som her inkluderer blant annet bank, forsikring, inkasso og kredittvurdering, står for hele 30 prosent av de innmeldte avvikene. De færreste av disse gjelder imidlertid særlige kategorier personopplysninger, og er følgelig ikke de mest alvorlige. Antallet avvik fra finanssektoren kan også delvis forklares med et stort fokus på etterlevelse av forordningen og høy kompetanse.

Sekkekategori «annen privat» inkluderer alle private selskaper som ikke faller naturlig inn under noen av de andre kategoriene.

23 prosent av alle avvik kommer fra kommunesektoren. Det inkluderer skoler, barnehager, mange helsetjenester, eldreomsorg og barnevern. Kommunene er ansvarlige for mange av tjenestene som er nærmest enkeltindividet, og mange sensitive opplysninger behandles i denne sektoren. Ikke overraskende meldes flest avvik inn fra kommunene med flest innbyggere. Det er imidlertid viktig å være klar over at meldte avvik ikke er det samme som manglende informasjonssikker-

Figur 1.18 Oversikt over hvilke områder avvikene skjer på

Figur 1.19 Oversikt over de 10 kommunene med flest avviksmeldinger

het. Det kan også bety høy bevissthet om informasjonssikkerheten.

Avvik som rammer barn/unge

Personvernregelverket stiller strenge krav til behandling av personopplysninger om barn. Likevel har om lag én av ti avviksmeldinger Datatilsynet har mottatt i meldingsåret, handlet om avvik som har rammet barn, og 49 prosent av dem gjelder skolesektoren. Flere av disse avvikene har vært alvorlige og har utløst overtredelsesgebyr. Å løfte kommunenes kompetanse på personvern og informasjonssikkerhet blir dermed spesielt viktig fremover.

Gebyrene er nærmere omtalt under kapittelet om barn, unge og utdanning.

Tiltak

De aller fleste avviksmeldingene blir avsluttet uten noen videre form for saksbehandling. Dette er saker hvor vi vurderer risikoen for alvorlige konsekvenser for enkeltindividet som lav, samt at de ansvarlige har gjort tiltak for å informere de berørte. 16 prosent går imidlertid videre til mer omfattende saksbehandling.

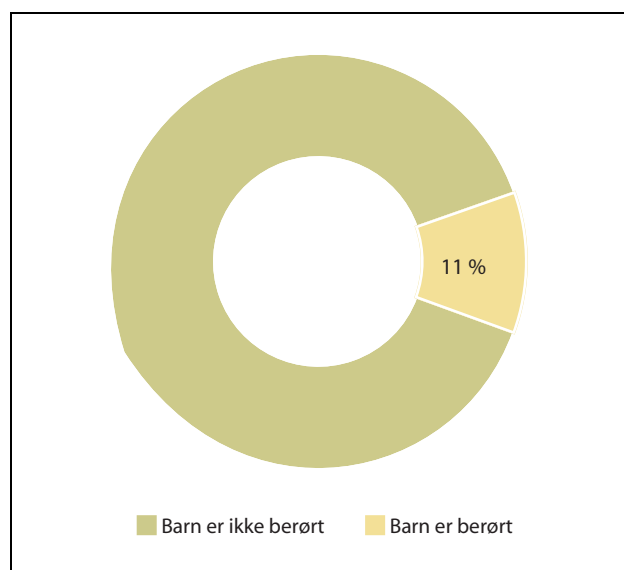
3.2.3 Ressursbruk

Det juridiske arbeidet i Datatilsynet legger beslag på litt i underkant av 50 prosent av tilsynets arbeidsstokk. I en periode har det vært stor utskiftning av jurister i Datatilsynet.

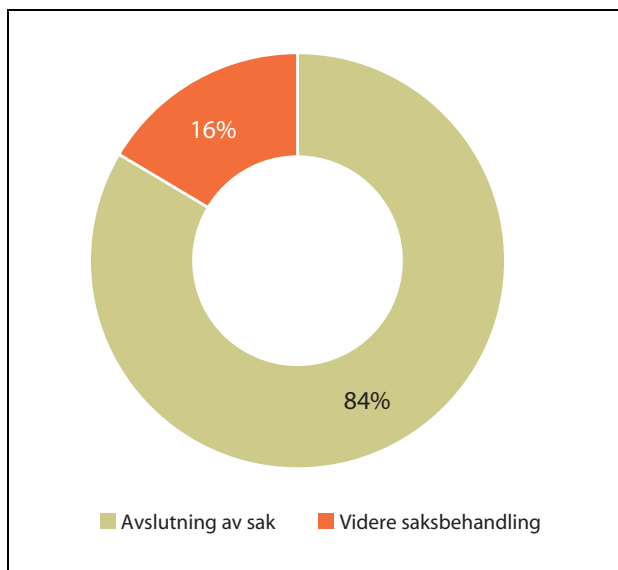
Juristene er ettertraktede andre steder i arbeidsmarkedet, både i offentlig og privat sektor.

Vi har derfor arbeidet med noe redusert bemanning i perioder. Det tar tid å få på plass nye medarbeidere, og permisjoner har også bidratt til at bemanningen har vært lavere enn ønskelig. I seksjonen for private tjenester har det for eksempel bare vært 2,5 årsverk store deler av meldingsåret. Vi har dermed hatt større saksrestanser enn ønskelig i perioder. Ved inngangen til 2020 ser vi imidlertid at situasjonen gradvis er i ferd med å endre seg, blant annet har vi ansatt fem nye jurister i løpet av høsten.

Økningen i antall avviksmeldinger har vært voldsomt stor. Det er vanskelig å fastslå ressursbruken i årsverk knyttet til dette arbeidet, ettersom de som jobber med enkeltsaker og avvik også jobber med andre oppgaver. Det er imidlertid ingen tvil om at dette har vært svært ressurs-

Figur 1.20 Andel avviksmeldinger der barn er berørt

Figur 1.21 Hvordan avviksmeldingene er behandlet

krevende, og er av den grunn omtalt både i leders beretning og i den overordnede vurderingen av ressursbruk og måloppnåelse. Mange medarbeidere – både jurister, teknologer og samfunnsvitere, og selvsagt administrasjon og kommunikasjon – har på ulikt vis vært involvert i disse sakene. Sakene mot Bergen kommune alene anslås å ha tatt flere månedersverk til sammen. Vi har også prøvd ut ulike arbeidsmetoder, men er ikke «ferdig tenkt» på hvordan oppgavene best kan løses. Det er naturligvis også slik at sakene i startfasen tar lengre tid å behandle enn de vil gjøre på noe sikt.

Vi har også mottatt et betydelig antall flere saker (18 prosent) i 2019 sammenlignet med året før. Dette har også tatt mye ressurser selv om antall årsverk er svært vanskelig å anslå.

3.2.4 Måloppnåelse

Datatilsynet skal arbeide for en mer rettferdig maktbalanse mellom individet på den ene siden, og kommersielle aktører og det offentlige på den andre. Gjennom våre enkeltvedtak, gjør vi at enkeltindividets rettigheter blir realisert i praksis. I året som gikk, hadde vi flere saker som gjaldt personvern og sårbare grupper. Sakene med overtredelsesgebyr i kommunesektoren har fått mye omtale i media, og gjennom oppfølging overfor pliktsubjektene, får vi understreket hvor viktig det er å verne rettighetene til noen av de svakeste i samfunnet.

Samtidig har vi arbeidet for at offentlige organer og private selskaper blir kompetente, forstår viktigheten av godt personvern og etterlever

regelverket. Gebyrsakene gir en signaleffekt om at Datatilsynet vil slå ned på lovbrudd i tiden som kommer. Ikke minst gjelder dette i saker der informasjonssikkerheten ikke ivaretas på en måte som er i samsvar med lovens krav.

Ved å fokusere på brudd på personopplysningssikkerheten og innebygd personvern i flere av de store sakene våre, bidrar vi også til å realisere målsetningen vår om å fremme personvernvennlig digitalisering, innovasjon og utvikling.

3.3 Internasjonalt arbeid og samarbeid

Internasjonalt samarbeid er svært viktig for Datatilsynet, siden personvernforordningen skal tolkes likt i hele EØS. Hva som skjer i andre EØS-stater og det europeiske Personvernrådet (European Data Protection Board – EDPB) kan påvirke handlingsrommet til Datatilsynet. Derfor er det også nedfelt i Datatilsynets strategi at vi skal påvirke og ta lederrollen i noen utvalgte internasjonale prosesser for å fremme bedre personvern. I 2019 har Datatilsynet hatt to slike lederroller i kontekst av Personvernrådet, samt bidratt aktivt på mange områder.

3.3.1 Gjennomførte aktiviteter

Deltakelse i Personvernrådet og dets ekspertgrupper

Personvernrådet er opprettet i henhold til personvernforordningen og er den øverste rådgivende forsamlingen for EU-kommisjonen i spørsmål om personvern og informasjonssikkerhet. De viktigste oppgavene til Personvernrådet er å gi retningslinjer om hvordan personvernforordningen skal forstås og sikre at den tolkes på en ensartet måte i EØS. I Personvernrådet møter alle lederne for datatilsynsmyndighetene i EU og EØS. Norge er fullverdig medlem som EØS-stat, men har ikke rett til å stemme eller stille til valg som rådets øverste leder.

I 2019 har Datatilsynet deltatt på Personvernrådets plenums møter som avholdes omtrent én gang i måneden. I tillegg har vi deltatt aktivt i flere av rådets ekspertgrupper. Datatilsynet har vært med i flere ekspertgrupper enn tidligere, og ved utgangen av 2019 var tilsynet representert i følgende grupper under Personvernrådet:

- Strategic Advisory Expert Subgroup
- Border, Transport and Law Enforcement Expert Subgroup
- Cooperation Expert Subgroup
- Compliance, e-Government and Health Expert Subgroup

- Enforcement Expert Subgroup
- International Transfers Expert Subgroup
- IT Users Expert Subgroup
- Key Provisions Expert Subgroup
- Social Media Expert Subgroup
- Technology Expert Subgroup
- Taskforce on Fining
- Coordinated Supervision Committee
- Communications Network

Alle disse gruppene forbereder saker for plenumsmøtene i Personvernrådet, hvor de endelige avgjørelsene om retningslinjer, uttalelser og så videre blir fattet. Ekspertgruppene møtes som regel i forkant av hvert plenumsmøte. Til sammen fem jurister og én teknolog fra Datatilsynet deltok fast i disse møtene i 2019.

Utarbeidelse av felles europeiske retningslinjer om innebygd personvern

I 2018 ble vi utpekt som hovedrapportør for Personvernrådets felles europeiske retningslinjer om innebygd personvern og personvern som standardinnstillinger. Hovedrapportøren har hovedansvaret for å utarbeide retningslinjene i tråd med de andre EØS-statenes innspill gjennom møtevirksomhet i Technology Expert Subgroup, skriftlig korrespondanse og telefonkonferanser. I 2019 har vi fortsatt dette arbeidet.

Retningslinjene analyserer ordlyden i personvernforordningen artikkel 25, og forklarer hvordan den skal forstås. Deretter gir retningslinjene eksempler på elementer som må bygges inn i systemer og rutiner for hvert av personvernprinsippene.

Retningslinjene ble vedtatt 13. november 2019. Deretter ble de sendt på offentlig høring frem til 16. januar 2020. Etter høringen vil retningslinjene bli revidert og vedtatt på nytt.

Utarbeidelse av felles europeiske retningslinjer om avtale som behandlingsgrunnlag

I 2018 ble vi utpekt som hovedrapportør for Personvernrådets felles europeiske retningslinjer om forordningens artikkel 6 nr. 1 bokstav b i kontekst av digitale tjenester. Hovedrapportøren har hovedansvaret for å utarbeide retningslinjene i tråd med de andre EØS-statenes innspill gjennom møtevirksomhet i Key Provisions Expert Subgroup, skriftlig korrespondanse og telefonkonferanser. I 2019 har vi slutført dette arbeidet.

Den konkrete bestemmelsen er svært sentral i forbindelse med behandling av personopplysning

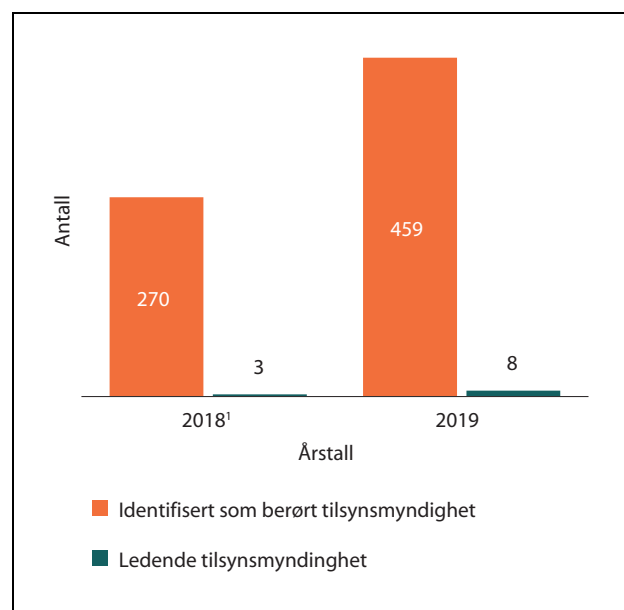
ger, og handler blant annet om hvilken adgang en virksomhet har til å behandle personopplysninger uten den enkeltes samtykke. Bestemmelsen er også nært tilknyttet spørsmålet om personopplysninger kan anses som et betalingsmiddel. Retningslinjene vil derfor ha stor innvirkning på digitale tjenester som de fleste av oss benytter. Det norske Datatilsynet har vært en pådriver for å tolke regelen på en måte som sikrer tilstrekkelig vern for den registrertes rettigheter og friheter.

Retningslinjene ble vedtatt 9. april 2019, deretter sendt på offentlig høring frem til 24. mai 2019. Etter høringen ble retningslinjene revidert og endelig vedtatt 8. oktober 2019.

Internasjonal saksbehandling/IMI

Personvernforordningen kapittel VII og VIII inneholder nærmere regler om saksbehandlingen ved såkalt grenseoverskridende behandling av personopplysninger. I denne typen saker må alle berørte datatilsynsmyndigheter identifiseres, og deretter vil en ledende datatilsynsmyndighet bli utpekt etter nærmere regler. Den ledende datatilsynsmyndigheten undersøker så saken og legger deretter frem et utkast til avgjørelse som de berørte datatilsynsmyndighetene kan komme med innsigelser mot.

Til denne prosessen brukes et saksbehandlingssystem som heter Internal Market Information System (IMI). Dette systemet er ikke tilrette-

Figur 1.22 Antall saker der vi er identifisert som berørt tilsynsmyndighet, og saker der vi var ledende tilsynsmyndighet

¹ Merk at vi bare har tall fra juli 2018 da personvernforordningen trådte i kraft.

lagt for datatilsynsmyndighetenes bruk og er derfor krevende å bruke.

I 2019 ble det norske Datatilsynet identifisert som berørt datatilsynsmyndighet i omtrent 459 saker. I samme periode var vi ledende datatilsynsmyndighet i 8 saker. Disse sakene er fremdeles åpne ved årsskiftet.

Internasjonal saksbehandling krever at vi fortløpende følger med på hva som skjer i IMI, siler saker og gir tilbakemelding der det er nødvendig. Det kan være krevende å nå enighet med andre datatilsynsmyndigheter om avgjørelsene. Internasjonal saksbehandling krever derfor en del ressurser, og saksbehandlingstiden er adskillig lenger enn i ikke-grenseoverskridende saker.

Overføring til utlandet og BCR

Ved utgangen av 2019 hadde Datatilsynet 14 åpne søknader om godkjenning av bindende konsernregler (BCR) som grunnlag for overføring av personopplysninger til tredjeland. Sammenliknet med andre EØS-stater, er dette et høyt antall. Kun fire andre land har flere søknader til behandling.

En BCR må først fremlegges for Personvernrådet for uttalelse før den kan godkjennes av de nasjonale datatilsynsmyndighetene. Det har tatt lang tid for rådet å få på plass prosedyrer for dette, og prosedyrene som har blitt vedtatt, er svært ressurskrevende. Personvernrådet ga sin første uttalelse om en BCR 8. oktober 2019, og så langt har kun et fåtall BCR-er vært til behandling i rådet.

Datatilsynet har jobbet for å forberede den første norske BCR-søknaden for fremleggelse for Personvernrådet. Vi anslår at den vil fremlegges for rådet i første kvartal av 2020. I tillegg har vi bidratt til å gjennomgå andre lands BCR-søknader (såkalt co-review). Dette er en del av prosessen før en BCR kan legges frem for Personvernrådet.

I juni var vi vertskap for et to-dagers seminar om BCR. Seminaret hadde i underkant av 50 deltakere fra datatilsynsmyndigheter i 22 europeiske land, samt representanter for Personvernrådets sekretariat. Under seminaret var det innlegg og diskusjoner om kravene til en BCR-søknad, både formelt og innholdsmessig. Videre ble det utvekslet erfaringer om behandling av BCR-søknader både hos nasjonale datatilsynsmyndigheter og Personvernrådet.

Eurodac og Visumsamarbeidet i Europa (Eurodac og VIS Supervision Coordination Group (SCG))

Vi er fullverdig medlem av de to koordineringsgruppene Eurodac og Visumsamarbeidet i

Europa. Møtene finner som regel sted samtidig, ettersom de to temaene er beslektet. Vi deltok på begge møtene i 2019.

Schengen Information System (SIS) Supervision Coordination Group (SCG)

Vi er fullverdig medlem av Schengen-koordinasjonsgruppen som møtes i EU-parlamentet i Brussel. Vi deltok på et av to møter i 2019.

Oppfølging av Schengen-evaluering av Norge

Schengen-samarbeidet bygger på Schengen-konvensjonen av 1985 som Norge sluttet seg til i 1996. Konvensjonen skal styrke det europeiske samarbeidet om kontroll av de ytre Schengen-grensene. Den innebærer felles visumregler, samt et styrket politimessig og rettslig samarbeid. Norge deltar også i det europeiske fingeravtrykkssamarbeidet Eurodac. Datatilsynet er tilsynsorgan for den nasjonale behandlingen av personopplysninger i SIS (Schengen informasjonssystem) og VIS (Visa informasjonssystem).

Norges etterlevelse av Schengen-regelverket ble evaluert av en felleseuropeisk komité i november 2017. Evalueringen innebar en inspeksjon av vår etterlevelse av våre tilsynsoppgaver etter VIS og SIS. I tillegg ble KRIPOS og UDI, som behandlingsansvarlige for henholdsvis SIS og VIS, kontrollert.

I rapporten fra evalueringen ble det konkluderte med i alt 33 anbefalinger fra komitéen. Åtte av anbefalingene gjaldt særskilt for Datatilsynet. De gikk blant annet ut på å bedre informasjonen om de registrertes rettigheter på hjemmesiden vår, samt at vi jevnlig må kontrollere lovligheten av behandlingen av opplysninger i VIS og SIS. Særlig må vi sørge for å oppfylle vår plikt til å gjennomføre et tilsyn med behandlingen av personopplysninger i VIS.

Datatilsynet gjennomførte flere av anbefalingene i 2019, blant annet gjennomførte vi tilsyn av UDI og deres behandling av opplysninger i den nasjonale delen av VIS. Rapporten er under arbeid.

Samarbeid med de nordiske datatilsynsmyndighetene

De nordiske datatilsynene har lang tradisjon for å samles til felles møte hvert år, og i 2019 ble møtet arrangert i Stockholm. Der ble det utvekslet erfaringer fra det første året med personvernforordningen, og vi evaluerte også oppfølgingen av den såkalte København-erklæringen (en samarbeids-

retning som ble avtalt under forrige møte). Et av de konkrete tiltakene der var et første felles tilsyn. Tema for tilsynet var personvernombudsordningen, og det ble gjennomført i Island, Sverige, Danmark, Norge og Sverige i 2018/2019. Vi holdt også innledninger om tilsynsmetodikk, sanksjoner og rettssikkerhet. Behandling av klager fra enkeltpersoner, og det europeiske samarbeidet i EDPB, meldinger om brudd på personopplysningssikkerheten, forholdet mellom personvernforordningen og ePrivacydirektivet, nøkkelterminologi og atferdsnormer var også temaer som ble diskutert.

Møtet ble avsluttet med ratifiseringen og kunngjøringen av Stockholm-deklarasjonen. Deklarasjonen understreker viktigheten av et fortsatt godt nordisk samarbeid, også i Personvernrådet og dets ekspertundergrupper. Gjennomføring av felles inspeksjoner, og løpende deling av erfaringer fra saksbehandling, arbeidsmetodikk, kommunikasjonstiltak og andre aktiviteter, er også viktige punkter i Stockholm-deklarasjonen. Det samme gjelder intensjonen om å støtte personvernombudene i de nordiske landene.

Internasjonalt samarbeid mellom forbrukerombud, datatilsyns- og konkurransetilsynsmyndigheter

Datatilsynet deltar på møter i Digital Clearinghouse, en møtearena opprettet av European Data Protection Supervisor (EDPS), men som nå organiseres av universitetene i Namur og Tilburg samt European Policy Centre. Møtene samler representanter fra europeiske datatilsynsmyndigheter, forbrukerombud og konkurransetilsynsmyndigheter fra hele verden. Formålet med møtene er å undersøke hvordan vi sammen kan håndtere utfordringer i det digitale økosystemet på en mest mulig effektiv måte. I 2019 har blant annet datadeling og dataportabilitet blitt diskutert.

Den internasjonale personvernkonferansen (tidligere kjent som ICDPPC, nå GPA)

Den internasjonale personvernkonferansen ble i 2019 arrangert i Tirana. Hovedtemaet var konvergens av personvernregelverkene globalt. Kunstig intelligens, data-drevne forretningsmodeller og ansvarlighetsprinsippet sto også sentralt på agendaen. Konferansen vedtok flere resolusjoner. Datatilsynet var co-sponsor for en resolusjon om viktigheten av samarbeid mellom personvern- og forbrukervernmyndigheter i den digitale økonomien.

Berlingruppen – International Working Group on Data Protection in Telecommunications (IWGDPT)

Datatilsynet deltar på møter i Berlingruppen. Berlingruppen er et globalt fellesskap som arbeider med personvern og elektronisk kommunikasjon. Det er hovedsakelig personvernmyndigheter som deltar. Gruppen kommer med uttalelser (Working Papers) om aktuelle personvernspørsmål.

3.3.2 *Ressursbruk*

Arbeidet i Personvernrådet og dets ekspertgrupper har krevd svært mye ressurser. Møtene i ekspertgruppene krever grundige forberedelser. Det er som oftest spørsmål om hvordan reglene i personvernforordningen skal tolkes og anvendes som står på agendaen, og avklaringene skal danne utgangspunkt for uttalelser, retningslinjer, anbefalinger og «best practice»-dokumenter. Dessuten møtes ekspertgruppene relativt hyppig, mellom seks og tolv ganger i året avhengig av hvilken ekspertgruppe det er snakk om. Det er til sammen seks ansatte som deltar fast i disse ekspertgruppene.

Arbeidet som hovedrapportør for to av Personvernrådets retningslinjer har også vært svært ressurskrevende. Arbeidet har krevd grundige analyser av personvernforordningen artikkel 6 og 25 og nær kontakt med andre datatilsynsmyndigheter i EØS, både i form av møter og skriftlig korrespondanse.

Saksbehandling av grenseoverskridende saker og BCR-søknader er særlig tidkrevende og møysommelig arbeid som også legger bånd på store ressurser.

Som del av omorganiseringen av Datatilsynet, har det blitt opprettet en egen internasjonal seksjon. Seksjonen har ansvar for arbeidet i Personvernrådet samt saksbehandling av grenseoverskridende saker og BCR-søknader. Å samle disse oppgavene i én enhet har gjort det enklere å tilnærme seg det internasjonale arbeidet på en systematisk og helhetlig måte, noe som igjen fører til bedre ressursutnyttelse.

Datatilsynets prioritering om å bruke større ressurser på internasjonalt arbeid i 2019 har gitt gode påvirkningsmuligheter.

3.3.3 *Måloppnåelse*

Vår deltakelse på den internasjonale arenaen gjør at vi stadig øker vår faglige kompetanse, noe som bidrar til å nå målsetningen om å være et kompetent og fremtidsrettet tilsyn. Arbeidet i Europa vil

dessuten føre til harmonisert regel anvendelse, noe som i sin tur bidrar til en mer rettferdig maktbalanse mellom individet på den ene siden, og kommersielle aktører og det offentlige på den andre. Dessuten har Datatilsynet hatt som et uttalt mål å påvirke og ta lederrollen i noen utvalgte internasjonale prosesser for å fremme bedre personvern. Dette målet er realisert gjennom arbeidet med de europeiske retningslinjene vi har vært hovedrapportør for.

3.4 Spesielt om barn, unge og utdanning

Barn og unge i omsorgs- og utdanningsløp blir i omfattende og stadig økende grad registrert og vurdert i digitale løsninger. Personopplysninger registreres og lagres på helsestasjonen, barnehagen og skolen. Gjennom atferdsanalyser, læringsplattformer og -ressurser, PC-er og andre nettilkoblede enheter samles personopplysninger inn av ulike aktører med forskjellige hensikter.

Fra et personvernperspektiv reiser dette problemstillinger knyttet særlig til hvilke muligheter barn og unge har for å skape og opprettholde ulike roller i ulike sammenhenger, muligheten de egentlig har til å starte med blanke ark den dagen de får samtykkekompetanse, og faren for at det i stadig større grad lagres unødvendig overskuddsinformasjon som skulle vært slettet.

I tillegg er det særskilte utfordringer som oppstår når all aktivitet, vurdering og kommunikasjon skal skje gjennom digitale løsninger. Trygg bruk av slike verktøy forutsetter kunnskap på mange nivåer, fra de som utvikler og tilbyr systemer og tjenester, kommuner som skal kjøpe inn systemer og tjenester og sitter med det overordnede ansvaret, til skoler, lærere, elever og foreldre som skal bruke disse løsningene. Vi ser dessverre et økende antall avvik som følger av manglende kunnskap og manglende risikoforståelse knyttet til digitale verktøy.

En annen problemstilling som har aktualisert seg er der hvor store aktører tilbyr gratisapper til bruk i skolen. Problemet er imidlertid gjerne at dette ikke er helt «gratis», men apper som forutsetter at brukeren gir noe tilbake. For barn og unge har dette materialisert seg ved at selskapene vil registrere personopplysninger om brukeren, for så å bruke denne informasjonen senere. Hovedspørsmålet her er om kommunen/skolen skal kunne ta i bruk denne type apper uten at den enkelte elev eller foresatte selv kan bestemme hvorvidt den kommersielle aktøren skal få registrere personopplysninger om eleven. Det handler om at eleven skal ha kontroll på personopplysninger om seg selv.

Kommunen har også plikt til å ha en plan for å forebygge mobbing, og noen ender opp med ferdiglagde undersøkelser som ikke nødvendigvis tilfredsstillende kravene i personvernregelverket. Noen undersøkelser gir inntrykk av at elevene kan svare anonymt, mens de i realiteten kan gjenkjennes på svaret eller ved bakgrunnsinformasjonen som gis. Andre undersøkelser går langt i å oppfordre elevene til å navngi medelever som de mener har en uakseptabel oppførsel. Når informasjonssikkerheten ved gjennomføringen av undersøkelsene i tillegg er utilfredsstillende, og det gis liten eller ingen informasjon til de foresatte, så er dette i sum undersøkelser som i liten grad ivaretar barnas personvern.

3.4.1 Gjennomførte aktiviteter

Sentrale høringsuttalelser

NOU 2019: 3 «Nye sjanser – bedre læring»

I 2017 satte regjeringen ned et utvalg (Stoltenbergutvalget) som skulle se på forskjellene mellom kjønn i skoleprestasjoner og utdanningsløp, samt foreslå tiltak for å motvirke slike forskjeller. I utredningen «Nye sjanser – bedre læring» er det blant annet foreslått å opprette et nasjonalt register for personentydige forløpsdata for barnehagen og grunnopplæringen.

Datatilsynet var svært tydelig i sitt hørings svar og støttet ikke forslaget. Vi mente at utvalget gjennom rapporten demonstrerte en mangelfull kompetanse hva gjelder personvern. I den grad personvern var nevnt, var det ensidig knyttet til informasjonssikkerhet og risiko for at personopplysninger kunne komme på avveger. I uttalelsen la vi blant annet frem hvilke vurderingstema et forslag om et slikt register må inneholde for å sikre en balansert avveining mellom flere hensyn. Vi mente at registeret hverken var nødvendig eller proporsjonalt. Videre ga vi heller ikke støtte til forslaget om å standardisere kartlegginger av alle fire- og seksåringers ferdigheter.

Innføring av regler om psykososialt barnehagemiljø

Kunnskapsdepartementet la fram et forslag om å innføre reglene som er innført i skolen for å forebygge mobbing, også i barnehagene. Datatilsynet påpekte at alle parter i en mobbesak har krav på at deres rettssikkerhet blir ivaretatt, også den som regnes som mobber. Vi mente at hensynet til denne partens personvern i for liten grad ble omhandlet i høringen. Vi understreket også at det

er viktig å skille forebygging av mobbing fra håndtering av enkeltsaker, og at det er problematisk å bruke samme verktøy (Spekter) for begge disse prosessene. Vi trakk også frem viktigheten av felles retningslinjer for håndtering av dokumentasjon i denne typen saker.

Saksbehandling

Vi har gjennom avviksmeldingene som har kommet inn sett at det er en rekke hendelser som berører barn og unge i skolen. Vi har blant annet sett flere tilfeller knyttet til mangelfull tilgangsstyring til informasjonssystem med opplysninger om elever, blant annet i læringsplattformer og skoleadministrative system, men også manglende tofaktorautentisering, menneskelig svikt og manglende rutiner går igjen. En særskilt problemstilling vi ser er at opplysninger som er overført fra Folkeregisteret til de digitale skoleløsningene ikke gjenspeiler reelle ansvars- og omsorgsforhold, og det er flere innmeldte avvik som viser at beskyttelsesverdige adresser (kode 6 og 7) blir avslørt. I noen tilfeller ser vi at avvikene kunne vært unngått dersom løsningene hadde blitt tilstrekkelig testet ut på forhånd. Datatilsynet har per januar 2020 flere alvorlige avvikssaker som berører barn og unge under behandling.

I 2019 ble det gitt overtredelsesgebyr i to saker som berørte barn og unges personopplysninger:

Bergen kommune

I den første saken fikk Bergen kommune et overtredelsesgebyr på 1,6 millioner kroner. Grunnen var at personopplysningssikkerheten i datasytemene som ble brukt i grunnskolen i kommunen, var mangelfull. Datafiler med brukernavn og passord til over 35 000 brukere – i hovedsak barn – hadde ligget tilgjengelige for elever og ansatte i grunnskolen. Det var dermed mulig å logge seg inn på skolens ulike informasjonssystemer som elev, ansatt eller administrator på skolen, og slik få tilgang til personopplysninger om andre elever og ansatte.

Oslo kommune

Oslo kommune fikk et overtredelsesgebyr på 1,2 millioner kroner for å ha brutt reglene om personopplysningssikkerheten i forbindelse med behandling av personopplysninger i mobilapplikasjonen «Skolemelding». I denne appen kan foresatte og elever sende meldinger til ansatte i sko-

len. På grunn av manglende sikkerhetstiltak kunne uvedkommende logge seg inn som autoriserte brukere, og dermed få tilgang til personopplysninger om andre elever, foresatte og ansatte gjennom appen.

Øvrige aktiviteter

Rundebordskonferanse om personvern i skolen

Datatilsynet sto i mars som arrangør av en rundebordskonferanse der informasjonssikkerhet og personvern i skolen var tema. Bakgrunnen for konferansen var vår erfaring gjennom tilsyn og innkomne avviksmeldinger, og en generell bekymring knyttet til barns personvern.

I konferansen kom det fram mange utfordringer og det ble pekt på flere muligheter for å gjøre skolens etterlevelse av kravene i personvernlovgivningen enklere. På møtet ble særlig tre problemstillinger fremhevet:

- Gratis programvare er et nyttig og verdifullt supplement i norsk skole, men gratis programvare har også ulike utfordringer knyttet til informasjonssikkerhet og personvern. Hvordan skal man høyne bevisstheten om disse utfordringene før gratis programvare tas i bruk?
- Hvordan kan man forbedre bestillerkompetansen på nye digitale løsninger? Hva kan ulike aktører gjøre for å bidra til å heve denne kompetansen?
- Hvordan skal man jobbe frem en god kultur for informasjonssikkerhet i skolen?

Representanter fra kommunene trakk frem at det brukes mye ressurser på å gjennomgå og å utarbeide gode databehandleravtaler, vurdere løsninger, gjennomføre risikovurderinger, gi riktig opplæring til lærere og så videre. De har behov for hjelp i dette arbeidet og etterlyser tilgang til gode maler, gode eksempler og «oppslagsverk». Det ble også tydelig at IKT-sikkerhet i skolen er et nedprioritert område. Det er viktig å jobbe med dette feltet på en måte som gjør at skoleeiere, skoleledere og lærere opplever at det er relevant og viktig. Det er viktig at sentrale myndigheter bidrar til at dette området blir opprioritert.

Konferansen vil bli fulgt opp med et nytt rundebord i 2020.

Du Bestemmer

Vi har i meldingsåret fortsatt vårt formelle samarbeid med Utdanningsdirektoratet om å heve barn

og unges kompetanse om personvern, nettvett og digital dømmekraft. Nettressursen dubestemmer.no er her en viktig kanal for å nå frem til elevene med informasjon om personvern og rettigheter.

Prosjektet innebærer løpende arbeid med nettsidene, foredragsvirksomhet og mediearbeid. I løpet av 2018 ble det satt i gang et større kartleggingsarbeid for å lage et godt kunnskapsgrunnlag for videre utvikling av tjenesten. Dette arbeidet ble avsluttet våren 2019 og har gitt et godt grunnlag for videre arbeid med tjenesten. Høsten 2019 ble så arbeidet med å lage en plan for de nye nettsidene satt i gang. Dette innebærer blant annet å få på plass tydeligere målgrupper, ny interaksjonsdesign og designprofil.

I løpet av året ble det dessuten produsert en ny film i samarbeid med Sølvsuper. Filmen handler om konsekvensene av å ikke ha god nok digital kompetanse, i dette tilfellet hvordan kjenne igjen og håndtere scam-mailer og utpressing. Filmen vil lanseres på et frokostseminar på Safer Internet Day 2020 i Tromsø i samarbeid med Utdanningsdirektoratet og NorSIS. Temaet for arrangementet vil være hvordan vi kan heve håndteringskompetansen blant ungdom og voksne.

3.4.2 Ressursbruk

Arbeid med skolesektoren og tilbydere av digitale verktøy til denne sektoren, tar mye tid. Avviksmeldinger som gjelder skolesektoren har også vist seg å være tidkrevende å behandle da handlingsforløpene er uoversiktlige og tar lang tid å få beskrevet tilstrekkelig. Teknologien som er i bruk er også ofte kompleks med tanke på relasjoner mellom ulike fagsystem og tilganger gitt i de ulike systemene. Arbeidet med avvikssaken som gjaldt Bergen kommune innebar at to ansatte brukte store deler av arbeidskapasiteten sin på denne ene saken i omlag to måneder.

3.4.3 Vurdering av måloppnåelse

Vi har i likhet med foregående år brukt mye tid på veiledning til behandlingsansvarlige og databehandlere i denne sektoren. Dette er en riktig prioritering og er forankret i vårt strategiske mål om å arbeide for at virksomheter blir kompetente, forstår viktigheten av godt personvern og etterlever regelverket. Både skoleeiere og virksomheter trenger veiledning i informasjonssikkerhet og etterlevelse av personvernlovgivning, og vi har inntrykk av at tilsynets fokus på å dele informa-

sjon har blitt positivt mottatt. Vi mener vi også i 2019 har hatt god måloppnåelse på dette punktet i strategien.

At det blir brukt forholdsvis mye tid på behandling av avviksmeldinger, mener vi er både riktig og viktig. Dette arbeidet er forankret i vårt strategiske mål om å være et kompetent og fremtidsrettet tilsyn. Det er viktig at de avgjørelsene som blir tatt er grundig vurdert og at omverdenen opplever at Datatilsynet bruker sanksjonsapparatet i personvernforordningen på en rettferdig måte. Vi mener vi har hatt god måloppnåelse på dette strategiske punktet i 2019.

Datatilsynet har opplevd å få godt gjennomslag for synspunkter vi har fremmet i høringer. I behandlingen av NOU 2019:30 – Nye sjanser – bedre læring, uttalte regjeringen dette om opprettelsen av et nytt register: «Regjeringen mener at å samle inn så omfattende data på individnivå i en nasjonal database som utvalgene foreslår, er et for stort personverninngrep som vi ikke vet konsekvensene av. Regjeringen støtter derfor ikke forslagene til Nordahl-gruppen og Stoltenberg-utvalget.».

Vi har også jobbet aktivt med innspill til nye læreplaner i grunnskolen. Dette arbeidet er forankret i vårt strategiske mål om å arbeide for at individet i større grad kan ivareta sitt eget personvern. Vi har opplevd å få godt gehør for våre innspill om å få personvern inn i undervisningen i grunnskolen. Vi mener derfor vi har hatt god måloppnåelse på dette punktet også.

3.5 Spesielt om helse og NAV

Det pågår flere store prosesser med nasjonale løsninger som antas å medføre store endringer for alle berørte parter i helsesektoren. Dette gjelder for eksempel Helsenorge.no, Akson («En innbygger, én journal»), Helseplattformen og Helseanalyseplattformen. Hensikten med disse prosjektene er enklere datatilgang for sekundære formål. Helsesektoren er dessuten preget av mange aktører og ulike virksomheter med forvaltningsansvar og beslutningsmyndighet. Leverandører og databehandlere har ofte sentrale roller, og ansvarsforholdene kan ofte være uklare.

Endringer i måten man gir helsehjelp på, stiller nye krav til systemenes evne til å ivareta informasjonssikkerheten knyttet til konfidensialitet, tilgjengelighet og integritet. Det er samtidig en klart uttalt forventning om effektivisering. Dette kan medføre utkontrakteringer og sentralisering av kompetanse og beslutningsmyndighet.

3.5.1 Gjennomførte aktiviteter

Sentrale høringsuttalelser

Endringer i helseregistrene Nasjonal vaksinasjonsregister (SYSVAK) og Meldingssystem for smittsomme sykdommer (MSIS)

Forslaget innebærer endringer i registreringer av vaksiner og smittsomme sykdommer. For vaksineopplysninger består endringene i at man går fra samtykkebasert behandling, eventuelt behandling med reservasjonsadgang, til et lovpålagt register. Nye smittsomme sykdommer ble i tillegg foreslått inkludert i MSIS. Formålet er å sikre et mer effektivt smittevern. Datatilsynet mente at opplysningenes sensitivitet ikke var godt nok presentert i forslaget, og at en vesentlig økt personvernulempe og -risiko ikke var godt nok vurdert.

Endringer i hjemler for helsepersonells tilgang til data for egne læringsformål

I kjølvannet av debatten om en for streng personvernpraksis i sykehusene, kom det forslag om endring av helsepersonelloven. Endringen gir unntak fra taushetsplikt for helsepersonells læringsformål knyttet til tidligere behandling de har vært involvert i. Datatilsynet mente at det i forslaget var lagt for mye vekt på praktiske hensyn, og at dette ville gå på bekostning av viktige personvern hensyn, hensynet bak reglene om taushetsplikt og grunnleggende informasjonssikkerhet.

NOU 2019:10 «Åpenhet i grenseland»

Utredningen «Åpenhet i grenseland» inneholder utkast til en veileder om bilde-/film-/lydopptak i helse- og omsorgstjenesten, barnevernet, skolen og barnehagen. Vi skrev i vårt hørings svar at veilederen må skille tydeligere mellom lovkrav og anbefalinger. Vi understreket også at formålet med opptakene er avgjørende for hva det er adgang til å gjøre opptak av og hvordan opptakene kan brukes videre. Videre påpekte vi at samtykke ikke alltid er egnet som rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger om barn.

Endringer i helseregisterloven

Datatilsynet ga en omfattende høringsuttalelse til Helse- og omsorgsdepartementet om endringer i etableringen av og plasseringen av dataansvar i forbindelse med Helseanalyseplattformen. Endringene skulle også sikre rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger i løsningen.

Vi påpekte at utfordringene for personvernet var mangelfullt presentert, og at hverken sikkerhetsrisiko eller personvernkonsekvenser var tilstrekkelig vurdert. Vi mente blant annet at forslagene medførte betydelige utvidelser i adgang til bruk av helsedata, og at løsningen med å etablere kopier av eksisterende helseregistre vil medføre en stor økning i sikkerhetsrisikonivået. I Reseptregisteret (Legemiddelregisteret) ble den tekniske løsningen for pseudonymforvaltning foreslått endret, noe som etter tilsynets vurderinger vil medføre personvernkonsekvenser som ikke var utredet i forslaget.

NOU 2019: 14 Tvangsbegrensingsloven

Høringen innebærer et forslag til en stor omlegging av regelverket for tvangsbruk på helse- og omsorgsområdet. Relevant for Datatilsynet er endringene som er foreslått i reglene for bruk av varslings- og lokaliseringsteknologi uten samtykke, noe som krever klare lovhjemler og grunnleggende rettssikkerhetsgarantier. Generelt ser ikke Datatilsynet at personvernregelverket skal være til hinder for bruk av slik teknologi, forutsatt at den behandlingsansvarlige har gode rutiner for sletting, tilgangsstyring og lignende. Alternativet til overvåking ved hjelp av teknologi, typisk fysisk tilstedeværelse, vil ofte kunne oppleves mer inngripende for den enkelte pasient/bruker.

Lovforslaget innebærer også at fylkesmenene skal ha oversikt over all tvangsbruk, både regionalt og overfor den enkelte. Vi påpekte viktigheten av å definere formålet med slik informasjonssamling klart og tydelig.

Saksbehandling

Overtredelsesgebyr til Oslo kommune

Sykehjemsetaten i Oslo kommunen lagret pasientopplysninger utenfor journalsystemet ved kommunens sykehjem/helsehus fra 2007 til november 2018. Datatilsynet vurderte at det meste av lovbruddet fant sted før personvernforordningen ble innført, og overtredelsesgebyret ble dermed fastsatt til 500 000 kroner.

Øvrige aktiviteter

2019 har vært preget av omstilling. Konesjonsplikten har falt bort, samtidig som behandling av meldinger om brudd på personopplysningssikkerheten (avviksmeldinger) har vært mer ressurskrevende enn noensinne. Vi har fulgt med på de

store nasjonale prosessene som pågår i sektoren, blant annet gjennom orienteringsmøter på direktør- og saksbehandlernivå.

Datatilsynet har deltatt aktivt i en pågående debatt om personvernrettens rolle og gjennomslagskraft på Oslo Universitetssykehus (OUS). Debatten startet med en kronikk i dagspressen med tittelen «Dødelig personvern». Datatilsynets bidrag har bestått av kronikker, paneldiskusjoner og faglige innlegg. Debatten førte videre til foredragsvirksomhet og arbeid med et rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD). I tillegg har vi bidratt i arbeidet med en veileder om temaet sammen med forskningsmiljøet ved OUS.

I Helsedataprogrammet har vi deltatt i referansegruppen og i arbeidsgruppen for personvern og informasjonssikkerhet. Vi har også levert faglige innspill til eHelsedirektoratet, i forbindelse med innbyggerundersøkelsen om befolkningens holdninger til helseregistre og forskning på helsedata.

Datatilsynet har også behandlet en sak om innsyn i opplysninger om NAV-ansatte. Resultatet ble at NAV forandret sin praksis om rett til innsyn i opplysninger om hvem som har gjort oppslag i databaser som inneholder personopplysninger om NAV-ansatte.

Vi har også deltatt på EHiN (E-helse i Norge) som er Norges største konferanse med fokus på digitalisering av helsesektoren. Det samme gjelder Normkonferansen, som arrangeres hvert år av Direktoratet for e-helse. Apotekbransjen har vi også hatt flere møter med i løpet av året.

3.5.2 Ressursbruk

De ansatte som arbeider med helse og velferd, har i stor grad arbeidet med løpende oppgaver som saksbehandling og veiledning. Det har også vært stor etterspørsel etter foredragsholdere, og det har gått med betydelige ressurser i forbindelse med høringsuttalelser.

I begynnelsen av året var dessuten debatten om «dødelig personvern» svært ressurskrevende.

De ansatte har også arbeidet med andre prosjekter, slik som Helsedataprogrammet, og med interne prosjekter, slik som de europeiske retningslinjene om innebygd personvern.

Vi anslår ressursbruken innen området til å være fire årsverk.

3.5.3 Vurdering av måloppnåelse

Gjennom arbeidet og prioriteringene våre, mener vi at vi bidrar til en mer rettferdig maktbalanse

mellom pasienter og brukere på den ene siden, og aktørene i sektoren på den andre siden. Vi mener også at arbeidet vårt på dette området bidrar til økt forståelse for personvern hos enkeltindivider, noe som setter dem i bedre stand til å kunne ivareta sitt eget personvern i møte med denne sektoren. Dette gjør vi blant annet gjennom informasjon på nettsidene, gjennom behandling av enkelt saker og ved hjelp av informasjon til publikum og de som behandler personopplysninger.

Vi vil særlig trekke fram arbeidet med helseanalyseplattformen, der vi har tett dialog med Direktoratet for e-helse, blant annet om utredning av personvernkonsekvenser. Vi jobber også med de andre, store utviklingsprosjektene i helsedataprogrammet. Vår deltagelse i debatten om dødelig personvern opplevde vi også som viktig. Vi vant fram ved vårt syn om at godt personvern i helsesektoren er viktige for den generelle tilliten. I tillegg forsvarte vi personvernombudets uavhengige stilling, og påpekte at det var ledelsen som skulle kritiseres, ikke ombudet.

Vi mener vi på helse- og velferdsområdet har hatt god måloppnåelse i 2019, i lys av vår strategi og målsettingene i denne.

3.6 Annen vesentlig aktivitet

3.6.1 Arbeidsliv

Arbeidsliv er et av fagområdene Datatilsynet årlig mottar mange henvendelser om. I meldingsåret har Datatilsynet mottatt i underkant av 70 nye saker som er relatert til arbeidsliv. Vi har i tillegg flere løpende saker under behandling. Typiske problemstillinger i disse sakene er innsyn i e-post og sletting av e-postkasse, sletting og retting av dokument i personalmappe, GPS-sporing av yrkessjåfører, kameraovervåking på arbeidsplassen, tilgangskontroll og så videre. Hele 21 prosent av henvendelsene til veiledningstjenesten dreier seg om personvern i arbeidslivet, noe som er et relativt høyt tall. Vi får også flere forespørsler om veiledningsmøter og foredrag relatert til denne tematikken.

I meldingsåret har Datatilsynet fattet vedtak om overtredelsesgebyr i fire saker som omhandler arbeidsliv. Tre av sakene er ferdigbehandlet og gjelder manglende sletting og ulovlig innsyn i ansattes e-postkasse. I tillegg har vi fattet vedtak i en sak som gjelder ulovlig innhenting av kameraopptak om egne ansatte, og som er under klagebehandling. I 2019 har det for øvrig blitt sendt ut varsel om overtredelsesgebyr i tre saker.

I 2019 kom det fem avgjørelser fra Personvernemnda som omhandler behandling av personopplysninger i arbeidslivet:

- To av sakene gjaldt klage på Datatilsynets vedtak om å ikke pålegge retting eller sletting av personopplysninger i personalmappe hos arbeidsgiver. Nemda var enig i Datatilsynets vurdering og klagene ble ikke tatt til følge.
- En sak gjaldt en klage på vedtak om å avslutte behandlingen av en sak som gjaldt en tidligere ansatts krav om innsyn i personopplysninger i personalmappe uten å gi pålegg. Datatilsynet undersøkte saken og fant at klager hadde fått det innsynet og den informasjonen vedkommende har krav på etter personvernlovgivningen. Nemda la Datatilsynets syn til grunn og klagen ble ikke tatt til følge.
- Nemda behandlet også en klage fra en arbeidsgiver på Datatilsynets vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr på 75 000 kroner for ulovlig innsyn i og manglende sletting av tidligere arbeidstakers e-post. Klagen ble ikke tatt til følge.
- Også en sak som gjaldt en kommunes publisering av saksframlegg til et kommunestyremøte på kommunens nettside ble behandlet. Klagerne, som alle var omtalt i saksframlegget, mente at publiseringen innebar et brudd på personopplysningsloven og at de publiserte personopplysningene var taushetsbelagte etter forvaltningsloven. Nemda kom i likhet med Datatilsynet til at det ikke har skjedd en utlevering av personopplysninger som var omfattet av bestemmelsen i personopplysningsloven og det ikke var rettslig grunnlag for å gi pålegg etter denne loven.

I 2019 ble det i tillegg oversendt to saker til Personvernemnda som gjaldt klage på vedtak om avslutning av sak vedrørende arbeidsgivers innsyn i e-postkasse og klage på vedtak om avslutning av sak vedrørende krav om sletting av personopplysninger i personalmappe. Se for øvrig oversikt over alle sakene som ble oversendt til nemnda i 2019 under vedlegg.

Av annen vesentlig aktivitet kan det nevnes at den oppdaterte veilederen om kontroll og overvåking i arbeidslivet skrevet i samarbeid med Arbeidstilsynet, Petroleumsstilsynet og partene i arbeidslivet ble publisert i 2019. I 2018 var Datatilsynet dessuten med i en arbeidsgruppe bestående av flere tilsynsmyndigheter, ledet av arbeidstilsynet, hvis oppgave var å utarbeide felles retningslinjer for mottak og håndtering av eksterne varsel

til offentlige myndigheter. Lanseringen av disse retningslinjene fant sted i januar 2019.

Datatilsynet har i meldingsåret for øvrig iverksatt arbeidet med å forbedre og oppdatere veiledning på nettsiden vår. Oppdateringene vil bli publisert løpende i 2020.

3.6.2 Justis

I justissektoren møter vi hensyn som taler for at staten skal kunne gjøre inngrep i enkeltpersoners rettssfære. Den enkeltes valgfrihet er gjerne begrenset, og behandling av personopplysninger om individer skjer ofte uten den enkeltes medvirkning eller kunnskap. Det er derfor særlig viktig at tilsynsmyndighetene sikrer at folks rettigheter ivaretas innenfor denne sektoren.

Politiregisterloven og -forskriften regulerer politiets og påtalemyndighetens behandling av personopplysninger. SIS-loven og utlendingsloven har regler om informasjonssystemene som brukes i Schengen-samarbeidet. Datatilsynet har en sentral rolle som kontrollør av at regelverket om behandling av personopplysninger på disse områdene etterleves.

I løpet av 2019 behandlet vi en rekke saker innenfor justissektoren, blant annet flere saker om innsyn i SIS (Schengen Information System). Datatilsynet har også kommet med flere høringsuttalelser.

Forslag til ny lov om Etterretningstjenesten

En sentral høringsuttalelse gjaldt Forsvarsdepartementets forslag til ny lov om Etterretningstjenesten. Vi pekte i uttalelsen vår på at lovforslaget la opp til overvåking av nordmenns kommunikasjon i så omfattende utstrekning at lovforslaget ikke burde gjennomføres. Etter vår vurdering, utgjorde de foreslåtte lovendringene et stort inngrep i enkeltindividets rett til privatliv. Vi pekte også på at det ville rokke ved vårt demokratiske fundament dersom lovendringene ble vedtatt. Særlig gjaldt dette den metoden som i høringsnotatet var omtalt som «tilrettelagt innhenting».

Tilrettelagt innhenting innebærer innhenting av elektronisk kommunikasjon som transporteres over den norske landegrensen. Selv om Etterretningstjenestens arbeid er rettet mot utenlandske trusler, vil tiltaket ramme de fleste brukere av telefoni og internett i Norge, fordi norsk data-trafikk går inn og ut av landet, uavhengig av om kommunikasjonen er mellom personer som begge oppholder seg i Norge.

Tiltaket innebærer derfor i praksis overvåking av oss alle. Hovedformålet med denne innhentingen er at Etterretningstjenesten skal kunne gjøre søk i de lagrede dataene som er hentet inn. Lagring av metadata vil være den mest sentrale komponenten i den foreslåtte løsningen. Metadata inneholder blant annet informasjon som navn, dato, klokkeslett, geografisk plassering og IP-adresse. Metadata kan avsløre intime detaljer om en persons liv, særlig når det analyseres på en systematisk måte. Dermed vil det i realiteten dreie seg om en form for overvåking av store deler av landets befolkning, som etter Datatilsynets vurdering vil kunne være i strid med både Grunnloven og menneskerettighetene.

Høringsuttalelse om endringer i personopplysningsloven

I desember ga Datatilsynet sin høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementets forslag til endringer i personopplysningsloven. Endringsforslaget gjaldt personopplysningslovens unntak for ytrings- og informasjonsfrihet og forholdet til offentlighetsloven. I tillegg foreslo departementet å gi loven anvendelse på Svalbard. Datatilsynet uttalte da at lovforslaget måtte avgrenses i samsvar med EØS-retten, men at tilsynet for øvrig kunne gi sin tilslutning til departementets forslag om å innføre et nødvendighetskrav i personopplysningsloven § 3. Datatilsynet satte også spørsmålstegn ved om eksisterende offentlige ordninger om eInnsyn på internett, har tilstrekkelig behandlingsgrunnlag etter forordningen. Som en løsning på denne utfordringen, foreslo vi å innføre et unntak fra dette nødvendighetskriteriet i offentlighetsloven.

Høringsuttalelse om ny forvaltningslov

Datatilsynet ga høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementets forslag om ny forvaltningslov (NOU 2019:5). Vi trakk frem at det var positivt at sentrale problemstillinger på personvernområdet ble drøftet, men vi påpekte samtidig at personvernkonsekvensene ved forslaget ikke var tilstrekkelig vurdert. Reglene møter heller ikke de utfordringene som en digital forvaltning vil medføre på en tilfredsstillende måte. I tråd med regjeringens digitaliseringsstrategi åpner lovforslaget for økt deling av opplysninger mellom forvaltningsorganer, noe som kan utfordre personvernet. Datatilsynet la derfor vekt på vekt på at individets rettigheter må ivaretas, og at den nye loven må fastsette grunnleggende prinsipper for

deling av opplysninger, og hvordan automatiserte systemer skal utformes. Vi understreket også at forslaget bør forelegges Datatilsynet til en forhåndskonsultasjon etter personvernforordningen artikkel 36.4 før det oversendes Stortinget.

3.6.3 Bank, finans, forsikring

Behandling av personopplysninger blir en stadig viktigere del av mange private selskapers forretningsmodell. Dette gjelder ikke minst i bank-, finans- og forsikringsbransjen. Bransjen behandler personopplysninger om de fleste, og det er snakk om store mengder opplysninger av privat karakter. Risikoene ved brudd på personvernregelverket kan derfor være høy.

Innføringen av PSD2 påvirker finanssektoren. Opplysninger om vår privatøkonomi vil i tiden fremover bli behandlet på nye måter og til nye formål, samt av nye og flere aktører enn i dag. I forsikringsbransjen ser vi økt bruk av sensorteknologi (Internet of Things), og mer personalisert forsikring.

I 2019 har vi holdt foredrag og gjennomført flere veiledningsmøter med bank- og finanssektoren. Vi arrangerte også et kontaktmøte med Finans Norge der vi utvekslet erfaringer, og snakket om utfordringer sektoren står overfor.

I løpet av meldingsåret har vi behandlet et stort antall saker innen sektoren. Flertallet av sakene er meldinger som gjelder brudd på persondatasikkerheten (avviksmeldinger). 30 prosent av alle avviksmeldinger vi mottar er fra finanssektoren. Finanssektoren var dermed den sektoren som sendte Datatilsynet flest avviksmeldinger i løpet av 2019. I overkant av 80 prosent av disse meldingene skjedde på grunn av internt utilsiktede hendelser, som for eksempel at personopplysninger ble sendt til feil mottaker.

Vi har også behandlet flere klagesaker fra privatpersoner. De fleste sakene gjelder krav om innsyn, retting eller sletting av personopplysninger, særlig hos banker eller kredittopplysningsforetak. En sakstype som går igjen er klager på virksomhetens innhenting av kredittopplysninger fra kredittopplysningselskaper. To av disse sakene endte med overtredelsesgebyr på 75 000 kroner. En av sakene er til klagebehandling i Personvernemnda. Vi har i tillegg varslet vedtak om overtredelsesgebyr i to saker. Disse er forventet ferdigbehandlet i løpet av 2020.

Lov om behandling av opplysninger i kredittopplysningsvirksomhet (kredittopplysningsloven) ble vedtatt i desember 2019. Det er forventet at loven vil gjelde fra vår/sommer 2020 sammen med

tilhørende forskrift. Vi har i meldingsåret gitt tilbakemelding til utformingen av forskriften til kredittopplysningsloven.

3.6.4 Rapport om målretting av politiske budskap

I juni 2019 lanserte Datatilsynet rapporten «På parti med teknologien – digital målretting av politiske budskap i Norge». Rapporten så på hvordan norske politiske partier målretter politiske budskap i valgkampssammenheng. Rapporten var bygget på intervjuer med representanter fra alle de politiske partiene som er representert på Stortinget.

Våre funn tyder på at norske partier i hovedsak er varsomme i sin bruk av mikromålretting av politiske budskap. Dette kan sees i lys av flere viktige rammebetingelser som partiene må forholde seg til.

Norske partier har relativt beskjedne valgkampbudsjetter, noe som begrenser muligheten til å kjøpe inn tjenester for utstrakt mikromålretting av politiske budskap. Likevel, målrettingsteknologi blir kontinuerlig billigere og mer brukervennlig, og det er derfor ikke sikkert at partienes økonomiske situasjon vil være en like naturlig begrensning i årene som kommer.

Alle partiene bruker Facebook for å annonsere politiske budskap. I intervjuene kom det fram at partiene målretter budskap på Facebook basert på data om geografi, demografi, interesser og atferd. Partiene avstår imidlertid fra å laste opp egne data i Facebooks annonseringsløsninger. Husbesøk blir også i økende grad effektivisert ved bruk av dataanalyse. Teknologien som tas i bruk ved husbesøk deler opp befolkningen i målgrupper og er ofte koblet sammen med kartløsninger.

Våre funn viste at det norske partier gjør, er et godt stykke unna praksisen som ble avslørt i forbindelse med Cambridge Analytica. Det finnes likevel flere risikomomenter. Ingen av partiene har nedskrevne retningslinjer for bruk av persondata i valgkamp. Dette gjør dem sårbare for utglidning mot mer invaderende målrettingsmetoder, spesielt ved nyansettelser eller når de kjøper inn tjenester fra nye aktører. Datatilsynet foreslår derfor at partiene lager nedskrevne kjøpereglene for bruk av digital målretting. På bakgrunn av dette, formulerte vi flere råd til de politiske partiene om forsvarlig bruk av digital målrettingsteknologi.

Rapporten ble lansert på Kulturhuset i Oslo den 20. juni. Vi presenterte også funnene fra rapporten under Arendalsuka på et arrangement vi

organiserte sammen med Civita. Vi vil i tiden fremover følge utviklingen og bruken av målrettingsteknologi frem mot stortingsvalget i 2021.

3.6.5 Personopplysninger på internett

I løpet av 2019 har vi registrert 22 nye saker som gjelder avindeksering av søketreff på Google eller andre søkemotorer. Ti av disse sakene var behandlet ferdig ved inngangen til 2020. I disse sakene må Datatilsynets saksbehandlere ofte gjøre grundige og komplekse vurderinger, hvor hensynet til yttringsfrihet veies opp mot individets rett til personvern og privatliv. I seks av sakene ble de aktuelle søketreffene avindeksert, mens kravene om avindeksering ble avslått i fire av sakene.

Mimes Brønn

I en annen sak hadde de ansatte i Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap klaget på at informasjon om alle de ansattes navn, fødselsår, stillingskoder og lønn var publisert på nettsiden mimesbrønn.no («Mimes brønn»). Vi kom til at disse opplysningene måtte slettes, ettersom det ikke var hjemmel i personopplysningsloven for å offentliggjøre disse opplysningene på en slik måte.

Vi vurderte også forholdet til yttringsfriheten. Personopplysningsloven § 3 gjør unntak fra flere sentrale regler i personvernforordningen dersom personopplysninger utelukkende behandles for journalistiske formål. Vi kom til at dette unntaket ikke gjorde seg gjeldende i denne saken, og henviste blant annet til EU-domstolens avgjørelse i sak C-73/07 (Satakunnan).

Legelisten

I januar i meldingsåret fattet Personvernemnda vedtak i saken om legelisten.no («Legelisten»). Saken gjaldt behandling av personopplysninger om helsepersonell på nettstedet legelisten.no, og nemnda kom til at Legelistens publisering av vurderinger av helsepersonell ikke er omfattet av journalistunntaket i personopplysningsloven § 3. Det sentrale spørsmålet var hvorvidt Legelisten har behandlingsgrunnlag for å samle inn og publisere vurderinger av helsepersonell uten at helsepersonellet gis en generell reservasjonsadgang. Nemnda konkluderte – under dissens – med at Legelisten.no har behandlingsgrunnlag i personvernforordningen art. 6(1) f for å samle inn og publisere subjektive brukervurderinger av helse-

personell på nettstedet uten at helsepersonell gis en generell reservasjonsadgang. Legeforeningen gikk til søksmål for å få omgjort nemndas vedtak, og saken er fremdeles ikke rettskraftig avgjort når dette skrives.

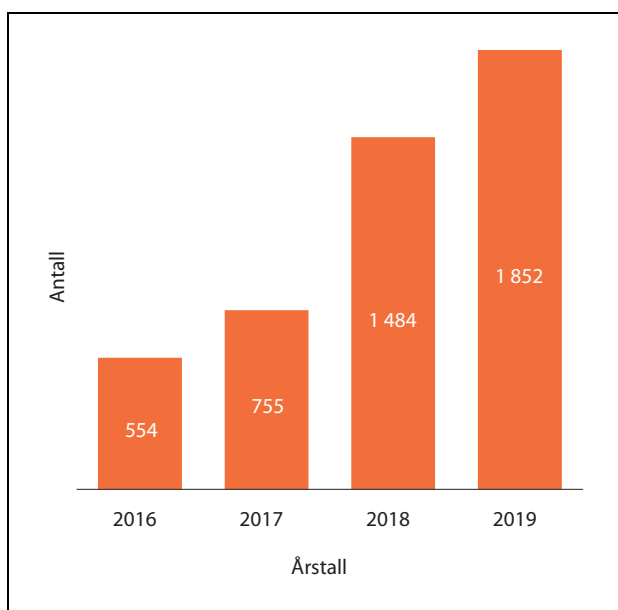
3.6.6 Høringsuttalelse om ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver

I vår høringsuttalelse om ny arkivlov (NOU 2019:9 «Fra kalveskinn til datasjø») støttet vi utvalgets forslag om en tydelig lovregulering fremfor vide forskriftsfullmakter. Lovforslaget må da gjenspeile de grunnleggende prinsippene i personvernforordningen og de øvrige skrankene for behandling av personopplysninger. Vi påpekte for øvrig at forslaget til ny arkivlov fremsto som prematurt, og at det er nødvendig med ytterligere utredninger før en lovproposisjon kan legges frem for Stortinget.

3.6.7 Personvernombudsordningen

Ordnings med personvernombud har eksistert i Norge siden 2001. Med den nye personvernlovgivningen er innholdet i personvernombudsrollen blitt betydelig styrket. Ordningen ble samtidig gjort obligatorisk for de aller fleste statlige og kommunale virksomheter, og for en rekke private virksomheter og organisasjoner.

Ved utgangen av 2019 var det registrert 1 267 personvernombud som representerte 1 852 virksomheter.

Figur 1.23 Antall virksomheter med personvernombud de siste årene

Gjennomførte aktiviteter

Datatilsynet tilbyr ikke lenger kurs eller annen opplæring for personvernombud i egen regi. Vi samarbeider imidlertid med ulike utdanningsaktører for å sikre at personvernombudene fortsatt har et godt utdanningstilbud om personvernlovgivningen. Blant andre har BI, Høgskolen i Innlandet og Oslo Met bygget opp egne deltidsstudier som gir studiekompetanse. Datatilsynet deltar med foredrag om enkeltemner på disse studiene. Også andre aktører tilbyr ulike kurs og seminarer rettet mot personvernombudene, hvor vi så langt mulig stiller opp.

Det er videre blitt etablert flere ulike nettverksforum for ombudene, gjerne sektorbaserte, eller som regionale nettverk. Vi har prioritert å delta på samlinger i regi av slike nettverksgrupper. I samarbeid med Foreningen Kommunal Informasjonssikkerhet (KiNS) var vi initiativtaker til et dagsseminar for kommunale og fylkeskommunale personvernombud. Tilsvarende arrangerte vi et halvdagsseminar for personvernombudene innen helsesektoren. Det gjorde vi i samarbeid med Direktoratet for ehelse i forbindelse med deres årlige Normkonferanse.

Enkelte nettverk av personvernombud innen kommunal sektor samarbeider dessuten om å arrangere kompetansehevende tiltak overfor ledere og saksbehandlere innen sine respektive kommuner og fylkeskommuner. Dette er initiativ som vi i Datatilsynet stiller oss svært positive til, og som vi deltar på langt vi har ressurser.

Ressursbruk

Om vi ser bort fra foredragsvirksomheten, anslår vi at vi i meldingsåret har brukt omlag 0,2 årsverk på å jobbe spesifikt opp mot personvernombudsordningen. Dette er mer enn en halvering av ressursbruken fra året før og skyldes hovedsakelig at den tekniske registreringsløsningen for oppretting og endring av personvernombud er godt etablert og velfungerende.

3.7 Kommunikasjon og veiledning

Personvernlovgivningen legger i stor grad ansvaret på den enkelte når det gjelder å ivareta eget personvern. Samtidig har virksomheter som behandler personopplysninger plikt til å etterleve lovgivningen på området. Dette gjelder både offentlige etater, private organisasjoner og næringsdrivende. Fordi disse gruppene har så forskjellige behov, stiller det store krav til hvor-

dan vi jobber med kommunikasjon i Datatilsynet.

Datatilsynet har som strategisk satsing at vi skal bidra til økt kunnskap om og interesse for personvern. Vi skal også jobbe for at andre aktører tar personvern hensyn. Vi skal sette borgeren i stand til å ta vare på sitt eget personvern, og vi skal ha stor synlighet i personverndebatten. I 2019 har vi fortsatt arbeidet med å lage god veiledning til de nye personvernreglene. Her har kommunikasjon som virkemiddel selvsagt vært svært viktig.

Kommunikasjonsarbeidet er basert på statens kommunikasjonspolitikk og gjeldende regelverk, slik som offentlighetsloven og forvaltningsloven. Videre heter det i instruksen fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet at vi skal ha en aktiv holdning til kommunikasjon, både internt og eksternt. Det er viktig at vi fanger opp signaler som angår Datatilsynet, og at vi bruker dette aktivt i kommunikasjonsarbeidet. Kommunikasjon skjer i første rekke gjennom nettstedet vårt, direkte veiledning overfor publikum, aktiv mediekontakt og gjennom en utstrakt foredragsvirksomhet.

I 2019 ble dessuten veiledningstjenesten en egen ressursenhet i kommunikasjonsavdelingen. På denne måten er vi godt rustet til å fange opp behovet fra publikum, og koble ulike tiltak tett opp mot kommunikasjon i ulike kanaler.

3.7.1 Formidling gjennom egne kanaler

Nettstedet www.datatilsynet.no

Hjemmesiden er vårt viktigste verktøy for kommunikasjon med våre målgrupper, og vi legger stor vekt på at innholdet skal være relevant og enkelt tilgjengelig for våre brukere. Vi lanserte oppdaterte nettsider i august 2019, der funksjonalitet og design var optimalisert etter vårt forarbeid med brukerbehov og analyser som ble lagt året før. Nettsidene har fått bedre strukturert innhold og nye løsninger som har som mål å gjøre brukerne mer selvhjulpne. Et selvstendig mål er å redusere antall henvendelser til vår veiledningstjeneste, noe vi tror vi har lyktes med. Effekten vil vi imidlertid først kunne si noe konkret om over tid.

I kommende periode satses det enda sterkere på veiledning ut til publikum, både til virksomheter og enkeltborgere. Vi skal satse ytterligere på nettbasert veiledning. I 2019 har vi jobbet med å legge til rette for at vi kan åpne opp for chat-tjenester via våre nettsider. Vi har vært på besøk hos Arbeidsdirektoratet i Bodø for å lære av deres

måter å gi veiledning via en-til-en-chat, og redet grunnen for ulike verktøy som kan tas i bruk. Planen er å sette opp en pilot i løpet av 2020.

Vi har i 2019 styrket veiledningstjenesten med flere studenter som fortløpende lager aktuelle nettsaker der vi ser at skoen trykker. Arbeidet med elektronisk klageskjema er også høyt prioritert, og skal implementeres via nettstedet.

Vi jobber også med å implementere videostrømming og opptak av egne arrangementer og andre hendelser som kan ha større interesse enn for de som er til stede fysisk. Målet er å nå ut til flest mulig i hele landet. Vår erfaring er at mange virksomheter og enkeltpersoner følger med på våre arrangementer når vi direktesender, og vi ønsker å gjøre dette tilgjengelig fra egen nettside.

Veiledning

Vi produserer, oversetter og publiserer veiledere til sentrale deler av det nye regelverket for å kunne hjelpe virksomhetene med å tilpasse seg suksessivt. God veiledning er avgjørende for virksomheter som skal følge opp plikter de har etter personvernregelverket.

I løpet av meldingsåret ble det blant annet publisert oppdatert veiledning om overvåking og kontroll i arbeidslivet. Formålet er å gi virksomheter en enkel oppskrift på hvordan man kan finne frem i regelverket og gjennomføre gode prosesser. Vi lagde også veiledning om hvordan *databehandleravtaler* skal sikre at personopplysninger blir behandlet i samsvar med regelverket og som setter en klar ramme for hvordan databehandleren kan behandle opplysninger. Dette gir en praktisk innføring i når man må inngå en databehandleravtale og kravene til innholdet i en slik avtale.

Utvikling og besøk

Antall besøk på Datatilsynet.no har økt kraftig de siste årene, med en prosentvis økning de siste tre årene på 48 prosent. Siden 2018 har det imidlertid vært en liten nedgang i besøk, noe som kan tyde på at informasjonsbehovet ikke har vært like intenst som i forordningsåret 2018. Det er likevel bare en liten nedgang, og vi vet at det fortsatt er et stort informasjonsbehov blant publikum. Antall sidevisninger har hatt en økning i samme periode, samtidig som vi har hatt en nedgang i antall sider på nettstedet. Nedgang i antall sider kommer av at vi har jobbet med å strukturere innholdet bedre og samle relevant informasjon på en mer effektiv måte.

Tabell 1.4 Noen nøkkeltall fra nettstatistikken på datatilsynet.no:

	2016	2017	2018	2019
Antall sider på nettstedet	2 320	1 617	635	908
Antall besøk til nettstedet	202 000	695 222	1 067 349	1 029 492
Antall sidevisninger	598 000	2 355 033	3 656 577	3 105 612
Antall sidevisninger per besøk	3,5	4	3,9	3,02
Gjennomsnittlig besøksvarighet	3 min 52 sek	4 min 8 sek	4 min 11 sek	2 min 49 sek
Antall søk i søkemotoren på datatilsynet.no	43 000	75 789	161 851	Ikke tilgj.
Andel besøk fra mobile enheter	24 prosent	21 prosent	Ikke tilgj.	34,8 prosent ¹

¹ Statistikken inkluderer bare perioden 1.1.2019-1.8.2019.

Statistikk og informasjonskapsler (cookies)

For å ha god innsikt og målrettet arbeid er vi avhengige av gode statistikkverktøy på nettsiden. I 2018 anskaffet vi derfor SiteImprove Analytics for å sikre oss et mer stabilt og grundig datamateriale til vårt fremtidige arbeid. Dette verktøyet bestemte vi oss likevel for å stenge ned i tilknytning til lansering av de oppdaterte nettsidene i august 2019. Etter en nøye vurdering valgte vi å prioritere en nettside som var oppdatert i forhold til nytt regelverk og endringene i cookies-retningslinjene fra det europeiske Personvernrådet. Vi innførte også et cookie-banner med ulike tillatelser på nettsiden. Vi mangler dessuten statistikk på interne søk for hele 2019 siden denne ble slått av ved lansering av nye sider, og all tidligere historikk ble slettet. Vi vil få en annen, cookie-fri måte å hente ut anonym statistikk på fra serverne våre implementert fra nyåret 2020.

NKOM, norsk fagmyndighet på dette feltet, vurderer nå endringer i tolkningen av det norske regelverket.

Personvernblogg, sosiale medier og debattinnlegg

Personvernbloggen.no fungerer etter intensjonen. Den er et rom hvor vi kan reise andre problemstillinger enn vi kan på den ordinære nettsiden, og der vi i større grad kan benytte ombudsrollen vår. Der publiserer vi også kronikker som vi har hatt på trykk i aviser og tidsskrifter.

Vi følger med på omtale av Datatilsynet og personvern på Twitter, og vi besvarer de fleste spørsmål og kommentarer som kommer via denne kanalen.

Vi vurderer også tilstedeværelse i andre SOME-kanaler, og startet opp en risikovurdering av vår eventuelle tilstedeværelse på Facebook. Vi er den første datatilsynsmyndigheten i Europa som gjør en slik grundig vurdering etter personvernforordningen. Vurderingen ferdigstilles våren 2020, og med bakgrunn i denne vi vil ta stilling til om vi åpner en konto for Datatilsynet eller ikke. Vi tror at dette arbeidet vil være en god pekepinn for våre søsterorganisasjoner, og vi regner også med at vår konklusjon vil være av stor interesse for andre aktører og offentligheten.

I 2019 startet vi opp et podcast-prosjekt. Planen er å lansere vår egen podcast, Personvernpodden, i løpet av våren 2020. På denne måten når vi ut i flere og nye kanaler. Målet er å øke bevisstheten og refleksjoner om personvern hos et større publikum.

Nyhetsbrev

Ved utgangen av 2019 var det 3 698 som abonnerte på nyhetsbrevet vårt, og vi opplever en jevn økning i antall abonnenter. Statistikken viser imidlertid en nedgang fra 2017 til 2018, noe som kommer av at vi måtte innhente nye samtykker fra alle mottakerne av nyhetsbrevet på grunn av det nye personvernregelverket.

Vi sender i snitt ut to nyhetsbrev i måneden, avhengig av om vi har saker å formidle. Av personvern hensyn har vi ikke noen spesifikk statistikk på antall klikk, men kan generelt si at vi har en høy åpningsrate i våre nyhetsbrev.

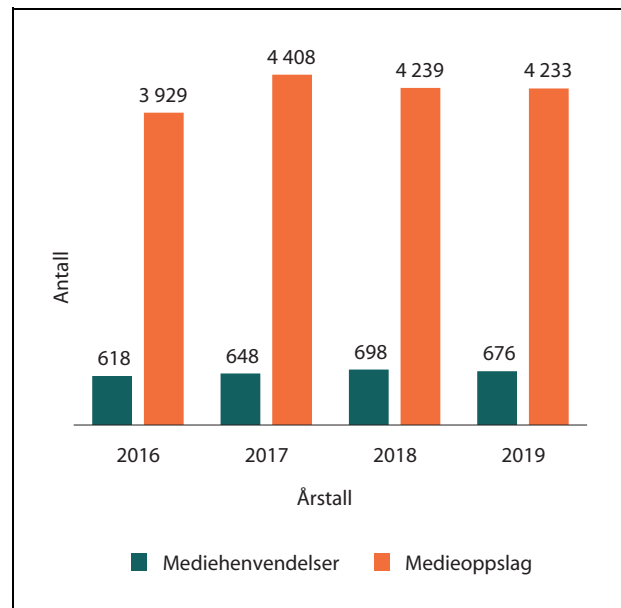
Tabell 1.5 Oversikt over noen sentrale tall:

	2016	2017	2018	2019
Innlegg på Personvernbloggen	30	17	26	14
Twitterfølgere – Datatilsynet konto	15 000	15 900	16 496	17 398
Twitterfølgere – direktør Bjørn Erik Thons konto ¹	-	-	6 204	6 527

¹ Denne har vi ikke rapportert på før 2018

Figur 1.24 Antall abonnenter på nyhetsbrevet vårt de siste årene

Figur 1.25 Oversikt over mediehenvelsler og medieoppslag de siste årene

3.7.2 Mediekontakt

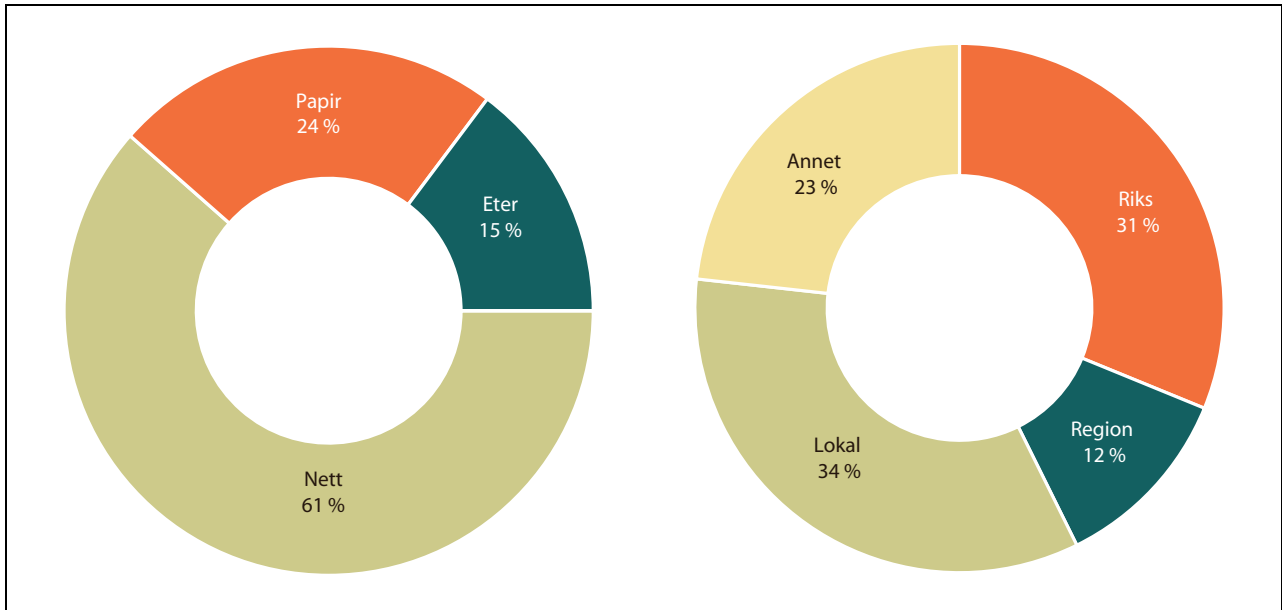
Vi vurderer mediene som en svært viktig kanal for å få frem budskapene våre, og det er jevn pågang og interesse fra disse. Vi legger stor vekt på å ha et profesjonelt forhold til pressen. Dette innebærer at vi skal ha god tilgjengelighet og et høyt servicenivå overfor journalistene. Dette mener vi å ha lykket godt med også i 2019.

Vi noterer ned hver gang vi kontaktes av journalister i en ny sak, og i løpet av året har vi registrert 676 besvarte mediehenvelsler til kommunikasjonsavdelingen. Det er imidlertid mange henvelsler som generer flere oppslag i ulike medier, og i mange mediesaker er vi omtalt uten å være kontaktet. Medieovervåkingstjenesten Infomedia har registrert til sammen 4 233 oppslag i medier der Datatilsynet er omtalt i løpet av året.

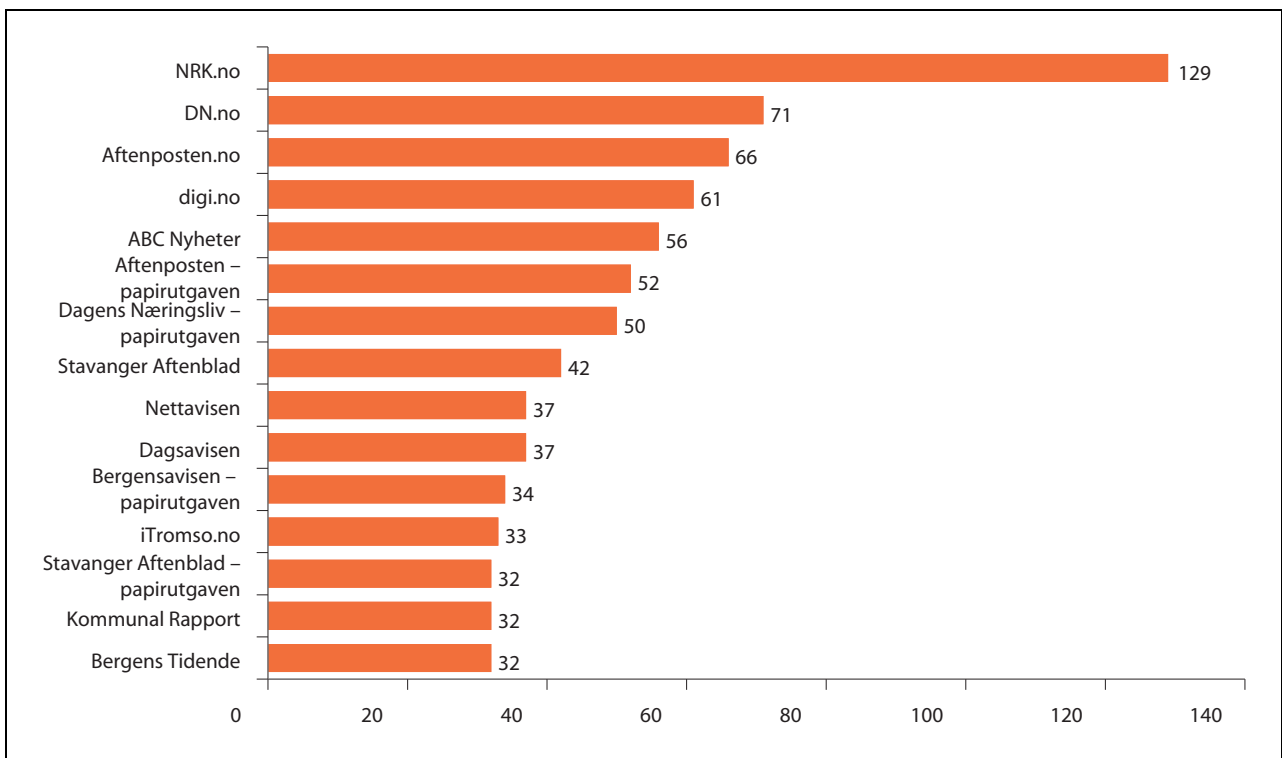
Det er en ganske jevn fordeling av saker der Datatilsynet er omtalt i riksmidier, lokalmedia og annet (som her vil si nettsteder som ikke er definert som ordinær dagspresse, for eksempel fagtidsskrifter, nettmagasin, organisasjoner, nyhetsbyrå eller andre virksomheter):

Når vi ser på et kodet utvalg av oppslagene, fordeler de seg på følgende kilder:

Det er et relativt jevnt trykk i mediene hele året. Som oversiktene viser, har blant annet de store gebyrsakene knyttet til informasjonssikkerhet i Oslo og Bergen kommune preget nyhetsbildet gjennom året. Avviksmeldinger som meldes inn til tilsynet er også en gjenganger – enten som oppslag om enkeltsaker eller bruk av tall i generelle oppslag. Datatilsynets nei til ny lov om Etterretningstjenesten, skapte også mange oppslag og bred debatt.

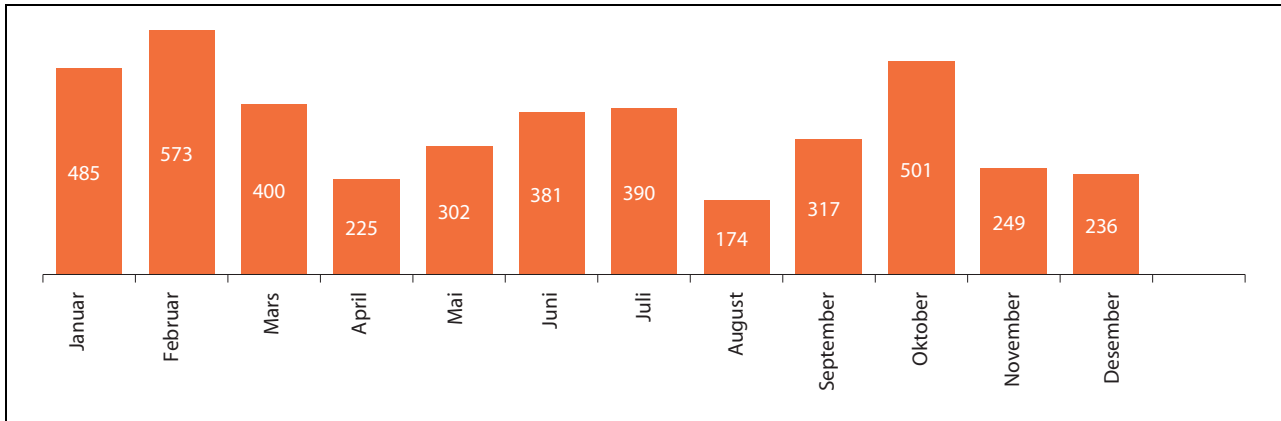

Figur 1.26 Telefon og e-post over tid

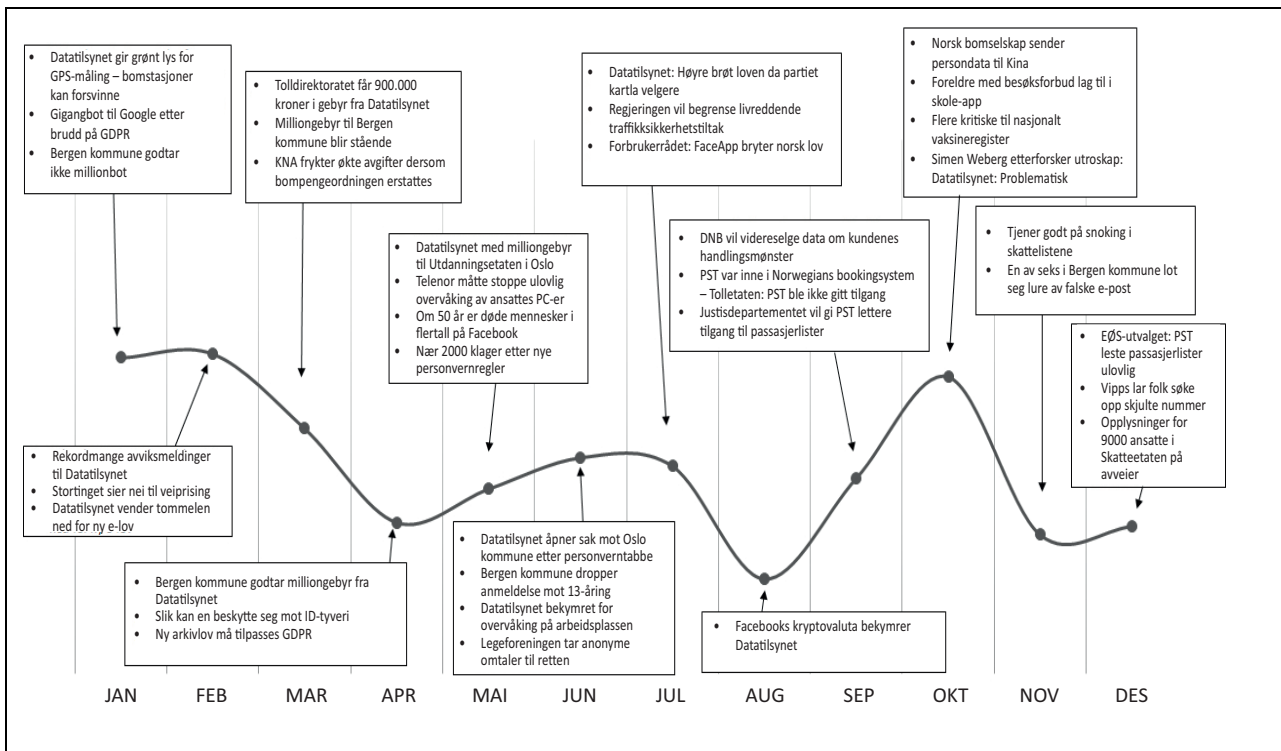

Figur 1.27 Ingen bildetekst (kodet utvalg av oppslagene, fordeler de seg på følgende kilder)

Datatilsynets og Personvernemndas årsrapporter for 2019

Figur 1.28 Oversikten viser fordelingen av medieoppslag gjennom 2019

Figur 1.29 En skjematisk oversikt over noen av de mediesakene som fikk mest omtale

3.7.3 Foredragsvirksomheten

Foredrag er en viktig del av vår utadrettede kommunikasjonsvirksomhet. De gir oss muligheten til å øke kjennskapen til rettigheter og plikter, og til å skape økt forståelse for betydningen av personvern. Samtidig viser vi synlighet og tilgjengelighet for virksomheter, interesseorganisasjoner og publikum. Eksterne forespørsler vurderes ut fra noen faste kriterier slik som antall deltagere, om temaet er relevant for våre satsningsområder, og selvfølgelig kapasitet.

Egne arrangement

Direkte dialog med ulike målgrupper har vært avgjørende i arbeidet med implementeringen av personvernforordningen, særlig blant små og store virksomheter. Stand på konferanser i privat og offentlig sektor har vært prioritert, blant annet Expo Stavanger, Trondheim og Oslo, i tillegg har vi deltatt som medarrangør på større konferanser om teknologi og samfunn slik som KiNS, Sikkerhetskonferansen, Nokios og Normkonferansen.

Personverndagen

Tradisjonen tro markerte Datatilsynet den internasjonale personverndagen i januar med et personvernseminar i samarbeid med Teknologirådet. 2018 var et merkeår for personvernet: Den nye europeiske personvernlovgivningen (GDPR) trådte i kraft, og satte individenes rettigheter i førersetet. Samtidig ga granskningene av Cambridge Analytica og russisk innblanding i det amerikanske presidentvalget oss et unikt innblikk i hvordan persondata brukes til politisk påvirkning.

På seminaret så vi derfor på status for personvernet et halvt år etter at vi fikk det nye regelverket. Hva har det betydd og hvilke utfordringer ser vi? Teknologirådet diskuterte hvordan personvern og demokrati utfordres av ny teknologi, før arrangementet ble avsluttet med en paneldebatt.

Safer Internet Day – «Skal – skal ikke... Aldersgrenser og barn på sosiale medier»

I februar markerte vi den årlige internasjonale Safer Internet Day med et halvdagsseminar sammen med Utdanningsdirektoratet og Medietilsynet. Denne gangen var tema aldersgrenser og barn på sosiale medier. På seminaret prøvde vi å synliggjøre utfordringene knyttet til aldersgrensene som følger av personvernforordningen, samt å gi tips og råd til foreldre.

Av deltakerne i programmet var blant annet barneombud Inga Bejer Engh, skuespiller Ane Dahl Torp og vår egen direktør Bjørn Erik Thon. Den nyeste filmen vi har produsert i Dubestemmer-prosjektet, ble også lansert. Den tar opp nettopp dette med aldersgrenser i sosiale medier. Arrangementet var fulltegnet og kunne også følges på strømming.

Konkurransen om innebygd personvern i praksis

Innebygd personvern er en plikt for alle virksomheter som behandler personopplysninger. Det er et politisk ønske at dette prinsippet brukes både i statlig og offentlig forvaltning. Det vil styrke den enkeltes personvern og rettigheter, samt sikre personopplysningene bedre.

For å løfte frem eksempler på hvordan dette kan og bør jobbes med rent praktisk, har vi de siste årene utlyst en konkurranse. Alle med en løsning, et system, en applikasjon eller programvare som er utviklet i tråd med prinsippene om innebygd personvern, har vært oppfordret til å sende inn sine bidrag. Nytt av året var at det også ble delt ut en studentpris.

Av bidragene vi fikk inn i 2018, ble så tre finalister plukket ut av en jury til å presentere sine bidrag på et arrangement i mars 2019. Der ble også vinneren utropt.

- Vinner av hovedprisen var Microdata.no – en tjeneste som fjerner personvernrisikoen ved forskning på mikrodata, samtidig som forskerne får raskere og langt rimeligere tilgang til dataene. Microdata.no er utviklet av Norsk senter for forskningsdata (NSD) og Statistisk sentralbyrå (SSB).
- Andreprisen gikk til No Isolation som har utviklet kommunikasjonsroboten AV1, der innebygd personvern legger grunnlaget for løsningen og designet. Den er laget for barn og unge med langtidssykdom, og er tatt i bruk i klasserom rundt om i hele Europa.
- Studentprisen gikk til fem studenter fra Senter for Rettsinformatikk ved Universitetet i Oslo. De hadde tatt utgangspunkt i vinnerbidraget fra 2017, Kjernejournal, og uttalelser juryen ga om forbedringer. De kom så med gode, konkrete og beskrivende forslag til hvordan forbedringene kan implementeres i Kjernejournal.

Det er utlyst en tilsvarende konkurranse for 2019, og vinneren vil kåres i mars 2020.

Arendalsuka

Arendalsuka skal være en årlig nasjonal arena hvor aktører innenfor politikk, samfunns- og næringsliv møter hverandre og andre, for debatt og utforming av politikk for nåtid og framtid. Personvern berører så å si alle sektorer og områder i samfunnet vårt. Politikeres holdning til, forståelse for og i hvilken grad de tar hensyn til personvern, er svært viktig. Dette gjenspeiles blant annet i lovforslag, vurdering av kontrolltiltak i samfunnet og i om politikerne er i stand til å finne riktig balanse mellom sikkerhet, brukervennlighet, innovasjon og personvern. Arendalsuka er derfor en viktig arena for Datatilsynet å være synlig på for å best mulig kunne bidra til at personvern står høyt på agendaen når politikk utformes.

I meldingsåret hadde vi derfor flere arrangementer der vi inviterte politikere og fagfolk til debatt om en rekke tema:

- «Kunstig intelligens og personvern: Hvordan styre algoritmene i riktig retning?» (sammen med Tekna)
- «Fremtidens digitale borgere: Tar vi ansvar for å ivareta dem og personopplysningene deres godt nok?»
- «Arendal Analytica: Digital målretting i politisk valgkamp?» (sammen med Civita)
- «PlattformNorge: Datakappløp i helsesektoren – hva slags utfordringer har det for personvernet?»

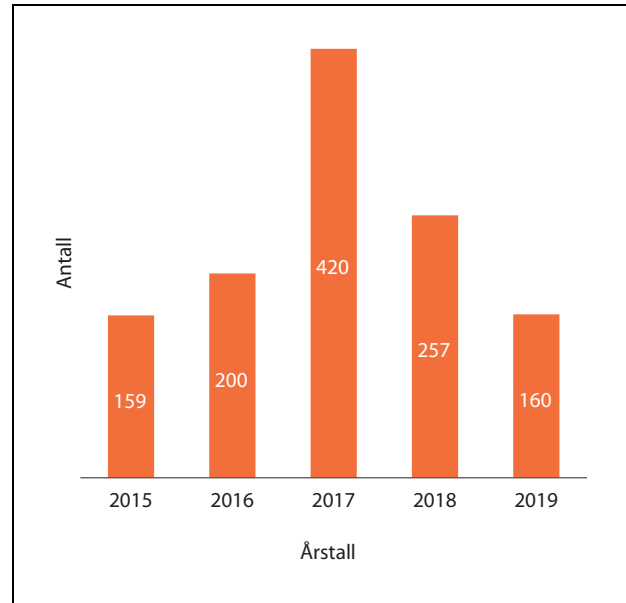
I tillegg deltok vi på tre andre arrangementer, blant annet i en debatt om forslaget til ny lov om Etterretningstjenesten.

Vi var jevnt over fornøyde med oppmøtet og fikk gode tilbakemeldinger.

Eksterne foredrag

I 2019 holdt vi 160 foredrag på kurs, konferanser og seminarer i regi av andre aktører som ønsket vår deltakelse. Vi er dermed tilbake på et tilsvarende antall som før personvernforordningen ble vedtatt i EU. Dette er innenfor det som har vært vårt normale aktivitetsnivå for foredragsvirksomheten i årene før personvernforordningen.

Vi har også i dette meldingsåret konsentrert innsatsen mot større konferanser og seminarer regi av bransjeorganisasjoner. Ikke minst har vi også prioritert å stille opp på ulike nettverksmøter for personvernombudene.

Figur 1.30 Antall foredrag de siste årene

Vi takket nei til et betydelig antall forespørsler om foredrag som enten ikke oppfylte våre prioriteringskriterier, eller hvor vi rett og slett ikke hadde tilgjengelige medarbeidere på det ønskede tidspunktet.

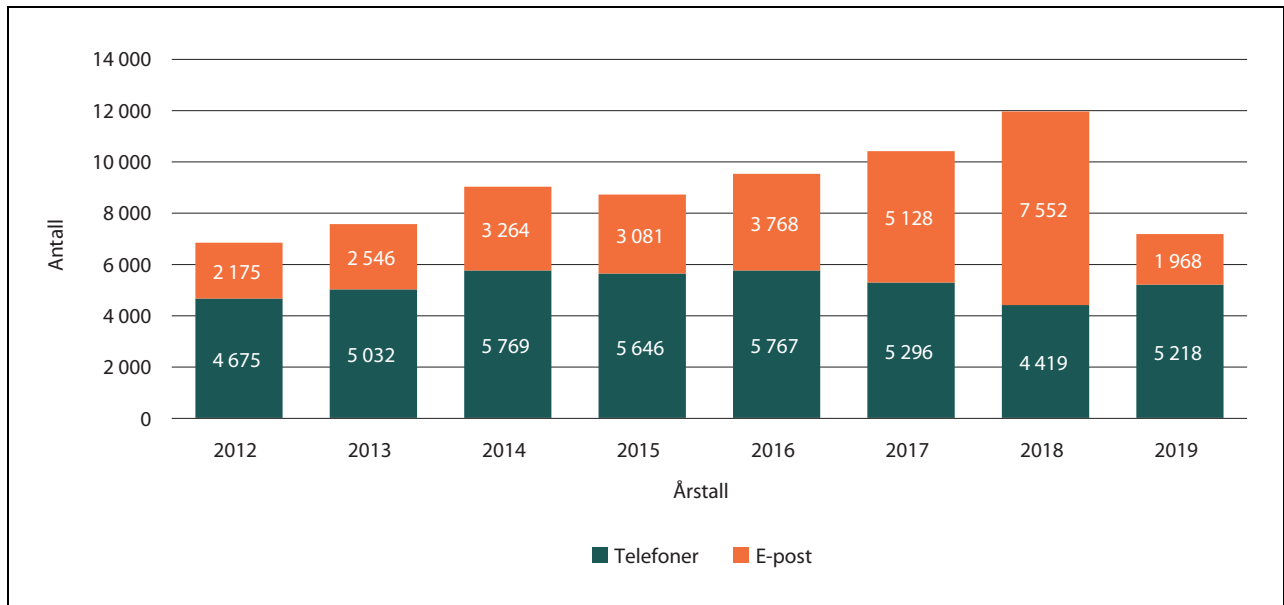
3.7.4 Veiledningstjenesten

Datatilsynets veiledningstjeneste er et tilbud for virksomheter og publikum som har spørsmål som ikke krever ordinær saksbehandling om behandling av personopplysninger. Et viktig mål med tjenesten er å gjøre enkeltpersoner i stand til å ivareta egne interesser i saker som gjelder personvern og å bistå virksomheter i å følge pliktene i personvernlovgivningen. Det er et stort spenn i kompleksiteten i spørsmålene som er av både juridisk og teknisk karakter.

I løpet av 2019 har veiledningstjenesten registrert totalt 7 186 henvendelser.

Effektivisering av veiledningstjenesten – utvidet åpningstid og utfasing av e-post

Fra og med juni økte vi våre åpningstider på telefonveiledningen, samtidig som vi faset ut veiledning på e-post. Begrunnelsen var å gi et bedre og raskere tilbud til våre brukere. Vi har lenge opplevd en stor økning i antall e-poster, og det kunne ta opptil flere uker å få svar på noe som kunne vært besvart raskt via telefon. I tillegg satser vi på å bygge ut våre nettsider som den primære kilde for informasjon om rettigheter og plikter. Vi har ansatt seks studenter fra juss- og teknologistudier

Figur 1.31 Henvendelser til veiledningstjenesten de siste årene, fordelt på telefon og e-post

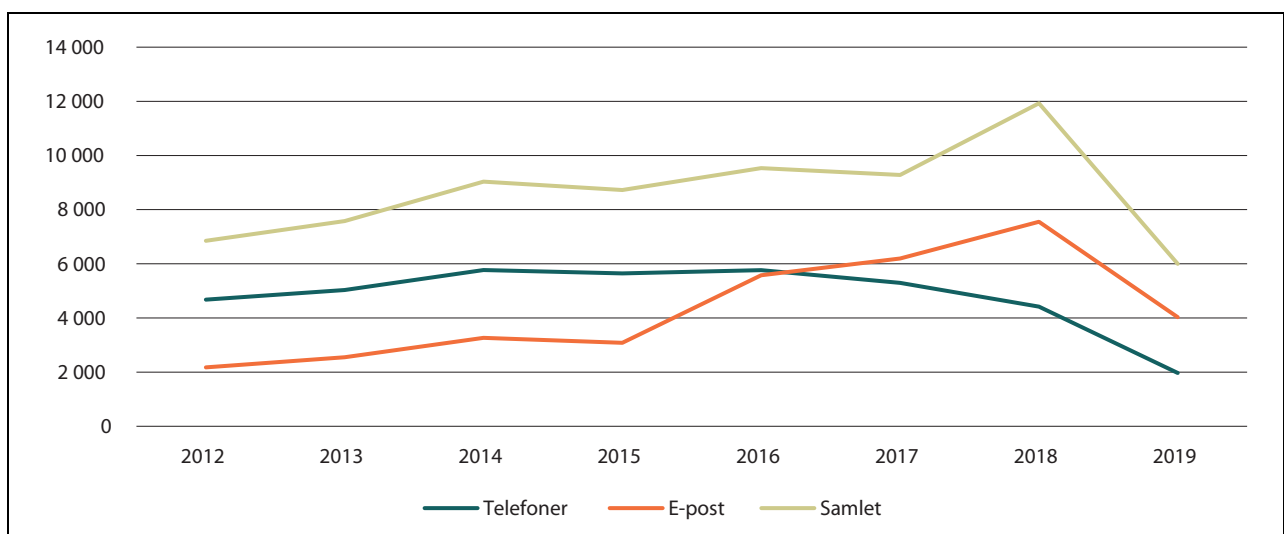
i ressursenheten for veiledning som ble en del av kommunikasjonsavdelingen etter omorganiseringen. Studentene bidrar, foruten telefonveiledning, med å skrive tekster til nettsidene. I tillegg til studentene bidrar jurister og teknologer fra fagseksjonene i den daglige veiledningen på telefon.

Av de 7 186 henvendelser veiledningstjenesten registrerte i 2019, består 1 968 av e-poster (registrert frem til juni) og 5 218 telefoner. Henvendelser per e-post er betraktelig redusert etter at vi faset ut denne tjenesten og økte åpningstid for telefonveiledningen, mens antall telefonhenvendelser har økt noe.

Vi opplever at veiledningstjenesten vår har blitt mer effektiv ved å satse på telefonveiledning.

Publikum får raskere svar, og dialogen i veiledningssituasjonen gjør at komplekse problemstillinger blir løst underveis i samtalen. Det hoper seg ikke opp med e-poster i saksbehandlingssystemet, og studenter og saksbehandlere frigjør med tid til ordinær saksbehandling og arbeid med nettsider.

Det er stor variasjon i kompleksiteten i henvendelsene vi får. Noen besvares på få minutter mens flere av henvendelsene er omfattende og kompliserte. I gjennomsnitt brukes det rundt ni minutter på en samtale, mens gjennomsnittlig ventetid er rundt fire minutter. Et mål for kommende år er å få ned ventetiden i telefonkø.

Figur 1.32 Telefon og e-post over tid

Veiledningstjenesten er til enhver tid er bemannet med tre til fire personer, og vi opplever at etterspørselen fra publikum er stor.

Vi fører statistikk over henvendelsene som går direkte til veiledningstjenesten. Vi registrerer hva henvendelsene handler om, og hvem henvendelsene kommer fra. I tillegg registrerer vi om henvendelsene dreier seg om arbeidsliv. Dette gjør vi for å få bedre oversikt over hva publikum lurer på slik at vi kan tilpasse veiledningen på nettsiden vår og bygge kompetanse på aktuell tematik.

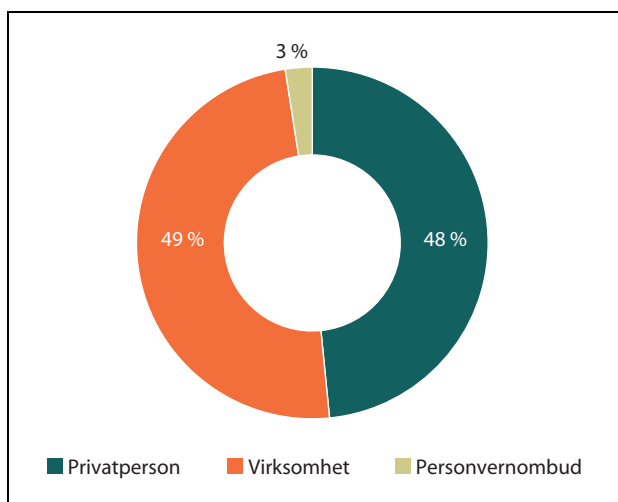
Hvem kontakter oss?

Statistikken viser at 49 prosent av de som tar kontakt med denne tjenesten er representanter for virksomheter, mens 48 prosent er privatpersoner. Det nye regelverket begynner å bli godt implementert i flere virksomheter, men mange arbeider fortsatt med å etterleve i praksis. Som følge av overgangen til det nye regelverket, har det også tiltrådt flere personvernombud i norske virksomheter.

Personvernombudene står for tre prosent av henvendelsene. Dette antallet er i realiteten høyere, siden vi bare har registrert henvendelser fra personvernombud siden april 2019.

Hva handler henvendelsene om?

Nedenfor følger en kort oppsummering av de mest sentrale kategoriene for hva veiledningstjenesten får spørsmål om. Merk at tallene ikke vil være fullstendig dekkende, ettersom flere av henvendelsene vil kunne plasseres i ulike kategorier.

Figur 1.33 Fordelingen på hvem som kontakter tjenesten

Register

En av fire henvendelser til veiledningstjenesten handlet om registre. Det dreier seg blant annet om hva som kan registreres, når og hvordan man kan kreve å få slettet informasjon, samt rettigheter knyttet til innsyn i egne personopplysninger. Blant privatpersoner som ringer til veiledningstjenesten gjelder klart de fleste henvendelsene bruk av personopplysninger i ulike registre.

40 prosent av henvendelsene innenfor denne kategorien gjelder kunde- og medlemsregistre, 15 prosent av spørsmålene dreier seg om personalregistre, mens 17 prosent gjelder andre offentlige registre, slik som innenfor skole, skatt, politi og lignende. Vi får også en del spørsmål om journalopplysninger (helse, NAV, barnevern og lignende), og registrering i forbindelse med kredittopplysningsvirksomhet.

Internkontroll og informasjonssikkerhet

Internkontroll og sikkerhet var tema for 23 prosent av det totale antall henvendelser til veiledningstjenesten. 34 prosent av disse henvendelsene gjaldt informasjonssikkerhet, slik som risikovurderinger, kryptering og autentisering. Vi ser at antall henvendelser om dette har økt siden 2018.

Hvis vi ser bare på henvendelsene fra virksomheter, er internkontroll og informasjonssikkerhet det vi får flest spørsmål om. Vi har også mottatt mange spørsmål om avviksbehandling og databehandleravtaler. Dette henger nok sammen med at mange virksomheter fortsatt jobber med å sikre at deres systemer er forenelige med det nye personvernregelverket.

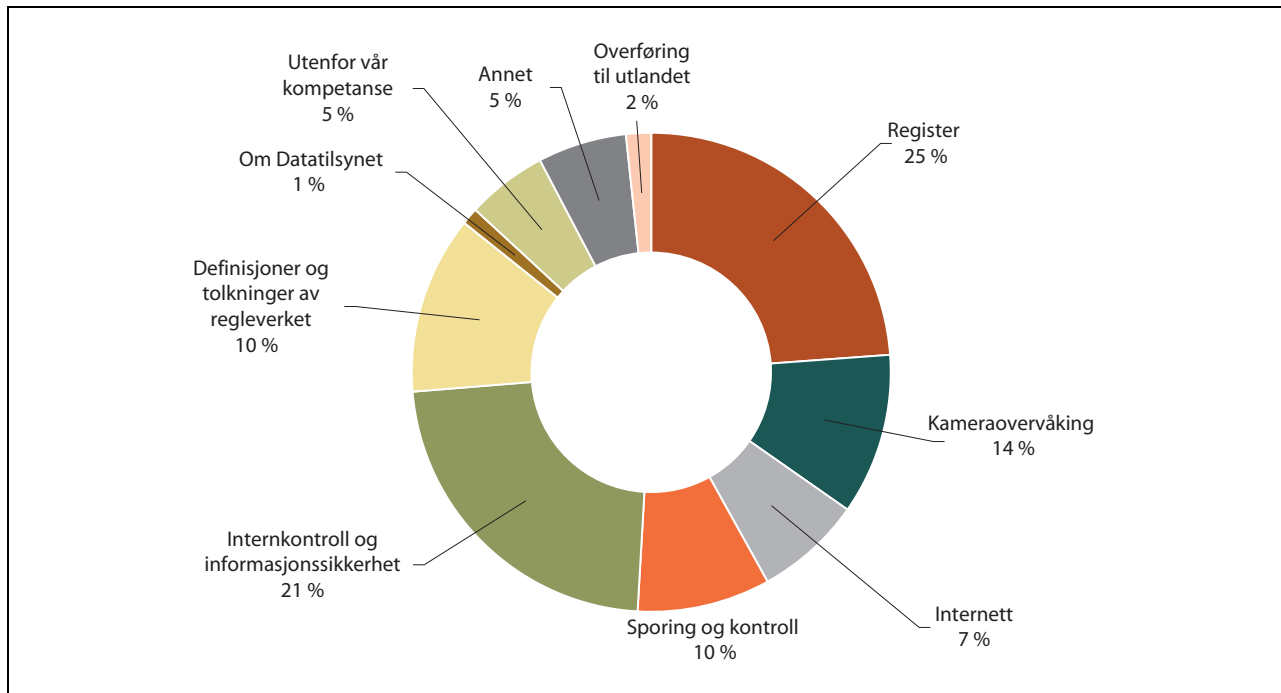
Kameraovervåking

Kameraovervåking er en gjenganger, og i 2019 handlet 14 prosent av henvendelsene til veiledningstjenesten om dette. Kameraovervåking av hjem og bolig står for en fjerdedel av disse henvendelsene.

Det er også mange arbeidstakere som tar kontakt fordi de føler seg urettmessig overvåket. Vi mottar dessuten en del spørsmål om kameraovervåking i borettslag/sameier, ved hytter og i private boliger.

Internett

Ulike henvendelser om internett sto for 7 prosent av henvendelsene. Dette er på lik linje med 2017 og 2018. Over halvparten av disse henvendelsene

Figur 1.34 Tema for henvendelsene

gjelder uønsket publisering av bilder, film, tekst og lignende på nett.

Sporing og kontroll

Denne kategorien utgjorde 10 prosent av henvendelsene, og hele 62 prosent av disse henvendelsene var relatert til arbeidslivet. De vanligste temaene for henvendelsene på dette området gjelder kontroll av e-post, hjemmeområde og telefon, mens 30 prosent av henvendelsene gjaldt sporingsteknologi slik som GPS, velferdsteknologi og flåtestyring.

Annet

Et betydelig antall av henvendelsene vi får lar seg ikke lett kategorisere og er derfor lagt til i samle-kategorien «annet». Vi har blant annet mottatt et betydelig antall henvendelser som er utenfor Datatilsynets forvaltningsmandat, og som vi derfor i liten grad har muligheten til å veilede om.

Spesielt om spørsmål knyttet til arbeidsliv

Spørsmål knyttet til personvern i arbeidslivet har tradisjonelt sett utgjort en stor andel av henvendelsene til veiledningstjenesten. Det sjekkes derfor alltid om henvendelsen gjelder personvern i arbeidslivet i tillegg til kategori, da spørsmål innen arbeidslivet kan gjelde flere av kategoriene over.

Statistikken viser at hele 20 prosent av den totale andelen henvendelser dreide seg om arbeidsliv i meldingsåret. Mange av spørsmålene handler om kontroll og overvåking av ansatte. Det er spørsmål om kameraovervåking på arbeidsplassen, innsyn og sletting av ansattes e-post, samt adgangskontroll og logging av arbeidsinnsats. Vi får også spørsmål om bruk av GPS-sporing og annen sporing av ansatte.

Henvendelser fra personvernombud

Tre prosent av henvendelsene kommer fra personvernombud i offentlige og private virksomheter. Vi ser at denne gruppen ofte er ute etter veiledning om avviksbehandling.

3.7.5 Ressursbruk

Oppfølgingen av nytt personvernregelverk har vært den viktigste satsingen i 2019, og dette gjenspeiler også hva som har vært prioritert i kommunikasjonsvirksomheten. Kommunikasjonsavdelingen har vært sterkt til stede i arbeidet. Vi lanserte oppdaterte nettsider, der både design, funksjon og innholdsrevidering har vært prioritert. Nettsidene er utviklet med bakgrunn i brukerorienterte undersøkelser fra året før. Målet har vært at våre målgrupper finner informasjonen de er ute etter.

Det har også vært et stort medietrykk fra hele landet, med både riksmidler, lokalpresse og nisjemagasiner rettet mot både privat og offentlig sektor. Dette er kanaler vi aktivt har brukt for å kommunisere endringene med det nye regelverket, og er en aktivitet vi prioriterer høyt.

Kommunikasjonsavdelingen var ikke fullt bemannet på vårparten, noe som har gått på bekostning av andre kommunikasjonsoppgaver slik som intern kommunikasjon og rask nok flyt i digitaliseringsprosjektet. Vi ser imidlertid at vi fra og med høsten igjen fikk god flyt i arbeidet. Nettsider, podcast-prosjekt og forarbeid til chat og strømming har også vært prioritert.

Det har vært riktig å prioritere nettsidene så høyt som vi har gjort. Interessen og behovet for informasjon både blant enkeltpersoner, virksomheter og medier er stort. Vi anslår at omlag 70 prosent av kommunikasjonsavdelingens ressurser har vært brukt i arbeid relatert til nettsider og kommunikasjon i nye kanaler. Mediehenvelser tar også mye tid, og vi hatt store og tunge saker som til tider har krevd store ressurser. Eksempler på dette er overtredelsesgebyret til Bergen kommune, høringsprosessen med digitalt grenseforsvar og veipricing.

I omorganiseringen som ble implementert i september, ble veiledningsenheten integrert i kommunikasjonsavdelingen. Vi ser at dette kommer til å gi en stor gevinst på sikt i å målrette og effektivisere vårt kommunikasjonsarbeid i enda større grad. I det første halvåret har det imidlertid tatt tid å forankre gode rutiner for best mulig kommunikasjonsflyt og oppfølging. Det har for øvrig vært knyttet betydelige ressurser til denne tjenesten i løpet av året. Vi har til sammen seks studenter tilknyttet veiledningstjenesten. Alle Datatilsynets ansatte med juridisk, teknologisk eller samfunnsvitenskapelig utdanning deltar dessuten gjennom faste vaktordninger.

Selv om det nye regelverket kom i 2018, er det fortsatt mange veiledningshenvendelser og saker knyttet til dette. Veiledningen har også vært mer utfordrende sammenlignet med tidligere år. Omfanget av det nye regelverket er i seg selv omfattende, og problemstillingene kan være krevende.

Vi jobber med stadig effektivisering av veiledningsarbeidet. Vi har blant annet frigjort noe kapasitet i enheten ved utfasing av e-post. Vi ser at det er svært viktig å utarbeide gode veiledere på nettsidene våre. I økende grad har virksomheter og enkeltpersoner blitt henvist til eksisterende veiledningsmaterieell, og det har blitt mindre en-til-en-veiledning. Vi har også aktivt tatt i bruk over-

sikten over hvilke offentlige og private virksomheter som har personvernombud, for så å henvise publikum videre til personvernombudene der det har vært mulig og hensiktsmessig.

3.7.6 *Vurdering av måloppnåelse*

Kommunikasjonsarbeidet bygger opp under Datatilsynets hovedstrategi for 2018–2020. I vårt arbeid med kommunikasjon og måloppnåelse har vi lagt vekt på målet om å arbeide for at virksomheter blir kompetente, forstår viktigheten av godt personvern og etterlever regelverket. Vi har også jobbet med målet om å bidra til at individet i større grad kan ivareta sitt eget personvern. Nettsidene har vært et viktig virkemiddel i arbeidet med denne måloppnåelsen. Nettet er vår primære kommunikasjonskanal, og vi jobber kontinuerlig med at våre viktigste målgrupper enkelt finner den informasjonen de til enhver tid trenger. Antallet besøkende på våre nettsider, samt analysen av mediebildet i 2019, viser at vi har lyktes i å nå ut både bredt og stort. Vi mener vi har lyktes godt ut i fra de ressursene vi har hatt til rådighet.

Veiledningstjenesten har vært viktig for å nå flere av Datatilsynets mål for 2019. Tjenesten er et lavterskeltilbud som brukes av et stort antall virksomheter og privatpersoner, og bidrar slik til at virksomheter blir mer kompetente, forstår viktigheten av godt personvern og i større grad evner å etterleve regelverket. I tillegg bidrar tjenesten til at individet i større grad kan ivareta sitt eget personvern.

I kommende periode satses det sterkere på veiledning ut til publikum, og vi ansetter ytterligere tre studenter primo 2020. Vi skal satse enda mer på nettbasert veiledning, og vil teste chat som verktøy. I første omgang vil vi åpne for en-til-en chat på noen utvalgte områder.

I strategien er det også satt som mål at vi skal arbeide for en mer rettferdig maktbalanse mellom individet på den ene siden, og kommersielle aktører og det offentlige på den andre. Gjennom vårt arbeid med veiledning i kunnskap om og bevisstgjøring av regelverket, har vi arbeidet målrettet for å nå dette målet.

Vi har også jobbet med å realisere en annen uttalt målsetning, nemlig at Datatilsynet skal være et kompetent og fremtidsrettet tilsyn. Vi er opptatt av å utvikle og videreformidle all vår samlede kunnskap i digitale kanaler, slik som på nettstedet vårt og i nyhetsbrevet. Slik bidrar vi til bedre etterlevelse av regelverket.

Vi mener derfor vi har nådd de nevnte målene.

3.8 Nasjonale samarbeidsrelasjoner

Datatilsynet har utstrakt kontakt med andre aktører. Nedenfor følger en oversikt over vår mest sentrale deltakelse i nasjonale fora.

I tillegg til disse kommer det et stort antall kontaktmøter med ulike aktører og samarbeid av mer kortvarig art. Vi har også avtaler om faglig samarbeid med flere sentrale statlige virksomheter.

Aktørforum e-signatur

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) samler aktørene innen e-signaturområdet til aktørforum. Hovedtema er EU-kommisjonens forslag til forordning om blant annet e-ID og e-signatur. Aktørforumet skal systematisere kontakten mellom aktørene, og Datatilsynet har fulgt opp arbeidet i forumet.

Direktoratet for e-helse

Det har vært jevnlig møter mellom Datatilsynet og direktoratet i 2019, både på direktørnivå og på saksbehandlernivå. Nye løsninger presenteres og drøftes løpende med Datatilsynet.

Helsedataprogrammet ligger også under ansvarsområdet til Direktoratet for e-helse. Vi har deltatt i referansegruppen og i en av arbeidsgruppene i programmet.

Direktoratet har sekretariatet for Norm for informasjonssikkerhet og personvern i helse- og omsorgssektoren (Normen), og det er også i den forbindelse mye kontakt. Vi har også hatt jevnlig møter med sekretariatet gjennom året og har diskutert nødvendig endringer i Normen opp mot de nye personverntreglene.

Digitaliseringsdirektoratet

Datatilsynet har et godt samarbeid med Digitaliseringsdirektoratet (tidligere Difi) sitt kompetansemiljø innenfor informasjonssikkerhet. Vi har en del overlappende ansvarsområder, og samarbeider med dem om ulike tema slik som blant annet veiledere for internkontroll og informasjonssikkerhet. I tillegg har vi bidratt med veiledning i personvernspørsmål når det gjelder bruk av sosiale medier i offentlig forvaltning.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)

Datatilsynet har et godt samarbeid med NSM. Vi har en del overlappende ansvarsområder, og sam-

arbeider med dem om blant annet veiledere og anbefalinger innenfor informasjonssikkerhet.

Folkeregisterprosjektet

Det er viktig for Datatilsynet å følge med på utviklingen av hvordan Folkeregisteret kommer til å se ut i fremtiden. Vi har vært representert med en representant i referansegruppen, samt at vi har deltatt i enkelte møter i prosjektet. Problemstillinger knyttet til hvilke opplysninger som skal inn i registeret, er noe vi jevnlig må forholde oss til.

Det har vært særlig oppmerksomhet omkring utveksling av opplysninger om «fortrolig» og «strengt fortrolig» adresse, private aktører som distributører av Folkeregisteret, Folkeregisterets rolle som ID-forvalter, tilgangskontroll og borger tjenester i registeret.

Foreningen kommunal informasjonssikkerhet (KiNS)

Datatilsynet har deltatt som samarbeidspartner i Foreningen kommunal informasjonssikkerhet (KiNS). Dette innebærer å delta på styremøter som observatør og bidragsyter, og å delta i planleggingen av KiNS sine arrangementer. Vi bidrar også med foredrag eller som paneldeltakere på disse arrangementene.

Forumet «Stopp nettsvindelen»

Forumet «Stopp nettsvindelen» drives av Norsk senter for informasjonssikring (NorSIS). Datatilsynet deltar sammen med flere andre sentrale offentlige og private organisasjoner. I forumet legges det vekt på presentasjon av trender, metoder og fremgangsmåter som svindlere benytter, slik som identitetstyveri og svindel. Det fokuseres på erfaringsutveksling, tiltak og virkemidler.

Helsedirektoratet

Det er jevnlig kontakt mellom Datatilsynet og Helsedirektoratet, både på direktørnivå og saksbehandlernivå.

ID-nettverket for en helhetlig ID-forvaltning

Datatilsynet deltar sammen med flere andre sentrale organisasjoner i dette nettverket. Hovedmålet til nettverket er å arbeide for en helhetlig ID-forvaltning i Norge, og for å forebygge kriminalitet for dermed redusere trusselen mot velferds-

staten. Datatilsynets deltakelse er viktig både for å ivareta personvernet i ID-forvaltningen, og for å bidra til at sikre løsninger etableres.

Mobilitets- og teknologirådet

Samferdselsministeren leder rådet der Datatilsynet er representert ved direktøren. Rådet består av sentrale aktører i privat og offentlig sektor, og skal bidra til en felles forståelse av de mulighetene og utfordringene som ny teknologi i samferdselssektoren gir.

Nasjonalt råd for Facilitation – NAFAL

Datatilsynet har én representant i Nasjonalt råd for Facilitation (NAFAL), sivil luftfart. Rådets mandat er å fremme forslag til fastsettelse av standarder for effektiv gjennomstrømming av personer, bagasje og varer på lufthavner. Luftfartstilsynet koordinerer gruppen som har medlemmer fra tolv ulike myndigheter og virksomheter innen sivil luftfart.

Norges Nasjonale Institusjon for Menneskerettigheter (NIM)

Datatilsynet har et god samarbeid med NIM, blant annet knyttet til høringsuttalelser. Det er mange fellesnevner i debatten om personvern og menneskerettigheter, blant annet i debatten om digitalt grenseforvar. Begge institusjonene deltok i Sametingets høring om bruk av samisk etnisitet i blant annet helseforskning, og diskuterte synspunkter i forkant.

Norsk Biometri Forum

Datatilsynet deltar i Norsk Biometri Forum som er et uformelt forum for presentasjon og diskusjon innenfor biometri. Det er lagt stor vekt på å få inn nye ideer, samtidig som møtene benyttes til orientering om pågående prosjekter innenfor offentlig og privat sektor.

I prinsippet er forumet åpent for alle interesserte innen offentlig sektor, næringsliv og forskning. Forumet møtes omtrent to ganger i året, og har deltakere fra departementer, direktorater og en del private bedrifter, samt NTNU i Gjøvik. Forumet arrangeres i tett samarbeid med Forum for Research and Innovation in Security and Communications (FRISC) og European Association for Biometrics (EAB).

Norsk konferanse for IKT i offentlig sektor (NOKIOS)

Datatilsynet har deltatt som samarbeidspartner og i programkomiteen for NOKIOS. Dette innebærer både planleggingen av konferansen, og å være bidragsyter både når det gjelder innhold og gjennomføring. NOKIOS har etter hvert blitt en viktig arena der vi kan sette fokus på personvern i digitaliseringen av offentlig sektor.

Norsk senter for informasjonssikring (NorSIS)

Datatilsynet er representert i styret til NorSIS ved direktør Bjørn Erik Thon. Vi har mange overlappende ansvarsområder med NorSIS, og samarbeider derfor med dem om ulike tema, blant annet Nasjonal sikkerhetsmåned.

Samarbeidsprosjektet Du Bestemmer

Du Bestemmer er et formalisert samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet og Datatilsynet. Sammen driver vi blant annet nettressursen dubestemmer.no som skal bidra til at barn og unge skal lære seg å ta kontroll over egne personopplysninger, og samtidig respektere andres opplysninger. I 2019 ble det holdt to styringsgruppemøter, vi markerte Safer Internet Day med et frokostseminar og det ble blant annet produsert en ny undervisningsfilm.

Sikkerhetsfestivalen

Sikkerhetsfestivalen er en arena for erfaringsutveksling. Den ble arrangert for første gang i 2019. Ambisjon er at dette skal bli Norges største og viktigste sikkerhetsarrangement, og en samlende arena for alle med interesse eller ansvar for cyber, IKT og informasjonssikkerhet. Sikkerhetsfestivalen er et samarbeidsarrangement mellom en rekke virksomheter og organisasjoner som jobber med sikkerhet i Norge, hvor Datatilsynet er en av samarbeidspartnerne. Initiativtager er Norsk Informasjonssikkerhetsforum (ISF) som feiret sitt 25-årsjubileum i 2019. Datatilsynet hadde et eget spor på festivalen i 2019 om kunstig intelligens og personvern.

Skate

Datatilsynet møter jevnlig i Skate (Styring og koordinering av tjenester i e-forvaltning) og har i meldingsåret blant annet holdt innlegg om avviksmeldinger.

Standardisering – komitédeltagelse

Vi deltar i komiteer for standardisering der arbeidet har direkte relevans for vårt arbeidsområde. Standarder er førende for virksomhetenes praksis, også når det gjelder behandling av personopplysninger. Formålet med deltakelsen i komiteene er å sikre kunnskap om pågående prosesser internasjonalt, påvirke fremtidige rammebetingelser, samt bidra til å påvirke relevante standarder med hensyn til personvern og informasjonssikkerhet. Det er også viktig å få innblikk i hvilken praksis som anses som god, samt å holde kontakten med fagmiljøet.

Datatilsynet deltar i fire komiteer:

- SN/K 171 arbeider i hovedsak relatert til ISO/IEC JTC 1/SC 27 IT Security techniques
- SN/K 175 Intelligente Transportsystemer (ITS)
- SN/K 188 Person-ID, kortsystemer, biometri, sikre signaturer, borgerkort
- SN/K 186 Læringsteknologi

3.9 Fellesføringer

3.9.1 Motvirke arbeidslivskriminalitet

Som statlig virksomhet følger vi opp regjeringens strategi for å motvirke arbeidslivskriminalitet i offentlige anskaffelser. Datatilsynet har ikke hatt anskaffelser i 2019 hvor innsats mot arbeidslivskriminalitet har vært tema. Vi har tidligere etablert rutiner for å ivareta oppfølging av leverandør innen renholdstjenester og har da spesielt fokus på vår påseplikt.

Gjennom Statens Innkjøpscenter, er vi tilknyttet Maske AS som leverandør av rekvisita og renholdsartikler. Maske AS er medlem av IEH som er en pådriver for etisk handel i privat og offentlig sektor. Vi er tilknyttet Teckstep som leverandør av mobiltelefoner, Itello som leverandør av datautstyr, samt Phonero som leverandør av mobiltjenester.

3.9.2 Regjeringens inkluderingsdugnad

Datatilsynet har i 2019 utlyst 13 ledige stillinger. Disse har i hovedsak vært utlyst på JobbNorge, finn.no og nav.no. Stillingsutlysningene har inneholdt en mangfoldserklæring som oppfordrer kvalifiserte kandidater til å søke uavhengig av kjønn, funksjonsevne, innvandrerbakgrunn eller seksuell legning. Antall nyansettelser i 2019 er ti.

Det er ikke tilsatt medarbeidere i 2019 som har oppgitt å ha nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en. Ved utvelgelse av kandidater til intervjuer er det ikke meldt om kandidater innenfor disse gruppene som har vært kvalifiserte, det vil si personer som har oppgitt i søknaden at de har funksjonsnedsettelse som vil kreve tilrettelegging på arbeidsplassen eller i arbeidsforholdet. Med hull i CV-en forstås personer som ikke har vært i arbeid, utdanning eller annen opplæring i minst to sammenhengende år. Datatilsynet har ikke meldt stillinger inn til trainee-programmet.

Konkrete tiltak som er iverksatt:

- Datatilsynet har i 2019 tatt i bruk rekrutteringsverktøyet JobbNorge for å effektivisere jobbsøkerprosessen. Dette verktøyet gjør det mulig for søkere å krysse av for innvandrerbakgrunn og nedsatt funksjonsevne. Våren 2020 blir det også mulig å krysse av for hull i CV-en.
- Lederne er regelmessig oppfordret til å se etter hull i CV-en når de vurderer søkere til stillinger i Datatilsynet, og er godt kjent med regjeringens inkluderingsdugnad. Det har imidlertid vært en utfordring for oss at det ikke har vært enkelt å lese ut av søknadene om det er aktuelle søkere med hull i CV-en når ikke søker selv oppgir dette. Dette blir enklere når rekrutteringsverktøyet legger til rette for at søker kan opplyse om det ved å krysse av et felt i søknadsprosessen.
- Vi arbeider med å utvikle rekrutteringssystemet ved å lage nye maler. Å tydeliggjøre vår tekst om mangfold, og også ta inn også konkret oppfordring til de med hull i CV-en om å søke, er en del av dette arbeidet.

Datatilsynet ønsker å bidra positivt til inkluderingsdugnaden og har god erfaring med å legge til rette for medarbeidere som har eller får behov for tilrettelegging på arbeidsplassen eller i arbeidsforholdet. Vi vil i 2020 sette i verk flere konkrete tiltak for å systematisere arbeidet med å realisere inkluderingsdugnaden.

3.9.3 Miljøkrav i anskaffelser

Datatilsynet benytter seg av utleiens avfallssortering og har også egen avtale med Fretex om avhending av papir og destruering av IKT-utstyr.

3.10 Overordnet vurdering av måloppnåelse og ressursbruk

I den overordnede vurderingen av måloppnåelse og ressursbruk i årsmeldingen for 2018, skrev vi følgende:

«Vi har valgt aktiviteter som kanskje ikke i meldingsåret, men på sikt vil innebære et godt personvern for alle. Hovedaktivitetene har vært knyttet til veiledning, informasjon, foredrag og etablering av verktøy som kommer både norske virksomheter og norske borgere til gode.»

2019 har vært et år der Datatilsynet igjen har kommet over i normal drift. Vi har for eksempel drevet lovlighetskontroll ved å behandle en lang rekke avviksmeldinger og enkeltsaker og drevet utstrakt veiledning. Samtidig er ikke tiden for interne prosesser over. Vi har i meldingsåret gjennomført en omorganisering, er i ferd med å gjøre et internt digitalt løft og utarbeide ny tilsynsmetodikk.

Måloppnåelsen må ses i lys av tilsynets overordnede mål slik det er nedfelt i statsbudsjettet: et godt personvern for alle. Samtidig analyserer vi vår egen måloppnåelse og ressursbruk i lys av vår strategi, der hovedpunktene er gjengitt i kapittelet med introduksjonen av virksomheten.

Vi har i denne årsmeldingen gitt en vurdering av ressursbruk og måloppnåelse til slutt i hver enkelt del knyttet til de strategiske satsingene, og i tillegg omtalt ressursbruk under leders beretning. I dette kapittelet vil vi kun trekke fram det vi, på et veldig overordnet nivå, mener har vært de viktigste målene vi har oppnådd. Vi vil vurdere om den store ressursinnsatsen har vært riktig, sett i lys av de målene vi har oppnådd.

Avvikshåndtering

Vi har brukt mye ressurser på avvikshåndtering, både på arbeidet med å utvikle avviksskjema, etablere interne rutiner for behandling av avviksmeldingene, drevet konkret behandling av avvikene som er meldt inn og utarbeidet statistikk. Selv om reglene om avvikshåndtering ikke er nye, gjør omfang, alvorlighetsgrad, metodikk og mulighet for læring, at vi i realiteten står overfor en helt ny, ressurskrevende oppgave.

Vi mener vi har lyktes med denne satsingen. Den har bidratt til oppmerksomhet om personvern og informasjonssikkerhet, og til å bevisstgjøre norske virksomheter. Dette er vanskelig å tallfeste, men den sterke økningen i antall meldte

avvik, den betydelige medieoppmerksomheten og det faktum at vi har mottatt mange henvendelser om foredrag og gode råd knyttet til avvik, er etter vår oppfatning en bekreftelse på at vi har nådd ut med budskapet. Vi mener også at vårt arbeid har bidratt til å sette et sterkt søkelys på utfordringene særlig i kommune- og skolesektoren. Dette er vi veldig fornøyd med.

Internasjonalt arbeid

Et annet svært ressurskrevende område har vært den internasjonale innsatsen vår. Det er, som tidligere nevnt, opprettet en egen internasjonal seksjon med seks medarbeidere. Vi har tatt en lederrolle i utvalgte internasjonale prosesser slik vi har nedfelt i vår strategi, og bidrar meget aktivt i arbeidet i Personvernrådet og dets undergrupper. En indirekte konsekvens av ressursinnsatsen er at vi bygger kompetanse hos våre medarbeidere både når det gjelder språk og kjennskap til EUs beslutningsprosesser, og vi bygger nettverk hos sentrale samarbeidspartnere.

Politisk debatt

Vi vil også trekke fram vår deltagelse i den politiske debatten, som omtalt tidligere i leders beretning. Når debatter trigges, tar det tilnærmet all tid for de involverte, og vårt mål er å fremstå som kunnskapsrike, etterrettelige, troverdige og ikke minst ha en faglig basert tilnærming. Dette krever stor innsats fra samtlige fagprofesjoner og fra kommunikasjonsavdelingen, og innebærer arbeid som deltagelse i debatt i etermediene, kronikker, foredrag og bilateral kontakt med de involverte – ofte på kveldstid. Ut over å synliggjøre personvernet, mener vi selv at vi oppfyller de målene som er nevnt over.

Interne prosesser

Som nevnt er de interne prosessene også ressurskrevende. Vi vil særlig trekke fram kommunikasjonsarbeidet som i 2019 har vært veldig omfattende. Overføringen av veiledningstjenesten til kommunikasjonsavdelingen har vært arbeidskrevende, men nødvendig, og veldig mye av arbeidet som er nevnt under årets viktigste aktiviteter har en side til kommunikasjon.

Omorganiseringen involverte hele organisasjonen. Det tar mye ressurser. Forankring er likevel helt avgjørende for å sikre medbestemmelse. Vi har evaluert prosessen, og resultatet viser at vi lyktes med nettopp dette.

Fellesføringer

Når det gjelder måloppnåelse og ressursbruk knyttet til fellesføringene, mener vi å ha oppnådd målene, men for en liten virksomhet er ressursbruken knyttet til dette ganske beskjeden. Som det fremgår av kapitlet der vi beskriver dette, er vi bevisst viktigheten av regler og rutiner knyttet til anskaffelser. Vi vil også fremheve tiltakene vi har iverksatt for å få søkere med «hull i CV». Blant annet har vi bedt søkere opplyse om dette. Det kan imidlertid være krevende, særlig når vi mottar over 100 søknader på en stilling, å sile ut de som har hull i CV-en. Vi jobber derfor med å få på plass en egen avkryssingsboks i rekrutteringsverktøyet for nettopp dette.

4 Styring og kontroll i virksomheten

4.1 Mål- og styringssystemer

For å nå målsettingen om et godt personvern for alle, er det etablert ulike mål- og styringssystemer. Disse bygger på prinsippene i Finansdepartementets reglement for økonomistyring i staten (Reglementet). Plan-, strategi- og budsjettarbeid forankres i ulike prosesser der ledere, medarbeidere og tillitsvalgte deltar på ulike nivåer. Planleggingen påvirkes naturlig nok av interne og administrative forhold, slik som hvilke budsjett- og bemanningsmessige ressurser vi har til disposisjon gjennom året.

I tillegg til plandokumentene er det etablert støtte- og oppfølgingssystemer for å ivareta krav til god økonomi- og virksomhetsstyring og ivaretaelse av kontrollansvar, et årshjul som også har internkontrolloppgaver følges opp regelmessig i ledermøter samt et regneark hvor beslutninger i ledermøter følges opp. I 2019 har vi også hatt en egen oversikt som skal følges opp i henhold til omorganiseringsprosessen og medarbeiderundersøkelsen. Utgangspunktet for Datatilsynets virksomhetsplanlegging er tildelingsbrev og virksomhetsinstruks fra departementet, tilsynets overordnede strategi og områdestrategier for delsektorer, erfaringer fra saksbehandlingen, tilsyn og utredningsarbeid med mer.

Arbeidet med organisering og effektivisering inngår i kontinuerlige prosesser. Store ressurser er også i 2019 benyttet til å avklare og tilrettelegge for ny oppgaveløsning som følge av implementering av nytt personvernregelverk.

4.2 Datatilsynets risikostyring

Gjennom risikostyring og risikoanalyse skal Datatilsynet kunne identifisere, vurdere, håndtere og følge opp risiko slik at den kommer innenfor akseptert nivå. Det er utarbeidet et eget dokument med Datatilsynets risikovurderinger. Dokumentet inneholder måloppnåelse, risikovurdering og rapport om sikkerhetstilstanden, og sendes departementet som et eget vedlegg.

4.3 Status internkontroll

Datatilsynets internkontroll følges opp for å sikre at kravene til virksomheten etterlevs.

Datatilsynet har i meldingsåret gjennomgått og oppdatert sitt internkontrolldokument. Dokumentet er modernisert, tilpasset ny personopplysningslov og satt i tydelig kontekst med andre viktige styringsdokumenter som protokoll over behandlinger og vår egen personvernerklæring. Selve interkontrolldokumentet er slanket, ved at alle konkrete rutiner er tatt ut og ligger som vedlegg, dette er gjort for å gjøre nødvendige oppdatering av enkelt rutiner enklere og raskere. I tillegg har vi tatt ut alt som er knyttet til vår tilknytning til og anvendelse av sikkerhetslovgivningen. Dette er samlet i et eget dokument som har strenge tilgangsstyring.

Datatilsynets årshjul er utvidet til også å omfatte plan for oppfølging av internkontrollaktiviteter, protokoll og personvernerklæring. Årsplanen gir en oversikt over oppgaver og frister knyttet til ulike plan- og kontrolloppgaver. Ledere og øvrige som er gitt ansvar for oppgavene oppdaterer planen, og rapporterer om gjennomførte tiltak og eventuelle avvik som må følges opp.

Årsplanen og behov for oppfølging av avvik drøftes regelmessig i tilsynets ledermøter.

Det er også fra ledelsens side satt av mer ressurser til arbeidet med internkontroll og andre styringssystemer.

4.4 Bemannings-, kapasitets- og kompetansesituasjonen

Personvernkompetanse har også i 2019 vært svært etterspurt, og det har vært en prioritert oppgave å forhindre at våre dyktige medarbeidere slutter. Vi har lagt vekt på at alle medarbeidere skal ha varierte og interessante arbeidsoppgaver, og at flest mulig skal involveres i arbeidet med nytt personvernregelverk. Vi har jobbet for å motivere medarbeiderne og har hatt lav terskel for å si ja til kurs og konferanser. Vi har hatt jevnlig fag-

lige påfyll for å heve kompetansen, vi har hatt sosiale arrangementer og vi har tilført midler til lønnsforhandlinger.

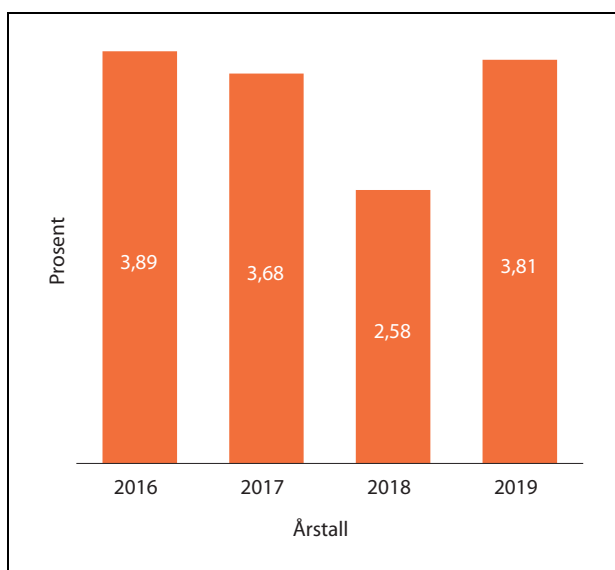
Vi har også i 2019 måtte erkjenne at tilbud fra offentlige og private virksomheter har vært svært attraktive og at flere har sett det som et riktig tidspunkt i sin karriere til å gå nye veier. Ved nyrekruttering promoterer vi vår arbeidsplass og vektlegger verdien av å ha et godt arbeidsmiljø og et stort mangfold. Vi opplever til dels meget god søkning til vakante stillinger, både fra erfarne og nyutdannede, og Datatilsynet er fremdeles ansett å være en populær arbeidsplass å søke seg til.

4.5 Inkluderende arbeidsliv og HMS/ arbeidsmiljø

Datatilsynet har også i 2019 hatt spesiell oppmerksomhet på forebygging og oppfølging av sykefravær. Arbeidsbelastning har også vært i fokus, og punkt om dette er tatt inn i de regelmessige arbeidssamtalene lederne har med medarbeidere.

Sykefraværet for 2019 var 3,81 prosent mot 2,58 prosent i 2018. Av dette er 2 prosent egenmeldt fravær mot 2,15 prosent i 2018. Samarbeid med bedriftshelsetjenesten er videreført og vi har opprettholdt ordningen med å gi tilskudd til trening.

Det er regelmessige møter mellom tillitsvalgte og verneombud for å ivareta arbeidet med inkluderende arbeidsliv (IA) og helse, miljø og sikkerhet (HMS) i virksomheten. I 2019 har temaene i stor grad vært knyttet til omorganiseringen, arbeidsmiljøundersøkelsen, arbeidsbelastning og ekstraordinære tiltak for å beholde konkurranseutsatt kompetanse. Datatilsynet har videreført

Figur 1.35 Sykefravær de siste årene

intensjonsavtalen om IA, og denne ivaretas i tillegg gjennom vår lønns- og personalpolitikk.

I januar 2019 gjennomførte vi medarbeiderundersøkelsen Avant. Det er et verktøy utarbeidet av Difi i samarbeid med Rambøll. Undersøkelsen hadde en svarprosent på 100, noe som viser høyt engasjement og stor vilje til å bidra med konstruktive tilbakemeldinger til bruk som støtte i omorganiseringsprosessen. Det var svært positivt å se at ledelsens og de ansattes syn i stor grad var sammenfallende slik at vi hadde et godt fundament å bygge ny organisasjon på.

4.6 Likestilling og mangfold

Datatilsynet arbeider aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Vi rekrutterer slik at vår arbeidsstyrke gjenspeiler mangfoldet i befolkningen og vi har en god balanse med henhold til kjønn, alder, etnisitet, nedsatt funksjonsevne, ulik religiøs tilhørighet og livssyn.

Vi ser ikke at vi har ulikheter som gjør det nødvendig å iverksette særskilte tiltak overfor grupper eller personer. Vår vurdering er at alle gis like muligheter i organisasjonen og at det ikke har vært behov for å iverksette særskilte tiltak for å fremme likestilling eller hindre diskriminering utover det å forsøke å ha stort mangfold, god aldersspredning og en god kjønnsbalanse.

Vår lønns- og personalpolitikk har også i seg elementer som skal ivareta likestilling og mangfold. Vi erkjenner at ansatte er i ulike faser i livet (junior, karriere, senior) og at hver fase innebærer ulike behov. Den enkelte medarbeiders forutsetninger vil variere over tid, og vi som arbeidsgiver må derfor tilby den enkelte ulike tiltak i de ulike fasene.

4.7 Lærlinger

Datatilsynet har i 2019 hatt én lærling tilknyttet IKT-faget.

4.8 Arbeidet med samfunnsikkerhet

Vi har i meldingsåret gjennomført en intern sikkerhets- og beredskapsdag for ledelsen og en for alle ansatte. Målet var å heve bevisstheten om betydningen av sikkerhetsarbeid i en bred kontekst (HMS, beredskap, vår evne til å løse krevende situasjoner og informasjonssikkerhet).

Datatilsynet har rutiner for å varsle om uønskede hendelser og kriser, og benytter UMS (Unified Messaging Systems) til dette arbeidet. Vi har

egne varslingsløyfer for beredskap og sikkerhet i telefonsystemet vårt, for å sikre at det til enhver tid er en autorisert person hos oss som mottar ulike typer varslinger. Det gjennomføres regelmessig varslingsøvelser, og denne rutinen er en del av internkontrollsystemet vårt.

4.9 Digitalt førstevalg

Vi har fremdeles en noe lav digitaliseringsgrad, vi utnytter kun i noen grad de offentlige felleskomponentene og er fremdeles dessverre avhengige av enkelte manuelle og analoge rutiner både i saksbehandling og veiledning/kommunikasjon. Vi har fremdeles utfordringer med gamle løsninger og gamle og tungvinte, men helt nødvendige, sikkerhetsrutiner.

Det er viktig at Datatilsynet fremstår som en pådriver og ikke en bremsekloss i digitaliseringsarbeidet i offentlig sektor. Dette bør vi selvsagt gjøre gjennom både ord og handling. Vi bruker enhver mulighet til å framsnakke gode digitaliseringstiltak, men det er et minst like viktig signal at vi også tar i bruk fellesløsninger og andre digitale løsninger selv.

Datatilsynet startet i meldingsåret et for oss stort prosjekt som i 2020 skal løfte oss betydelig når det gjelder digitalisering og modernisering av egen saksbehandling. Vår saksbehandlings-/arkivløsning blir modernisert. Denne nye løsningen vil for fremtiden være basert på en skyløsning, noe som vil gi oss helt andre muligheter for å ta i bruk moderne digitale hjelpemidler i saksbehandlingen. Den vil selvsagt ikke fjerne behovet for sikkerhet, men den vil gi nye muligheter til å bygge sikkerhet med nye og betydelig mer moderne hjelpemidler.

Vi bruker per i dag Altinn som kanal for to av våre tjenester: melding om avvik (brudd på personopplysningssikkerheten) og innmelding av personvernombud. Gjennom bruken av Altinn benytter vi selvsagt også ID-porten, Enhetsregisteret og Folkeregisteret. Dette er viktige og gode initiativ fra vår side i oppfyllelsen vår av digitalt førstevalg. Det er likevel ingen tvil om at vi har en vei å gå før vi kan sies å være «heldigitalisert» og tilbyr gode, digitale løsninger til de av våre brukere som ønsker dette.

Vi har som målsetting å løfte oss opp på et digitalt nivå der vi ikke nødvendigvis framstår som spydspiss i digitaliseringen, men at vi er på samme nivå som offentlig sektor for øvrig i det å tilby elektronisk kommunikasjon. Det er imidlertid helt avgjørende at det vi i Datatilsynet tilbyr både er og oppleves som trygt og sikkert.

Det er også viktig for oss å være en del av digitaliseringsprosessen i offentlig sektor for å sikre at viktige personvern hensyn blir tatt og at løsningene blir personvernvennlige. Dette følger også av kravene i det nye personvernregelverket, slik som krav til grundige utredninger av personvernkonskvenser for samtlige løsninger, krav om at løsningene har innebygd personvern og at de har de mest personvernvennlige innstillingene som standard.

Skate er et strategisk samarbeidsråd og rådgivende organ som skal bidra til at digitaliseringen av offentlig sektor blir samordnet og gir gevinster for innbyggere, næringsliv og forvaltningen. Datatilsynet har anledning til å møte i dette rådet, og benytter denne muligheten når det er saker på agendaen som vi mener det er nyttig for oss som personvernmyndighet å delta på.

5 Vurdering av framtidsutsikter

Knapt noen sektor er uberørt av den teknologiske utviklingen, og nær sagt alle sektorer har som mål å bruke persondata til å utvikle nye tjenester, gi bedre tilbud eller mer målrettede reklame, for å nevne noe. Kunstig intelligens og automatiske beslutninger har vi snakket om i mange år, men det er først nå vi faktisk ser at systemer med kunstig intelligens tar i bruk for å treffe beslutninger som berører folks daglige hverdagsdagligliv. Det gjelder for eksempel lån, kreditt og ulike stønader.

Dette er ikke nødvendigvis en uheldig utvikling. Datatilsynet er for eksempel positiv til regjeringens strategi for kunstig intelligens, og vi ser på det å bruke data i dag er en helt naturlig del av markedsøkonomien. Det er imidlertid helt avgjørende at data brukes riktig, og at systempliktene i personvernforordningen følges.

For oss det er det avgjørende å rekruttere og ikke minst beholde kvalifisert arbeidskraft. Datatilsynet er en høykompetanse-virksomhet, og vår kompetanse er svært etterspurt. Vi må bruke ulike virkemidler for å forbli en attraktiv arbeidsplass, som for eksempel lønn, mulighet for kompetanseutvikling, studiebesøk, et godt arbeidsmiljø og stor mulighet til å påvirke sin egen arbeidshverdag.

Det er også viktig med tett og god kontakt med næringsliv, offentlige etater og organisasjoner. Dette gir gjensidige læring, og bygge respekt «begge veier». Vi ser imidlertid et behov for ytterligere virkemidler for sørge for at regelverket etterlevs. Vi er derfor svært glad for at opprettel-

sen av en regulatorisk sandkasse i Datatilsynet er blant tiltakene i regjeringens strategi for kunstig intelligens. Dette vil skape innovasjon, vinn-vinn situasjoner og økt kompetanse både hos oss og de som skal delta i sandkassen.

Det er også utfordringer knyttet til enkelte av virkemidlene våre, og til enkelte av sektorene. Disse vil vi gå gjennom nedenfor.

5.1 Kontroll og saksbehandling

Personvernregelverket er fremdeles relativt ferskt. Datatilsynet har for eksempel kun fattet tre vedtak om overtredelsesgebyrer i 2019, og ingen av dem er rettet mot private foretak. I tiden som kommer vil vi gjennomføre kontroll og etterlevelse av regelverket i privat sektor. Dersom behandlingen av disse sakene munner ut i overtredelsesgebyr, er Datatilsynet forberedt på å bli utfordret rettslig på en annen måte enn hva vi har opplevd hittil.

Prosedylene som gjelder saker av grenseoverskridende art, er fremdeles kompliserte og utfordrende å følge i praksis. Tilsynssamarbeid på tvers av landegrensene hviler på et grundig teoretisk fundament, men hvordan dette vil virke i praksis, er fremdeles noe usikkert.

En harmonisert praktisering av regelverket på tvers av Europa, blir en utfordring i 2020 og fremover. Det utarbeides hjelpemidler som skal bidra til å lette arbeidet, og dette skjer i regi av Personvernrådet. Gjennom fortsatt deltakelse i rådet og dets undergrupper, vil vi imidlertid være godt forberedt og ha løpende kunnskap om rettsutviklingen i EU og EØS. Dette er krevende, men nødvendig. Ikke bare for å bidra til en harmonisert rettsanvendelse, men også for å sikre at vi til enhver tid er oppdatert på gjeldende rett, innenfor et felt der en vesentlig del av rettsutviklingen skjer i Europa.

5.2 Internasjonalt

Det vil bli utfordrende å vedlikeholde det høye aktivitetsnivået på det internasjonale området samt å sørge for at tilsynet ikke går glipp av viktig informasjon eller viktige prosesser. Dessuten utgjør det relativt høye antallet BCR-søknader i Norge en utfordring. Ved årsskiftet var saksbehandlingstiden på BCR-søknader og grenseoverskridende saker svært høy, og en sentral utfordring er å jobbe for å få ned denne saksbehandlingstiden. Dette er dessuten saker vi i liten grad har kontroll på. Det er samtidig saker som vi er forpliktet til å behandle, noe som kan gå på bekostning av andre viktige oppgaver.

5.3 Skole, barn og utdanning

Å ivareta barn og unges personvern i og utenfor skolen er grunnleggende for å opprettholde vårt demokratiske samfunn. Det er essensielt å kunne ha mulighet til å opprettholde og skille mellom de ulike rollene man har i alle mulige sammenhenger i oppveksten.

Synet på hvordan vi lærer er i endring. Synet på hva elever i norsk skole skal lære på skolen er også i endring. Disse endringene skjer imidlertid ikke så fort. Dette står i sterk kontrast til endringstakten i utviklingen av digitale læringsmidler. Mulighetene for skoleeiere til å ta i bruk digitale læringsmidler i form av både maskinvare og programvare er nærmest uendelige, og valgmulighetene blir bare flere.

Digitalisering av prosesser kan på mange måter bedre både informasjonssikkerhet og personvern. Eksempler på dette er tilrettelagte innsynsportaler hvor elever og foresatte kan få oversikt over hva skoleeieren har lagret av opplysninger om dem. Når det gjelder informasjonssikkerhet muliggjør digitaliseringen en mer presis tilgangsstyring, slik at bare de med saklig grunn har tilgang til personopplysninger.

Det er likevel en forskjell på digitalisering og effektivisering av prosesser som er kjente og som vi kan ha en viss kontroll over, og det å ta i bruk verktøy som vi ikke har forutsetning for å overskue konsekvensene av. Verktøy for læringsanalyse kan være et slikt eksempel hvis vi ikke setter de riktige rammene for bruk av teknologi.

Målet med læringsanalyse er å skape læring som er skreddersydd til den enkelte elev. Hensikten er god, men fra et personvernperspektiv er det en utfordring at for å få til dette er det nødvendig å innhente, lagre og analysere store mengder detaljerte opplysninger om elevens adferd på og utenfor skolen. Med «opplysninger om eleven» snakker vi ikke lenger bare om resultater på prøver. Det dreier det seg om alle mulige spor som eleven etterlater seg ved bruk av digitale hjelpemidler; ferdige og halvferdige arbeider og produksjoner, metadata om arbeid (når, hvor, hvordan, hvor lang tid og så videre), kommunikasjon med lærer og andre elever, eller filming og lydopptak på skolen og hjemme for å nevne noe.

5.4 Helse

Personvernet vil i tiden fremover utfordres med tanke på hvor mye personlig informasjon som skal lagres, og hvor lenge informasjonen skal oppbevares. På dette feltet har leverandørene og

utviklerne av de tekniske løsningene stor innflytelse. De som bestiller og anskaffer de tekniske løsningene kan ha mindre reell kontroll over behandlingen av opplysninger, til tross for at regelverket legger ansvaret på dem. Det er foreløpig lite fokus på å sikre at løsningene har innebygd personvern.

Vi kan vente oss økt bruk av kunstig intelligens i tiden som kommer. Det samme gjelder big data. Det finnes allerede flere forskningsprosjekter som handler om dette. Innen forskning og kvalitetssikring er det stor etterspørsel etter å bruke allerede innsamlede data til nye formål. Mer effektiv datadeling er også på den politiske agendaen. Det er derfor sannsynlig at personvernet i helsesektoren vil stå under press i tiden som kommer.

Helse- og omsorgstjenesten og NAV har enorme mengder data om oss. Dataene er interessante i forbindelse med stordataanalyser. Slike analyser utfordrer den tradisjonelle praksisen knyttet til sekundærbruk av data, og den reiser nye problemstillinger for personvernet. Disse problemstillingene kan være utfordrende, både for enkeltmennesket, og for de som skal vurdere om slik bruk av data skal tillates eller ikke.

5.5 Kommunikasjon

Utfordringen videre er å treffe med god, riktig og enkel informasjon til forskjellige formål og til ulike målgrupper. I kommende år legger vi derfor særlig vekt på å sette inn ressurser for å kontinuerlig jobbe med innholdsrevidering i tråd med erfaringer og behov med regelverket, utvikle digitale selvhjelpsverktøy, satse på nye kommunikasjonskanaler og jobbe med å kommunisere regelverket på et klart språk som kan forstås av flest mulig.

I 2020 vil det gjennomføres flere kontroller etter det nye regelverket. Dette, sammen med alt kunnskapsgrunnlaget vårt som ligger i innkomne avviksmeldinger, klagesaker og henvendelser, blir sentralt å bruke som grunnlag i videre kommunikasjon.

Året 2019 bygger vider på den nye æraen i Datatilsynets historie fra da det nye regelverket ble iverksatt i juli 2018. Det tar tid å få etablert ny regelverksforståelse både internt og eksternt. Formidlingen er en stor og viktig oppgave, og er også utfordrende og ressurskrevende.

Forventningene til god veiledning i offentlig sektor øker. Bedre digitale hjelpemidler er viktige verktøy som vi skal satse på fremover. Digitalisering krever imidlertid en stor menneskelig innsats, og det er avgjørende at vi er godt rigget for å møte virksomheter og innbyggere på en god og effektiv måte når de kontakter oss.

6 Årsregnskap

6.1 Ledelseskomentarer

Datatilsynet er på nettoføringsordningen. Ordningen er slik at virksomheten skal bokføre merverdiavgiften på en egen artskonto, og Datatilsynet gis fullmakt til å belaste merverdiavgiften på Finansdepartementets kapittel 1633.

Bevilgning

Datatilsynet fikk 57 672 000 kroner til disposisjon i budsjettproposisjonen 2019. Beløpet inkluderer midler til pensjonspremie til Statens pensjonskasse. Datatilsynet fikk også 741 000 kroner som kompensasjon som følge av budsjettmessige virkninger av lønnsoppgjøret i 2019. I tillegg ble det overført 2 767 000 kroner fra 2018. Når disse to var lagt til, hadde vi totalt 61 180 000 kroner til disposisjon i meldingsåret.

Mellomværende med statskassen utgjorde 1 836 770 kroner per 31.12.2019. Dette er skyldig skattetrekk.

Samlet har Datatilsynet på kapittel 054501 hatt et mindreforbruk på 2 220 000 kroner.

Statens konsernkontoordning

Datatilsynet omfattes av statens konsernkontoordning. Bankinnskudd og utbetalinger gjøres opp daglig mot oppgjørskontoer i Norges Bank. Datatilsynet tilfører slik ikke likvider gjennom året, men har trekkrettighet på vår konsernkonto.

Fullserviceavtale med DFØ

Datatilsynet har en fullserviceavtale for regnskapstjenester med Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Dette innebærer at DFØ utfører det meste av aktivitetene som er knyttet til økonomisystemet på vegne av Datatilsynet.

Avtale med Statens innkrevingsentral

Datatilsynet har en samarbeidsavtale med Statens innkrevingsentral om at de innkrever tvangsmulkt og overtredelsesgebyr på vegne av tilsynet. Gebyrer inngår ikke som driftsinntekt, men føres på kapittel 3545 i statsregnskapet. I 2019 beløper dette seg til 4 077 000 kroner.

Vurdering

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra overordnet departement. Årsregnskapet gir etter min vurdering et dekkende bilde av Datatilsynets økonomiske situasjon, disponible bevilgninger og regnskapsførte utgifter og eiendeler.

Riksrevisjonen er utnevnt til ekstern revisor for Datatilsynet. Årsregnskapet er per dags dato ikke revidert. Revisjonsberetningen for årsregnskapet offentliggjøres på Datatilsynets hjemmeside når Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen, og revisjonsberetningen ikke lenger har status utsatt offentlighet.

Oslo, 1.3.2020

Bjørn Erik Thon

Direktør

6.2 Prinsippnote for årsregnskapet

Årsregnskapet for Datatilsynet er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i Bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.4.1, i tillegg til Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2019 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- Regnskapet følger kalenderåret.
- Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.
- Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i

bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporten viser regnskapstall som Datatilsynet har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Datatilsynet har fullmakt til å disponere. Kolonnen «samlet tildeling» viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgifter knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter, og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

7 Vedlegg

A. Høringsuttalelser

Tabellen viser en oversikt over høringer Datatilsynet har hatt merknader til i 2019.

	Dok.nr.	Tittel	Dok.dato	Til/fra
1.	19/02693-2	Høringsuttalelse – Forslag til endringer i sosialtjenesteloven om opplæring i norsk og vilkår for økonomisk sosialhjelp	13.12.2019	Arbeids- og sosialdepartementet
2.	18/03892-2	Høringsuttalelse – Forslag til endringer i riksarkivarens forskrift – Nye bevarings- og kassasjonsbestemmelser for pasient- og journalopplysninger i kommunale og fylkeskommunale helse- og omsorgstjenester	06.03.2019	Arkivverket
3.	19/02620-2	Høringsuttalelse – NOU 2019: 15 Skatterådgiveres opplysningsplikt og taushetsplikt – Finansdepartementet	15.01.2020	Finansdepartementet
4.	19/02042-2	Høringsuttalelse – Plikt til lydopptak ved yting av investeringstjenester	30.09.2019	Finansdepartementet
5.	19/01440-3	Høringsuttalelse – Forslag til ny lov om inn- og utførsel av varer og ny lov om tollavgift	30.08.2019	Finansdepartementet
6.	19/01266-2	Høringsuttalelse – Forslag til forskrift om Etikkrådets og Norges Banks behandling av personopplysninger	17.06.2019	Finansdepartementet
7.	18/03707-2	Høringsuttalelse – Forslag til ny lov om etterretningstjenesten	06.02.2019	Forsvarsdepartementet
8.	19/01881-2	Høringsuttalelse – NOU 2019: 14 Tvangsbegrensingsloven	13.12.2019	Helse- og omsorgsdepartementet
9.	19/02146-2	Høringsuttalelse – Tilgjengeliggjøring av helsedata – endringer i helseregisterloven mm	13.11.2019	Helse- og omsorgsdepartementet
10.	19/02744-2	Høringsuttalelse – NOU 2019: 10 «Åpenhet i grenseland»	16.10.2019	Helse- og omsorgsdepartementet
11.	19/01890-2	Høringsuttalelse – Forslag til endringer i helsepersonelloven § 29 c – enklere tilgang til helseopplysninger for kvalitetssikring av helsehjelp og egen læring	13.09.2019	Helse- og omsorgsdepartementet
12.	19/02055-2	Høringsuttalelse – Endringer i forskrift om Nasjonalt vaksinasjonsregister, forskrift om Meldingssystem for smittsomme sykdommer og forskrift om allmennfarlige smittsomme sykdommer	03.10.2019	Helse- og omsorgsdepartementet
13.	18/03842-2	Høringsuttalelse – Utkast til forskrift om medisinske kvalitetsregistre	18.02.2019	Helse- og omsorgsdepartementet

	Dok.nr.	Tittel	Dok.dato	Til/fra
14.	19/02835-3	Høringsuttalelse – Ny forskrift om vaktvirksomhetsregister	26.11.2019	Justis- og beredskapsdep.
15.	19/02771-2	Høringsuttalelse – Endringer i personopplysningsloven (unntaket for yrings- og informasjonsfrihet, forholdet til offentlighetsloven, anvendelse for Svalbard)	05.12.2019	Justis- og beredskapsdep.
16.	19/02239-2	Høringsuttalelse – Endringer i utlendingsloven med mer – Utvidet bruk av biometri i utlendingssaker	15.10.2019	Justis- og beredskapsdep.
17.	19/02191-2	Høringsuttalelse – Forslag til endringer i straffegjennomføringsloven – Bruk av spythette – pust- og bevegelsessensor i fengselsceller mv	14.10.2019	Justis- og beredskapsdep.
18.	19/01849-2	Høringsuttalelse – Kommunikasjonskontroll i nødssituasjoner	01.10.2019	Justis- og beredskapsdep.
19.	19/00898-2	Høringsuttalelse – Ny forskrift om pass og nasjonalt ID-kort	07.06.2019	Justis- og beredskapsdep.
20.	19/00904-2	Høringsuttalelse – Endring i konkursregisterforskriften – Offentliggjøring av opplysninger om konkursskarantene mv	03.06.2019	Justis- og beredskapsdep.
21.	19/01018-2	Høringsuttalelse – Forslag til lov som gir utvalg tilgang til opplysninger underlagt lovbestemt taushetsplikt	09.04.2019	Justis- og beredskapsdep.
22.	18/04260-3	Høringsuttalelse – Forslag til ny forskrift om utførelse av personundersøkelse i straffesaker	03.04.2019	Justis- og beredskapsdep.
23.	18/04264-2	Høringsuttalelse – NOU 2018: 14 – IKT-sikkerhet i alle ledd og utkast til lov som gjennomfører NIS-direktivet i norsk rett	19.03.2019	Justis- og beredskapsdep.
24.	19/02645-2	Høringsuttalelse – Endringer i ekomloven og ekomforskriften med forslag om lov hjemmel for leveringsplikt for bredbånd og tydeligere krav til entydig identifisering av sluttbrukere	13.12.2019	Kommunal- og moderniseringsdep.
25.	19/02088-2	Høringsuttalelse – Høring – NOU 2019: 9 «Fra kalveskinn til datasjø» – om samfunnsdokumentasjon og arkiver	29.11.2019	Kulturdepartementet
26.	19/02397-2	Høringsuttalelse – Forslag om innføring av regler om psykososialt barnehagemiljø internkontroll med mer	25.10.2019	Kunnskapsdepartementet
27.	19/00935-2	Høringsuttalelse – Forslag til ny forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning	23.05.2019	Kunnskapsdepartementet
28.	19/00793-2	Høringsuttalelse – Forslag til endringer i reindrifftsloven	15.03.2019	Landbruks- og matdepartementet

	Dok.nr.	Tittel	Dok.dato	Til/fra
29.	19/03091-2	Høringsuttalelse – endring i nummerforskriften – Nasjonal kommunikasjonsmyndighet – Ingen merknader	18.11.2019	Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
30.	18/03312-2	Høringsuttalelse – Forslag til endring av energiloven § 9-5 – Innhenting av politiattest	25.01.2019	Olje- og energidepartementet
31.	19/00899-2	Høringsuttalelse – Forslag til endringer i førerkortforskriften og trafikkopplæringsforskriften	29.04.2019	Statens vegvesen
32.	18/03445-6	Høringsuttalelse – Lærerplaner i samfunnsfagene	20.06.2019	Utdanningsdirektoratet
33.	19/00536-2	Høringsuttalelse – Høring – NOU 2019: 3 «Nye sjanser – bedre læring» – Kjønnsskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp	02.05.2019	Utdanningsdirektoratet
34.	19/01025-2	Høringsuttalelse – Læreplan i Vg1 informasjonsteknologi og medieproduksjon	29.04.2019	Utdanningsdirektoratet

B. Saker sendt til Personvernemnda

Tabellen viser alle sakene Datatilsynet har sendt til Personvernemnda for klagebehandling og som er registrert hos nemnda i 2019:

	Sak	Klager	Tittel	Saksnr. PVN	Vedtak i PVN
1.	17/01051	Privatperson	Klage på avslag in sletting av treff i søkemotoren Google	PVN-2019-02	Klagen tas til følge
2.	18/02806	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak – Feilsending av eksamensbesvarelse ved Høgskolen i Innlandet	PVN-2019-04	Klagen tas ikke til følge
3.	18/02828	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak – Innsyn i dokumenter i dødsbo	PVN-2019-03	Klagen tas ikke til følge
4.	18/00973	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak – Innsyn i personalmappe hos Akershus fylkeskommune	PVN-2019-05	Klagen tas ikke til følge
5.	17/00691	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak – Klage på Skodje kommune for publisering av uriktige personopplysninger på Facebook	PVN-2019-06	Klagen tas ikke til følge
6.	18/00138	Privatperson	Klage på vedtak – Klage på vedtak om avslag på krav om sletting personalmappe hos Møre og Romsdal HF	PVN-2019-07	Klagen tas ikke til følge
7.	18/03150	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak – Krav om innsyn i personopplysninger hos MyCall	PVN-2019-08	Klagen tas ikke til følge

	Sak	Klager	Tittel	Saksnr. PVN	Vedtak i PVN
8.	17/02065	Gullsmed Rør- vik AS	Klage på vedtak om overtredelses- gebyr – Publisering av bilde fra over- våkingskamera på Facebook	PVN-2019-09	Klagen tas ikke til følge
9.	17/00550	Privatperson	Klage på avslag på krav om avindeksering av søketreff på søkemotoren Google	PVN-2019-10	Klagen er trukket til- bake
10.	19/00220	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak – Påstand om autorisert innsyn i pasientjournal ved Oslo universitets- sykehus HF, Nydalen DPS	PVN-2019-11	Klagen tas ikke til følge
11.	15/01414	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak uten å gjøre nærmere undersøkelser eller gi ytterligere sanksjoner for brudd på personopplysningsregel- verket – NTNU	PVN-2019-12	Klagen tas ikke til følge
12.	19/03326	Norges Fot- ballforbund	Klage på krav om redegjørelse – Arbeidsgivers innhenting og sammen- stilling av personopplysninger	PVN-2019-13	Klagen er trukket tilbake
13.	18/00599	Privatperso- ner	Klage på vedtak om avslutning av sak – Arbeidsgivers innsyn i e-post – BTS Norway AS	PVN-2019-14	
14.	17/00788	Privatperson	Klage på vedtak om overtredelses- gebyr grunnet kredittvurdering uten saklig behov	PVN-2019-15	
15.	18/01413	Privatperson	Klage på vedtak om avslutning av sak – Krav om sletting i personalmappe hos Politihøgskolen	PVN-2019-16	
16.	15/01350	Privatperson	Klage på beslutning om å avslutte sak – Kameraovervåking på privat eiendom	PVN-2020-01	

C. Vedtak om sanksjoner

Tabellen viser en oversikt over alle vedtakene Datatilsynet har fattet om overtredelsesgebyr (OTG) i 2019 etter personvernforordningen:

	Saksnr.	Mottaker	Bakgrunn	Type gebyr	Gebyr i NOK
1.	18/02140	Bergen kommune	Melding om avvik	OTG	1 600 000
2.	18/03623	Oslo kommune Sykehjemsetaten	Melding om avvik	OTG	500 000
3.	18/02579	Oslo kommune Utdanningsetaten	Melding om avvik	OTG	1 200 000

Tabellen viser en oversikt over alle vedtakene Datatilsynet har fattet om overtredelsesgebyr (OTG) i 2019 etter personopplysningsloven 2000:

	Saksnr.	Mottaker	Årsak for gebyret	Type gebyr	Gebyr i NOK
1.	18/00108	Advokatfirmaet Økland & Co	Innsyn i e-post	OTG	75.000
2.	18/00267	Optima Regnskap	Innsyn i e-post	OTG	75.000
3.	17/02065	Gullsmed Rørvik	Publisering av bilde fra overvåkingskamera	OTG	50.000
4.	17/00788	Linnest & Co Advokatfirma	Kredittvurdering	OTG	75.000
5.	18/00408	Christian Berner AS	Innsyn i e-post	OTG	75.000
6.	17/01403	Haltdalen Sparebank	Kredittvurdering	OTG	75.000
7.	18/01144	Tolldirektoratet	Melding om avvik – ANPR	OTG	900.000
8.	17/02078	Sørlandsruta AS	Bruk av kameraover- våking	OTG	Til klage- behandling

D. Likestillingsrapportering

	År	Kjønnsbalanse			Lønn		Deltid		Midlertidig ansettelse		Foreldrepermisjon		Legemeldt sykefravær	
		M %	K %	Total	M kr %	K kr %	M %	K %	M %	K %	M %	K %	M %	K %
Totalt i virksomheten	2019	40,00	60,00	45,00	100,00	98,15	5,56	4,70	5,56	4,70	0,00	100,00	0,46	1,33
	2018	34,15	65,85	41,00	100,00	89,14	0,00	3,70	7,14	4,70	0,00	0,00	0,00	0,81
Toppledelse - direktør/avdelingsdirektør	2019	60,00	40,00	5,00	100,00	91,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
	2018	60,00	40,00	5,00	100,00	90,69	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Kategori 1-ingeniører	2019	66,67	33,33	3,00	100,00	101,45	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
	2018	100,00	0,00	3,00	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Kategori 2-seniorrådgivere	2019	31,82	68,18	22,00	100,00	97,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
	2018	25,93	74,07	27,00	100,00	98,72	0,00	0,00	0,00	0,00	2,44	0,00		
Kategori 3-rådgivere	2019	35,71	64,29	14,00	100,00	101,51	0,00	0,00	0,00	9,14	0,00	4,44		
	2018	16,67	83,33	6,00	100,00	92,24	0,00	0,00	16,67	18,67	0,00	0,00		
Kategori 4-førstekonsulent erkonsulenter, sekretærer	2019	100,00	0,00	1,00	100,00	-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
	2018	0,00	100,00	0,00	100,00	-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		

Foreldrepermisjon: 2 personer har deler av året vært ute i foreldrepermisjon. 2 kvinner, ingen menn. Til sammen 0,80 årsverk.

E. Årsregnskap*Oppstilling av bevilgningsrapportering*

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2019	Merutgift (-) og mindreutgift
0545	Datatilsynet	01	Driftsutgifter	A, B	61 180 000	58 959 730	2 220 270
1633	Nettoordning for mva i staten	01	Driftsutgifter	B	0	2 392 438	
Sum utgiftsført					61 180 000	61 352 167	

Inntekts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 2019	Merinntekt og mindreinntekt (-)
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse		0	59 400	
5700	Arbeidsgiver- avgift	72	Arbeidsgiver- avgift		0	5 145 093	
Sum inntektsført					0	5 204 493	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet 56 147 674

Kapitalkontoer

60065401	Norges Bank KK/innbetalinger					1 137 709	
60065402	Norges Bank KK/utbetalinger					-56 966 038	
715003	Endring i mellomværende med statskassen					-319 345	
Sum rapportert						0	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	31.12.2019	31.12.2018	Endring
715003	Mellomværende med statskassen	-1 836 770	-1 517 425	-319 345

Note A – Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Bevilgning	Årets tildelinger ¹	Samlet tildeling
054501	2 767 000	57 672 000	741 000	61 180 000

¹ Årets tildelinger er lønnskompensasjon som følge av budsjettmessige virkninger av lønnsoppjøret i 2019.

Note B – Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift (-) / mindreutgift	Merutgift (-) / avgitte belastningsfullmakter	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
054501	Kan overføres	2 220 270	2 220 270	2 220 270	2 920 650	2 220 270
163301		2 392 438	2 392 438	2 392 438		

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter*Belastningsfullmakt*

Datatilsynet omfattes av nettoføringsordningen i staten og har fullmakt til å rapportere betalt merverdiavgift på Finansdepartementets kapittel/post 163301.

Stikkordet «kan overføres»

Datatilsynet ber om at resultatene for kapittel 0545 post 01 overføres i sin helhet til regnskapsåret 2020.

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Datatilsynet har ingen avgitte belastningsfullmakter i 2019.

Mulig overførbart beløp

Mindreutgifter på post 01 er beregnet til kr 2 220 000. Beløpet er under grensen for overføring av 5% av årets tildeling på post 01, og hele beløpet regnes som mulig å overføre til 2020.

Mindreforbruk skyldes vakanse med tilsetningstidspunkt i januar 2020. Investeringer knyttet til web, IKT og digitaliseringsprosjekter. Arbeider er satt i gang, men ikke avsluttet i 2019. Dette skyldes i noen grad tilgang til kapasitet hos leverandør.

Oppstilling av artskontorrapportering

	Note	2019	2018
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer		0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		0	0
Salgs- og leieinnbetalinger		0	0
Andre innbetalinger		0	0
Sum innbetalinger fra drift		0	0
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	1	41 967 444	38 384 655
Andre utbetalinger til drift	2	16 475 217	13 592 877
Sum utbetalinger til drift			51 977 532
Netto rapporterte driftsutgifter		58 442 662	51 977 532
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter		0	0
Sum investerings- og finansinntekter		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	4	513 930	567 936
Utbetaling til kjøp av aksjer		0	0
Utbetaling av finansutgifter	3	3 138	415
Sum investerings- og finansutgifter			568 350
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		517 068	568 350
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.		0	0
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0	0

	Note	2019	2018
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader		0	0
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		59 400	57 003
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		5 145 093	4 678 632
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		2 392 438	2 128 752
Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		-2 812 056	-2 606 884
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		56 147 674	49 938 999
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld		83 400	23 200
Fordringer			
Kontanter		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk og andre trekk		-1 920 170	-1 540 625
Skyldig offentlige avgifter		0	0
Annen gjeld		0	0
Sum mellomværende med statskassen	5	-1 836 770	-1 517 425

Note 1 – Utbetalinger til lønn

	2019	2018
Lønn	33 170 094	29 859 590
Arbeidsgiveravgift	5 145 093	4 678 632
Pensjonsutgifter ¹	3 734 466	3 300 289
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-1 163 932	-275 706
Andre ytelser	1 081 722	821 849
Sum utbetalinger til lønn	41 967 444	38 384 655
Antall årsverk²:	42,4	41

¹ Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2019 er 14 prosent. Premiesatsen for 2018 var 14 prosent.

² Antall utførte årsverk er ansatte ved årsskiftet, korrigert for stillingsprosent og fravær, beregnet etter ny definisjon.

Økte utgifter til lønn skyldes blant annet utbetaling av sluttoppgjør til 10 medarbeidere. Personvernkompetanse har også i 2019 vært etterspurt,

og det har vært en prioritert oppgave å forhindre at medarbeidere slutter, vi har derfor tilført midler til lønnsforhandlinger.

Note 2 – Andre utbetalinger til drift

	2019	2018
Husleie	4 034 408	3 920 424
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler ¹	396 977	263 266
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler ²	1 086 511	764 576
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	47 991	79 989
Mindre utstyrsanskaffelser	385 448	422 931
Leie av maskiner, inventar og lignende ³	3 478 347	2 347 269
Kjøp av konsulenttjenester	2 899 136	2 852 276
Kjøp av fremmede tjenester	419 286	494 467
Reiser og diett ⁴	1 655 264	1 119 887
Øvrige driftsutgifter ⁵	2 071 848	1 327 792
Sum andre utbetalinger til drift	16 475 217	13 592 877

¹ Etablert flere kontorarbeidsplasser og oppgradering av låssystem

² Avregning av felleskostnader fra 2018 knyttet til oppgradering av ventilasjon og heis.

³ Økte driftskostnader tilknyttet web, IKT, digitaliserings investeringer.

⁴ Økt reiseaktivitet internasjonalt.

⁵ Mer fokus på intern kompetanseheving, herunder også sertifiseringskurs for ansatte (ISO9001:2015 og ISO190011:2018)

Fra og med 2019 presenteres konsulenttjenester og andre fremmede tjenester separat. I sammenligningstallene for 2018 er kjøp av fremmede tje-

nester presentert samlet på notelinjen kjøp av fremmede tjenester.

Note 3 – Finansinntekter og -utgifter

	31.12.2019	31.12.2018
Innbetaling av finansinntekter		
Renteinntekter	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0
Utbetaling av finansutgifter		
Renteutgifter	3 138	415
Sum utbetaling av finansutgifter	3 138	415

Note 4 – Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2019	31.12.2018
Utbetaling til investeringer		
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende ¹	513 930	567 936
Sum utbetalt til investeringer	513 930	567 936

Utbetalinger til kjøp av aksjer

Kapitalinnskudd	0	0
Sum utbetaling av aksjer	0	0

¹ Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende er innkjøp av PC-er, servere og annen hardware, samt inventar til etablering av nye kontorer.

Note 5 – Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen
 Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2019 Spesifisering av bokført avregning med statskassen	31.12.2019 Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Andre fordringer	83 400	83 400	0
Sum	83 400	83 400	0
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-481 845	0	-481 845
Skyldig skattetrekk	-1 920 170	-1 920 170	0
Sum	-2 402 015	-1 920 170	-481 845
Sum	-2 318 615	-1 836 770	-481 845

Vedlegg 2

Årsmelding 2019 Personvernemnda

1 Leders beretning

Personopplysningsloven består både av nasjonale regler og EUs personvernforordning. Forordningen gjelder for alle EU/EØS-land og fastsetter regler om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger, samt regler om fri utveksling av personopplysninger. Datatilsynet er tilsynsmyndighet etter loven.

Personvernemnda er klageorgan for Datatilsynets avgjørelser, jf. personopplysningsloven § 22. Det betyr at Datatilsynet i første instans, og Personvernemnda som klageorgan, er satt til å forvalte personopplysningsloven og avveie relevante personvernhensyn mot øvrige samfunns-hensyn. Det er en spennende og viktig oppgave.

Året 2019 har vært spennende, men også krevende for Personvernemnda. Vi har, som i 2018, godt merket overgangen til ny lov. Vi har i løpet av året fortsatt mottatt mange saker som Datatilsynet har behandlet etter gammel lov og som nemnda i henhold til overgangsreglene skal behandle etter den nye loven. Det betyr at nemnda også i 2019 har måttet forholde seg til ny og delvis «upløyd mark» i sakene, noe som er arbeidskrevende.

Personvernemnda har i 2019 fortsatt sitt fokus på kvalitet og har som mål å skrive faglig gode vedtak som kan gi veiledning for senere tilsvarende saker. Vi arbeider kontinuerlig med å redusere saksbehandlingstiden. Saksbehandlingstiden var likevel i 2019 på 5,6 måneder mot 4,3 måneder i 2018. Samtidig er restansene i 2019 mindre enn i 2018 og vi var godt a jour ved overgangen til 2020. Kun tre saker som nemnda mottok på slutten av året ble overført til behandling i 2020, mot ni saker fra 2018 som ble overført til 2019. Økt saksbehandlingstid skyldes i hovedsak merarbeidet knyttet til ny lovgivning og mer omfattende og kompliserte saker. Samlet sett er vi tilfreds med nemndas saksavvikling i 2019.

En sak som har vært spennende og krevd mye ressurser er PVN-2018-14 Behandling av personopplysninger på nettstedet legelisten.no. Nemnda traff vedtak i saken i januar 2019. Flertallet i nem-

nda kom blant annet til at legelisten har behandlingsgrunnlag for å publisere subjektive vurderinger av helsepersonell på sin nettside, uten at helsepersonellet gis en allmenn reservasjonsrett. Legeforeningen reiste søksmål mot Personvernemnda i denne saken og påstod vedtaket ugyldig. Hovedforhandling ble holdt i Oslo tingrett i november 2019 og i dom 17. desember 2019 ble staten v/Personvernemnda frifunnet. Avgjørelsen er anket til Borgarting lagmannsrett.

Personvernemnda er faglig bredt sammensatt. Dette er viktig for å sikre at de interesseavveiningene som skal gjøres hensyntar ulike samfunnshensyn på en god måte. Nemnda har mange spennende faglige diskusjoner med engasjerte nemndsmedlemmer på sine møter og vi ser frem til fortsatt spennende diskusjoner i 2020.

Oslo, 26. februar 2020

Mari Bø Haugstad

Leder

2 Administrative forhold, styring og kontroll i nemnda

Personvernemnda er et uavhengig kollegialt forvaltningsorgan administrativt underlagt Kongen og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Nemnda ble etablert med hjemmel i lov om behandling av personopplysninger 14. april 2000 nr. 31 den 1. januar 2001 og er, etter ikrafttreddelsen av ny personopplysningslov i 2018 regulert av lov om behandling av personopplysninger 15. juni 2018 nr. 38 (personopplysningsloven) § 22. Nemnda har et sekretariat som tilrettelegger for nemndas arbeid og forbereder saker for behandling i nemnda.

Personvernemndas virksomhet er regulert i personopplysningsloven § 22, personopplysningsforskriften §§ 3 og 4 (forskrift 15. juni 2018 nr. 876) og økonomi- og saksbehandlingsinstruks 23. oktober 2018 der KMD klargjør nemndas oppgaver og ansvar, samt har satt administrative ram-

mer for nemndas virksomhet. Forvaltningsloven og offentlighetsloven kommer også til anvendelse for nemndas virksomhet, som for forvaltningen for øvrig.

Departementets instruks gjelder administrative forhold. Departementet kan ikke instruere om lov-tolkning eller skjønnsutøvelse i enkeltsaker.

Nemnda avgjør klager over Datatilsynets vedtak med mindre noe annet er særskilt fastsatt, jf. personopplysningsloven § 22. Datatilsynet er tilsynsmyndighet etter personopplysningsloven, samt etter flere særlover, f.eks. helseregisterloven, helseforskningsloven og politiregisterloven m.m. Nemnda behandler ikke klager over Datatilsynets vedtak i saker som berører behandlingsansvarlige eller registrerte i flere EU-/EØS-land og som skal behandles etter de særlige reglene i personvernforordningen artikkel 60 til 66.

Nemnda treffer sine vedtak ved alminnelig flertall og er beslutningsdyktig når minst fem av nemndas medlemmer eller deres varamedlemmer deltar. Nemndas vedtak er endelige forvaltningsvedtak og kan ikke overprøves gjennom forvaltningsklage. Spørsmål om gyldigheten av Personvernemndas vedtak kan bringes inn for domstolene, jf. personopplysningsloven § 25 annet ledd. Søksmål rettes mot staten v/Personvernemnda.

Personvernemndas nettsted, www.personvernemnda.no, og nemndas elektroniske saksbehandlingssystem, PVN intranett, er utviklet av Hannemyr Nye Medier AS. Personvernemnda har databehandleravtale med Hannemyr Nye Medier om å drifte disse tjenestene.

Personvernemnda orienterer departementet årlig om behandlingen av klagesakene gjennom sin årsmelding. Nemndas vedtak publiseres på lovdata.no og på nemndas nettside, personvernemnda.no, i anonymisert form.

2.1 Regnskap og budsjett for 2019

Personvernemnda finansieres over kap. 546 Personvernemnda i statsbudsjettet.

Nemnda ble tildelt 2 325 000 kroner i 2019. Totalt forbruk i 2019 var 1 959 000. Personvernemnda disponerte sin bevilgning til arbeidsgodtgjørelse og reisegodtgjørelse til nemndas medlemmer, lønn til sekretariat, innkjøp av litteratur, tjenester, deltakelse på kurs og arrangering av et internseminar der medlemmer og varamedlemmer deltok, i tillegg til gjester fra Datatilsynet og inviterte foredragsholdere.

Avtaler og anskaffelser som pådrar nemnda økonomiske forpliktelser inngås av

Personvernemndas leder, eller sekretariatet etter fullmakt fra leder. Budsjett disponeringsfullmakt for kap. 546 ligger i KMD. Alle utbetalinger godkjennes av departementet.

Nemnda hadde i 2019 et mindreforbruk på ca 366 000 kroner. Underforbruket skyldes hovedsakelig at nemnda har hatt lavere kostnader til honorarer enn det som var budsjettert, samt at en del budsjetterte utgifter knyttet til nemndas internseminar først utbetales i 2020. Den årlige leiekostnaden til kontor falt dessuten bort som følge av at sekretariatet nå disponerer kontor i departementsfellesskapet.

3 Nemndas medlemmer

Personvernemnda har syv faste medlemmer som blir oppnevnt for fire år med adgang til gjenoppnevning for ytterligere fire år, hvert medlem har sin personlige vara. Nemndas leder og nestleder og deres vararepresentanter er oppnevnt av Stortinget. Nemndas øvrige fem medlemmer og deres vararepresentanter er oppnevnt av Kongen.

Samtlige medlemmer utfører nemndsoppgavene som et verv ved siden av ordinært arbeid. Nemndas medlemmer, som er bosatt i hele landet, trer sammen i møter ca. en gang pr. måned.

Personvernemnda besto i 2019 av følgende personer:

Mari Bø Haugstad, leder	Personlig vara: Mats Wilhelm Ruland
Bjørnar Borvik, nestleder	Personlig vara: Ellen Eikeseth Mjøs
Line Coll	Personlig vara: Audhild Gregoriusdotter Rotevatn
Ellen Økland Blinkenberg	Personlig vara: Heidi Talsethagen
Gisle Hannemyr	Personlig vara: Torgeir Waterhouse
Hans Marius Graasvold	Personlig vara: Maryke Silalahi Nuth
Hans Marius Tessem	Personlig vara: Petter Bae Brandtzæg

Personvernemndas medlemmer er sammensatt med variert kompetanse. Nemndas leder og nestleder skal ha juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap. På Personvernemndas nettsted, www.personvernemnda.no, finnes mer informasjon om nemndas medlemmer.

4 Nemndas sekretariat

Personvernemndas sekretariat, som består av én medarbeider, er administrativt ansatt i KMD. Sekretariatsfunksjonen utføres av juridisk seniorrådgiver Anette Klem Funderud i 100% stilling. Sekretariatet har egnede kontorer i departementsfellesskapet.

5 Årets aktiviteter

Personvernemnda holder sine møter i Oslo. I 2019 holdt nemnda 10 møter. Møtene ble i hovedsak benyttet til å behandle klagesaker, men også administrative forhold ble behandlet.

I tillegg til nemndsmøter har det vært møter og løpende kontakt mellom sekretariatet og nemndas leder om saksutredningen og om nemndas virksomhet, herunder praktiske, administrative og økonomiske forhold. Årlig kontaktmøte mellom departementet og nemndas leder og sekretær er gjennomført.

Både nemndas leder og sekretær var til stede som partsrepresentanter under hovedforhandling i Oslo tingrett fra 27 til 29. november 2019, der retten behandlet legeföreningens søkmål mot Personvernemnda knyttet til nettstedet legelisten.no, jf. PVN-2018-14.

Den 16. desember 2019 arrangerte nemnda et dagsseminar i Oslo for nemndas medlemmer og varamedlemmer med inviterte gjester fra Datatilsynet. Også eksterne foredragsholdere var invitert. Seminaret ga nyttig faglig påfyll og anses som en god anledning til å diskutere praktiske spørsmål knyttet til oversending av saker mellom Datatilsynet og Personvernemnda.

Som behandlingsansvarlig skal nemnda sørge for tilfredsstillende informasjonssikkerhet for personopplysninger som behandles for å ivareta hensynene til konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet. I 2018 ble det utarbeidet egne sikkerhetstiltak, sikkerhetsmål og -strategier. Nemnda har derfor ikke sett behovet for ytterligere tiltak i 2019.

Nemnda deltok ikke på internasjonale konferanser i 2019, men både leder og sekretær deltok på ulike personvernkurs.

6 Saksbehandlingen i Personvernemnda

Nemnda behandler klager fra privatpersoner, bedrifter, statlige, kommunale og fylkeskommunale organer. Sakene har gjennomgående stor betydning både for privatliv, kommersiell og offentlig virksomhet. De personvernrettslige problemstillingene som reises må ofte ses i sammenheng med andre rettsområder, som forvaltningsrett, helserett, og ikke minst privatrettslige regler og avtaler. Sakene har gjennomgående stor betydning både for privatliv, kommersiell og offentlig virksomhet.

I 2019 har nemnda hatt 25 saker til behandling, hvorav 16 saker kom inn i 2019. Dette er noe lavere saksinngang fra Datatilsynet enn tidligere år. Nemnda holdt 10 møter som planlagt i 2019, hvor 20 saker ble ferdigbehandlet. To saker ble trukket fra nemndsbehandling. Ett vedtak ble avsagt med dissens. Klagebehandlingen medførte endring av Datatilsynets vedtak i 5 saker, inkludert to saker som ble avvist. I én sak tilkjente nemnda klager dekning av sakskostnader. Saksbehandlingstiden var på 5,6 måneder mot 4,3 måneder i 2018.

De fleste saker ble behandlet og avsluttet med et endelig vedtak etter én nemndsbehandling. Dette skyldes at sakene var godt forberedt før møtene.

Flere av sakene har vært prinsipielle og reist flere ulike personvernrettslige problemstillinger. Dette har medført at det i noen tilfeller har vært nødvendig å behandle sakene over flere møter, som for eksempel PVN-2018-14 (Legelisten.no) og PVN-2019-02 (Google). Sistnevnte sak gjaldt spørsmål om sletting av søketreff i Google som ledet til nyhetsartikler som omtalte en straffesak. Saken, som er omtalt mer detaljert nedenfor, var prinsipiell og ble behandlet av nemnda over tre møter. Sletting av søketreff i Google er en sakstype som stadig blir forelagt nemnda. Også i 2018 behandlet nemnda to slike saker (PVN-2017-17 og PVN-2018-07), mot en sak i 2017 (PVN-2017-17). En annen sakstype som jevnlig dukker opp er saker om sletting av opplysninger i personalmapper eller andre saker knyttet til arbeidsgiver/arbeidstaker-forhold. Dette saksfeltet er omhandlet i PVN-2018-15, PVN-2018-16, PVN-2019-05, PVN-2019-07 og PVN-2019-14, som alle er behandlet av nemnda i 2019.

Oversikt over vedtakene, samt vedtakene i sin helhet (i anonymisert form), er publisert på Personvernemndas hjemmeside. I tillegg er vedtakene publisert på lovdata.no.

Nemnda hadde tre uavsluttede saker ved årets slutt.

Tabell 2.1 Oversikt over Personvernemndas saksavvikling de seks siste årene.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Innkomne saker	25	17	18	19	20	16
Avgjorte saker	30	16	27	19	15	20
DTs vedtak opprettholdt	18	6	16	11	6	14
DTs vedtak endret eller opphevet	12	11	10	7	8	5
Endring i %	40 %	69 %	40 %	37 %	53%	25%
Saksbehandlingstid i gj.snitt (mndr)	7,1	8,2	6,5	3,2	4,3	5,6

7 Saker som ble behandlet i 2019

PVN-2018-10 Utlevering av kundeopplysninger fra NextGenTel AS – klage over Datatilsynets avslutning av sak uten å gi pålegg

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 16. april 2018 om å avslutte saken fordi Datatilsynet ikke fant at det forelå brudd på personopplysningsloven 2000, samt at de opplysningene som forelå ikke foranlediget nærmere undersøkelser fra tilsynet.

Saken gjelder spørsmål om bredbåndsselskaps NextGenTels behandling, herunder utlevering, av As kundeopplysninger. A står registrert i folkeregisteret med «Sperret adresse -FORTROLIG», som innebærer at hennes adresse og telefonnummer ikke skal legges ut offentlig, heller ikke utleveres til nummeropplysningstjenester. NextGenTel avsluttet kundeforholdet til A i 2016 etter å ha blitt ilagt overtredelsesgebyr av Datatilsynet for utlevering av hennes personopplysninger, gjennomgått rettsprosesser og inngått flere forlik med A, som også innebar erstatningsutbetaling for urettmessig utlevering av personopplysninger. A brakte saken inn for Datatilsynet igjen og anførte at saken gjaldt spørsmål om hvorvidt NextGenTel hadde solgt hennes personopplysninger. Tilsynet avsluttet saken uten å gi pålegg. Nemnda la som Datatilsynet til grunn at personopplysningsloven 2000 og 2018 ikke skiller mellom salg eller annen utlevering av personopplysninger, men at det avgjørende er om det foreligger behandlingsgrunnlag for den behandlingen av personopplysninger den behandlingsansvarlige foretar. Nemnda konkluderte med at NextGenTels behandling av As personopplysninger da hun var kunde var tilstrekkelig og forsvarlig vurdert av Datatilsynet. Det forelå ingen nye brudd på personopplysningsloven. Det var heller ikke behov for ytterligere undersøkelser fra tilsynets side.

PVN-2018-12 Publisering av saksframlegg på kommunens nettside

Klage på at X kommune har gitt allmennheten innsyn i personopplysninger ved å publisere på Internett kommunens saksframlegg til et kommunestyremøte. Saksframlegget inneholdt personopplysninger som klagerne anfører var taushetsbelagte.

Saken gjelder en kommunes publisering av et saksframlegg til et kommunestyremøte på kommunens nettside som inneholdt opplysninger om mulig personalsak mot tre av kommunens ansatte, som alle hadde sluttet seg til en varslersak knyttet til rådmannens lederstil. De tre ansatte, som var omtalt med navn i saksframlegget, mente publiseringen innebar et brudd på personopplysningsloven og at de publiserte personopplysningene var taushetsbelagte etter forvaltningsloven. Nemnda vurderte saken etter personopplysningsloven 2018 og EU's personvernforordning. Nemnda fant i likhet med Datatilsynet at saksframlegget ikke inneholdt sensitive personopplysninger og konkluderte med at det ikke var skjedd en utlevering av personopplysninger som omfattes av bestemmelsene i personopplysningsloven 2018. Nemnda var enig med Datatilsynet i at de ikke hadde kompetanse til å vurdere hvorvidt kommunens tolkning av taushetspliktbestemmelsene i forvaltningsloven var korrekt eller ikke. I vedtaket uttaler nemnda seg om innsyn i offentlige dokumenter og forholdet mellom personopplysningsloven (både 2000-loven og 2018-loven) og offentleglova.

PVN-2018-13 Sletting av personopplysninger i fylkesmannens arkiv

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 17. april 2018 om avslag på krav om sletting av saksdokumenter i arkivet til Fylkesmannen i X.

Saken gjelder spørsmål om en privatperson (A) kunne kreve å få slettet sine personopplysnin-

ger fra fylkesmannens arkiv. Dokumentene, som inneholder opplysninger om As helse og innleggelse på psykiatrisk avdeling, er knyttet til en klagesak på en kommunelege som fylkesmannen tidligere hadde behandlet. Datatilsynet, som ikke ga A medhold i kravet om sletting, vurderte saken etter personopplysningsloven 2000. Nemnda redegjorde for lovvalgsspørsmålet, og vurderte saken etter personopplysningsloven 2018 og EU's personvernforordning. I likhet med Datatilsynet konkluderte nemnda med at fylkesmannen ikke kunne pålegges å slette dokumentene selv om A hadde protestert mot behandlingen, jf. personvernforordningen artikkel 17 nr. 3 bokstav d. Nemnda la vekt på at Riksarkivaren var hørt og hadde uttalt at fortsatt lagring var nødvendig ut fra rettssikkerhetshensyn, arkivformål og forskningsformål. Nemnda fant at fylkesmannen har behandlingsgrunnlag for fortsatt lagring av opplysningene til arkivformål i allmennhetens interesse, jf. artikkel 6 nr. 1 bokstav e, jf. personopplysningsloven 2018 § 8 og personvernforordningen artikkel 9 nr. 2 bokstav j.

PVN-2018-14 Behandling av personopplysninger på nettstedet Legelisten.no

Saken gjelder flere spørsmål knyttet til om behandlingen av personopplysninger på nettstedet Legelisten.no er i tråd med personopplysningsloven 2018 og personvernforordningen.

Nemnda konkluderer blant annet med at Legelisten.no er behandlingsansvarlig for alle personopplysningene som behandles på nettstedet, og at Legelistens publisering av vurderinger av helsepersonell ikke er omfattet av journalistunntaket i personopplysningsloven § 3. Nemnda konkluderer videre med at Legelisten.no ikke skal pålegges å offentliggjøre identiteten til brukere som sender inn vurderinger av helsepersonell til nettstedet. Nemnda kom til et annet resultat enn Datatilsynet på to punkter; hvorvidt samtykke er gyldig behandlingsgrunnlag for å samle inn og lagre e-postadresser til brukere som sender inn vurderinger av helsepersonell, og hvorvidt Legelisten.no har behandlingsgrunnlag for å samle inn og publisere vurderinger av helsepersonell uten at helsepersonellet gis en generell reservasjonsadgang. På disse punktene delte nemnda seg i et flertall og et mindretall (5:2).

Nemndas flertall konkluderte med at Legelisten.no har gyldig samtykke fra de som sender inn vurderinger av helsepersonell til også å samle inn og lagre deres kontaktinformasjon (e-post-adresse). Det samme flertallet konkluderer videre

med at Legelisten.no har behandlingsgrunnlag for å samle inn og publisere subjektive brukervurderinger av helsepersonell på nettstedet uten at helsepersonell gis en generell reservasjonsadgang. Den berettigede interessen til Legelisten.no i å formidle brukernes subjektive ytringer veier, etter en bred interesseavveining, tyngre enn hensynet til helsepersonellens personvern.

PVN-2018-15 Sletting av personopplysninger i personalmappe etter avsluttet arbeidsforhold

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 23. april 2018 om avslag på krav om sletting av dokumenter i personalmappe hos X videregående skole og Y fylkeskommune.

Saken gjelder spørsmål om lærer A, etter avslutning av arbeidsforholdet, kan kreve at tidligere arbeidsgiver (X/Y) sletter dokumenter fra hans personalmappe med opplysninger om en arbeidskonflikt A var involvert i da han arbeidet der. Etter at arbeidsforholdet var avsluttet har A tatt ut søksmål mot X/Y. Datatilsynet avslo As begjæring om sletting. Nemnda vurderte saken etter personopplysningsloven 2018 og EU's personvernforordning og redegjorde nærmere for sitt syn på lovvalget. Nemnda fastslo at arbeidsgivers opprinnelige behandlingsgrunnlag for lagringen var personaladministrasjon, jf. artikkel 6 nr. 1 bokstav f, men etter at A avsluttet arbeidsforholdet var begrunnelsen for fortsatt lagring endret til skolens behov for å dokumentere saksbehandlingshistorikken. Nemnda la til grunn at den nye bruken av opplysningene er forenlig med det opprinnelige formålet, jf. artikkel 6 nr. 4, jf. artikkel 5 nr. 1 bokstav b og c. Nemnda viste til at A har en pågående klagesak mot X/Y i Diskrimineringsnemnda der A mener seg utsatt for aldersdiskriminering. Nemnda konkluderte med at fortsatt lagring er nødvendig for å ivareta X/Ys berettigede interesser, jf. artikkel 6 nr. 1 bokstav f, og avslo As krav om sletting.

PVN-2018-16 Arbeidsgivers tilgang til arbeidstakers e-post – overtredelsesgebyr

Klage fra en arbeidsgiver på Datatilsynets vedtak 7. desember 2017 om illeggelse av overtredelsesgebyr på 75 000 kroner for ulovlig innsyn i og manglende sletting av tidligere arbeidstakers e-post.

Saken gjelder spørsmål om arbeidsgivers innsyn i og sletting av arbeidstakers e-postkonto, jf. personopplysningsforskriften 2000 § 9-2 og § 9-4, og spørsmål om overtredelsesgebyr, jf. personopplysningsloven (2000) § 46.

I oppsigelsestiden innførte arbeidsgiver en fraværssassistent på arbeidstakerens (A) e-post-adresse som innebar at e-poster sendt til A ble direkte videresendt til firmaets e-postadresse «[firmapostkasse]». A kontaktet Datatilsynet og klaget på at arbeidsgiveren ikke hadde avsluttet og slettet e-postkassen hans. Datatilsynet ila overtredelsesgebyr på 75 000 kroner. Arbeidsgiveren klaget vedtaket inn for nemnda. Nemnda redegjorde for den bevisvurdering som skal foretas i saker om overtredelsesgebyr. Basert på den fremlagte dokumentasjonen la nemnda, med klar sannsynlighetsovervekt, til grunn at As e-postkasse automatisk ble viderekoblet til virksomhetens e-postkasse i nesten ett år og ni måneder etter at arbeidsforholdet ble avsluttet, og at viderekoblingen var å anse som ulovlig innsyn i As e-postkasse. En samlet nemnd konkluderte med at det var en grov overtredelse av personopplysningsforskriften 2000 §§ 9-2 og 9-4, og opprettholdt Datatilsynets vedtak om å ilegge overtredelsesgebyr på 75 000 kroner, jf. personopplysningsloven 2000 § 46.

PVN-2018-17 Begjæring om retting og sletting i politioperativt register – avvisning av sak

Klage fra A på Datatilsynets avgjørelse 12. desember 2017 der tilsynet avsluttet sak etter å ha konkludert med at politiets behandling av opplysninger var i samsvar med politiregisterloven.

Saken gjelder begjæring om retting og sletting av opplysninger i politioperativt register (PO). Etter en trafikkkontroll hvor politiet mistenkte A for ruspåvirket kjøring, ble opplysninger fra hendelsen registrert i PO. As førerkort ble midlertidig beslaglagt, men utlevert senere samme dag. Saken ble senere henlagt av politiet. As begjæring om retting og sletting av personopplysninger i PO ble avslått av Kripos. A klaget til Politidirektoratet som opprettholdt avgjørelsen. A brakte saken inn for Datatilsynet som fant at politiets behandling var i samsvar med politiregisterloven og avsluttet saken. A klaget på Datatilsynets avgjørelse. Nemnda viste til at mistanke om ruspåvirket kjøring og midlertidig beslag av førerkort er saker som behandles etter straffeprosessloven og at Datatilsynets kompetanse i slike saker er begrenset til å gi behandlingsansvarlig en anmerkning. En beslutning om enten å gi anmerkning eller ikke gi anmerkning kan ikke påklages til Personvernemnda. Vilkårene for å behandle klagen var ikke oppfylt. Nemnda aviste saken.

PVN-2018-18 Klage over Datatilsynets pålegg om anonymisering av enkelte personopplysninger på Internett

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 9. mars 2018 om å anonymisere utvalgte ytringer på nettstedet <http://offentlig.info> (offentlig.info) på grunn av manglende behandlingsgrunnlag, jf. personopplysningsloven 2000 § 11 bokstav a, jf. §§ 8 og 9 og 46 siste ledd.

Saken gjelder spørsmål om enkelte uttalelser om enkeltpersoner på et nettsted er vernet av unntaket for journalistiske, kunstneriske eller litterære ytringer i personopplysningsloven 2018 § 3. En tidligere avskjediget ansatt (A) i en fylkeskommune, har skrevet negative kommentarer om fylkeskommunen og enkelte ansatte på et nettsted og i fire ulike e-bøker. Han har blant annet publisert ulike offentlige dokumenter knyttet til rettslige prosesser han har vært part i, sammen med egne kommentarer og vurderinger av det som har skjedd. E-bøkene er også utgitt i papirversjon. Datatilsynet påla A å slette/anonymisere enkelte personopplysninger på nettstedet, samt i en av e-bøkene. Den aktuelle e-boka har tilsvarende innhold som nettstedet, i pdf-format. De øvrige tre e-bøkene ble vurdert å være omfattet av unntaket i personopplysningsloven 2000 § 7. Nemnda kom til at også de aktuelle personopplysningene på nettstedet og i den fjerde e-boka var vernet av unntaket i personopplysningsloven 2018 § 3. Nemnda uttaler at man med bakgrunn i § 3 ikke kan foreta en detaljregulering av innholdet og layouten på en nettside, hvor de samme personopplysningene tillates i én kontekst, men ikke i en annen. Nemnda påpeker at personopplysningsloven ikke nødvendigvis er det ideelle rettsgrunnlaget for å forfølge denne typen saker. Samme saksforhold har også vært behandlet av nemnda tidligere i PVN-2017-06.

PVN-2018-19 Begjæring om retting og sletting i politioperativt register – avvisning av sak

Klage fra A på Datatilsynets avgjørelse 25. januar 2018 der tilsynet avsluttet sak om retting og sletting i politioperativt register, uten å gi pålegg.

Saken gjelder begjæring om retting og sletting av opplysninger i politioperativt register (PO). En privatperson (A) ba om at alle opplysninger om han fra en rettsak i tingretten og lagmannsretten hvor A var fornærmet, ble slettet. Han ba også om at en bekymringsmelding fra et familiemedlem vedrørende As psykiske helse ble slettet, samt opplysninger fra en hendelse på toget hvor politiet ble tilkalt på grunn av en melding om en beruset

passasjer. As begjæring om sletting og retting av opplysninger i PO ble avslått av Kripos. A klaget til Politidirektoratet som opprettholdt avgjørelsen. A brakte saken inn for Datatilsynet som fant at politiets behandling var i samsvar med politiregisterloven og avsluttet saken. A klaget på Datatilsynets avgjørelse. Den delen av klagen som gjaldt sletting av opplysninger i PO fra straffesaken ble avvist av nemnda fordi Datatilsynets kompetanse i straffesaker er begrenset til eventuelt å gi behandlingsansvarlig en anmerkning. En beslutning om enten å gi eller ikke gi anmerkning kan ikke påklages til Personvernnemnda. De øvrige opplysningene ble ansett for å være opplysninger utenfor straffesak. For slike opplysninger har tilsynet påleggskompetanse etter politiregisterloven § 60 første ledd. Nemnda la til grunn at politiregisterloven § 60 må forstås slik at det kun er tilsynets vedtak om pålegg som kan klages inn for nemnda. Når tilsynet hadde funnet at opplysningene om A var behandlet i samsvar med politiregisterloven og konkludert med at behandlingen er lovlig, kan ikke tilsynets vurdering påklages til nemnda etter politiregisterloven § 60. Nemnda aviste saken.

PVN-2019-01 Dekning av sakskostnader, jf. forvaltningsloven § 36

Saken gjelder Legelistens krav på dekning av sakskostnader, jf. forvaltningsloven § 36, etter at Personvernnemnda i vedtak 21. januar 2019 i sak PVN-2018-14 ga Legelisten delvis medhold i sin klage på Datatilsynets vedtak, ved at tilsynets vedtak ble omgjort på to punkter. Omgjøringen var samsvar med Legelistens subsidiære anførsel i klagen. Det totale kravet på kroner 248 972,80 omfattet salærutgifter til prosessfullmektig for 80 timers arbeid utført i perioden 9. mars 2017 til 24. januar 2019, totalt kroner 173 972,80, samt et skjønsmessig fastsatt beløp på kroner 75 000 for Legelistens eget arbeid med saken. Nemnda la til grunn at vedtaket i sak PVN-2018-14 ble endret til gunst for Legelisten og at det var forståelig at Legelisten pådro seg vesentlige utgifter ved å engasjere juridisk bistand i forbindelse med klagen over Datatilsynets vedtak i en så omfattende og prinsipiell sak. Nemnda anså 50 000 kroner til prosessfullmektigens bistand som nødvendig for å få endret vedtaket, men øvrig arbeid ikke var nødvendig, jf. forvaltningsloven § 36. Legelistens godtgjørelse for eget arbeid ble ikke dekket.

Personvernnemndas vedtak ble påklaget til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. I vedtak 7. juni 2019 innvilget departementet delvis dekning av sakskostnader med 72 000 kroner.

PVN-2019-02 Sletting av søketreff i søkemotoren Google

Klage på Datatilsynets avslag på anmodning om å pålegge Google å slette søketreff ved søk på As navn. Søketreffene ledet til flere nyhetsartikler som omtalte en straffesak mot A i 2013/2014 der han, mens han praktiserte som advokat, ble domfelt for flere grove bedragerier. Nemnda tok utgangspunkt i EU-domstolens avgjørelser i Google Spain og Google C-131/12 av 13. mai 2014, og G.C. & Others v CNIL dom C-136/17 av 24. september 2019. Det forbudet og de restriksjoner som følger av personvernforordningen artikkel 10 må tolkes i lys av de særlige forhold som gjør seg gjeldende for søkemotortilbyderens behandling av personopplysninger. En anmodning om sletting av søketreff må avgjøres på grunnlag av en interesseavveining (en nødvendighetsvurdering) der hensynet til personvernet skal veies mot hensynet til informasjonsfriheten. Den samme tilnæringsmåten er kommet til uttrykk i forordningen artikkel 17 som i nr. 3 anerkjenner en begrensning i retten til å få slettet personopplysninger av hensyn til yrings- og informasjonsfriheten, selv om behandlingen f.eks. mangler behandlingsgrunnlag. Etter en samlet vurdering kom nemnda til at As rett til personvern veide tyngst. Nemnda la vekt på at det hadde gått lang tid siden de straffbare handlingene ble begått (8–14 år siden), og at det var lenge siden domfellelsen (seks år). A praktiserer ikke lenger som advokat og han ble vurdert å ha en mindre rolle i bedrageriene. Det ble videre vektlagt at A opplever søketreff til de publiserte opplysningene svært belastende, samt at det dreier seg om opplysninger som er omfattet av artikkel 10.

PVN-2019-03 Innsyn i personopplysninger i et dødsbo under offentlig skifte – klage over Datatilsynets avslutning av sak

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 12. oktober 2018 om å avslutte behandlingen av en sak vedrørende begjæring om innsyn i personopplysninger i et dødsbo under offentlig skifte.

Saken gjelder spørsmål om rett til innsyn i personopplysninger i et dødsbo under offentlig skifte, og rekkevidden av rettspleielovunntaket i personopplysningsloven § 2 andre ledd bokstav b. I forbindelse med offentlig skifte av dødsboet til As foreldre, henvendte A seg til bobestyreren å ba om innsyn i sakens dokumenter og en komplett dokumentliste, samt om innsyn i opplysninger om seg selv. Bobestyreren henviste A til Oslo byfogd-

embete (OBYF), som sendte A en utskrift av sakens dokumentliste, og ba A opplyse hvilke dokumenter han ønsket kopi av. Byfogden opplyste samtidig at begjæring om innsyn etter personopplysningsloven måtte sendes i egen henvendelse til byfogdembete. A klaget til Datatilsynet, som konkluderte med at skifteloven omfattes av rettspleielovunntaket i personopplysningsloven § 2 andre ledd bokstav b, og at tilsynet derfor ikke har kompetanse til å forfølge saken. Tilsynet avsluttet sin saksbehandling og la til grunn at As innsynsrettigheter ville bli ivaretatt av OBYF. A klaget vedtaket inn for nemnda. Nemnda kom til at domstolens behandling av personopplysninger i et dødsbo under offentlig skiftebehandling er omfattet av personopplysningsloven og ikke omfattet av rettspleielovunntaket i § 2 andre ledd bokstav b. Det var likevel forsvarlig av Datatilsynet å avslutte sin saksbehandling og legge til grunn at As innsynsrettigheter ville bli ivaretatt av Oslo byfogdembete ved henvendelse dit.

PVN-2019-04 Feilsending av eksamensbesvarelse – klage på Datatilsynets avslutning av sak etter begrensede undersøkelser

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 10. januar 2019 om å avslutte behandlingen av en sak vedrørende Høgskolen i X sin håndtering av en avviksmelding om en eksamensbesvarelse som ble sendt til feil person.

En eksamensbesvarelse var ved en feil sendt til en medstudent i forbindelse med klagesensuren. Utsendelsen representerte en behandling av personopplysninger i og med at teksten i besvarelsen var slik at medstudenten indirekte identifiserte hvem som hadde skrevet eksamensbesvarelsen, selv om navnet ikke var oppgitt. Utsendelsen representerte dermed brudd på personopplysningssikkerheten ved at det skjedde en utilsiktet spredning av personopplysninger, jf. personvernforordningen artikkel 4 nr. 12. Sikkerhetsbruddet representerte ikke et avvik som skulle vært meldt til Datatilsynet, jf. artikkel 33 nr. 1. Det avgjørende for meldeplikten er om sikkerhetsbruddet sannsynligvis «vil medføre en risiko for fysiske personers rettigheter og friheter», noe som ikke var tilfelle i denne saken. Innholdet i opplysningene var ikke taushetsbelagte eller sensitive, og det kun var én person som hadde fått tilgang til opplysningene. Det var forsvarlig av Datatilsynet å avslutte sin saksbehandling ved å legge til grunn at sikkerhetsbruddet var forsvarlig håndtert av høgskolen.

PVN-2019-05 Innsyn i personalmappe

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 22. januar 2019 om å avslutte behandlingen av en innsynssak uten å gi pålegg.

En tidligere ansatt (A) i en fylkeskommune ba om innsyn i opplysninger i egen personalmappe. Han ba også om informasjon om en rekke forhold knyttet til behandlingen av hans personopplysninger. Datatilsynet undersøkte saken og fant at A hadde fått det innsynet og den informasjonen han har krav på etter personvernforordningen artikkel 15. I tillegg informerte og veiledet Datatilsynet A om hans rett til å be om innsyn hos fylkesmannen i anledning en klagesak som var sendt dit. En samlet nemnd var enig med Datatilsynet i at fylkeskommunen hadde etterkommet As anmodning og gitt ham innsyn. Nemnda la videre til grunn at Datatilsynets avgjørelse om å avslutte saken uten å gi pålegg var forsvarlig og innenfor lovens rammer, jf. artikkel 57 nr. 1 bokstav f.

PVN-2019-06 Utlevering av personopplysninger

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 21. desember 2018 om å avslutte behandlingen av en sak om X kommunes behandling av personopplysninger, uten å gi pålegg.

Saken har sin opprinnelse i en bekymringsmelding som ble sendt fra en skole til barneverntjenesten i kommunen. Skolen var bekymret over foreldrenes konfliktfylte forhold til skole og lokalmiljø. Barnevernet avsluttet saken uten å iverksette tiltak. Foreldrene kontaktet Datatilsynet og klaget over kommunens/skolens behandling og utlevering av opplysninger. Nemnda la til grunn at kommunen/skolen hadde behandlingsgrunnlag for å behandle personopplysninger i anledning bekymringsmeldingen, og var enig med Datatilsynet i at det lå utenfor tilsynets og nemndas kompetanse å ta stilling til grunnlaget for bekymringsmeldingen. Nemnda la videre til grunn at kommunen/skolen ikke brøt personopplysningsloven i sin interne og eksterne kommunikasjon rundt bekymringsmeldingen, samt at Datatilsynet hadde foretatt tilstrekkelige undersøkelser i saken og oppfylt sin plikt etter personvernforordningen artikkel 57.

PVN-2019-07 Retting og sletting av personopplysninger i personalmappe

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 11. juli 2018 om ikke å pålegge retting eller sletting av person-

opplysninger i hennes personalmappe hos arbeidsgiver.

Klageren i saken, A, er involvert i en arbeidskonflikt med ledelsen som har vart over flere år. I likhet med Datatilsynet fant nemnda at det ikke var grunnlag for å pålegge å slette eller rette personopplysningene i As personalmappe. Nemnda sluttet seg til tilsynets vurdering om at det adekvate alternativet er supplerings, noe det var gitt anledning til. Videre la nemnda til grunn at arbeidsgivers behandling av As personopplysninger var nødvendig for å ivareta arbeidsgivers berettigede interesse i å håndtere og dokumentere sakshistorikken i arbeidsforholdet og den pågående arbeidskonflikten, jf. personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav f. I en slik pågående arbeidskonflikt har arbeidsgiver de nødvendige berettigede grunnene for fortsatt å oppbevare opplysningene og denne interessen går foran den registrertes interesse i å få dem slettet. Nemnda la også til grunn at arbeidsgiverens oppbevaring av personopplysningene var forsvarlig, og at det ikke forelå brudd på reglene om personopplysningssikkerhet, jf. artikkel 32.

PVN-2019-08 Innsyn i personopplysninger i mobilabonnement etter ID-tyveri

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 23. januar 2019 om ikke å gi telefonselskapet B pålegg om å gi han innsyn etter personvernforordningen artikkel 15.

A ble kjent med at en ukjent person urettmessig hadde brukt hans fødselsnummer til å opprette et kontantkortabonnement. A sperret telefonnummeret umiddelbart og anmeldte forholdet til politiet, men politiet henla saken. A ba om innsyn i opplysninger som var knyttet til abonnementet (bl.a. datatrafikk, samtalelogg, sms'er). Mobilselskapet avslo begjæringen. A klaget til Datatilsynet som avsluttet saken uten ytterligere tiltak med henvisning til at A ikke hadde krav på innsyn i etter artikkel 15. Nemnda var enig med tilsynet i at artikkel 15 ikke ga A rett til innsyn. Selv om et fødselsnummer entydig er knyttet til en person, var det i dette tilfellet på det rene at As fødselsnummer var misbrukt av noen andre og at de personopplysningene som eventuelt fremkom i tilknytning til det opprettede abonnementet hos mobilselskapet ikke var personopplysninger om A, men personopplysninger om den som hadde opprettet mobilabonnementet. Nemnda opprettholdt Datatilsynets vedtak om ikke å gi pålegg om innsyn.

PVN-2019-09 Publisering av bilde fra overvåkingskamera på Facebook – overtredelsesgebyr

Klage fra gullsmedforretningen A på Datatilsynets vedtak 21. januar 2019 om illeggelse av overtredelsesgebyr på 50 000 kroner for publisering på Facebook av et bilde gjort ved kameraovervåking.

En gullsmedforretning, A, publiserte et bilde på Facebook fra et overvåkingskamera. Bildet viste en identifiserbar person og var tatt i forbindelse med et tyveri av julepynten utenfor forretningen i desember 2017. Nemnda kom til at saken skulle behandles etter personopplysningsloven 2018. Personopplysningsloven 2018 og personvernforordningen åpner for en bredere vurdering av spørsmålet om adgangen til utlevering av personopplysninger innhentet ved kameraopptak enn etter personopplysningsloven 2000 § 39 og må derfor anses som gunstigere, jf. personopplysningsloven § 33. Nemnda vurderte om A hadde behandlingsgrunnlag i forordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav f (berettiget interesse), og konkluderte etter en interesseavveining, med at den registrertes interesse gikk foran og krevde vern av opplysningene. Ved utmålingen av gebyr etter forordningen artikkel 83 var det i denne saken nødvendig å se hen til tidligere forvaltningspraksis for utmåling av gebyr i og med at handlingen var begått i desember 2017 (dvs. før personopplysningsloven 2018 og personvernforordningen trådte i kraft). Nemnda opprettholdt Datatilsynets vedtak om å illegge A et overtredelsesgebyr på 50 000.

PVN-2019-10 Saken er trukket av klager

PVN-2019-11 Påstand om urettmessig oppslag i pasientjournal – klage på Datatilsynets avslutning av sak

Klage fra A på Datatilsynets avgjørelse 27. mars 2019 om å avslutte behandlingen av en sak uten å gi pålegg.

A kontaktet Datatilsynet fordi hun mistenkte at noen urettmessig hadde gjort oppslag i hennes pasientjournal ved et sykehus. Datatilsynet veiledet A i hvordan hun skulle få innsyn i hvilket helsepersonell som hadde gjort oppslag journalen, samt informerte henne om at Fylkesmannen var rett klageinstans dersom hun mente det var gjort urettmessige oppslag. Datatilsynet fant ikke konkrete holdepunkter for at det var foretatt oppslag som ikke var begrunnet i tjenstlig behov, eller at det var generelle mangler ved tilgangsstyringen ved sykehuset. Nemnda var enig med

tilsynet i at det lå utenfor tilsynets og nemndas kompetanse å ta stilling hvem som har tjenstlig behov for oppslag i pasientjournal etter helsepersonelloven. Nemnda konkluderte med at Datatilsynet hadde etterkommet As anmodning og oppfylt sine forpliktelser etter personvernforordningens artikkel 57 og forvaltningsloven § 17. Datatilsynets avslutning av saken var forsvarlig og i tråd med loven.

PVN-2019-12 Klage på Datatilsynets avslutning av sak uten å gjøre nærmere undersøkelser eller gi ytterligere sanksjoner

Klage fra A på Datatilsynets vedtak 24. september 2019 der tilsynet besluttet å avslutte saken uten å gjøre nærmere undersøkelser eller gi pålegg overfor universitetet X.

Saken har sin bakgrunn i en tidligere sak fra 2016 hvor Datatilsynet ila universitetet X et overtredelsesgebyr på 75 000 kroner for ikke å ha etablert tilfredsstillende tiltak for å hindre spredning av konfidensielle personopplysninger om at en students (As) skikkethet til psykologistudiet var til behandling i Skikkethetsnemnda. A henvendte seg til Datatilsynet på nytt i 2018 og mente at X var skyldig i ytterligere brudd på personopplysningsloven som ikke var omfattet av det tidligere ilagte overtredelsesgebyret, at universitetet hadde gitt uriktige opplysninger til Datatilsynet, samt at reaksjonen i 2016 ikke var streng nok. Datatilsynet avsluttet saken uten å foreta nærmere undersøkelser. Nemnda kom til at tilsynets avslutning av saken uten ytterligere undersøkelser var forsvarlig og i tråd med loven. Nemnda viste til at et gebyr for et lovbrudd i 2014 nå i 2019 var foreldet etter personopplysningsloven § 28, jf. § 33. I likhet med tilsynet la nemnda til grunn at X hadde gjennomført tiltak for å unngå at slike konfidensialitetsbrudd skjer igjen. Nemnda bemerket at A uansett ikke er klageberettiget når det gjelder Datatilsynets valg av reaksjon for å ha overtrådt personopplysningsloven.

PVN-2019-13 Saken er trukket av klager

8 Vurdering av fremtidsutsikter

Et stadig mer digitalisert samfunn hvor teknologien utvikles med stor hastighet innenfor nye områder kan sette personvernet til enkeltpersoner under press. Personvern hensyn forutsetter et velfungerende håndhevingsapparat med tilstrekkelige ressurser for å møte utviklingen, særlig hos Datatilsynet, men også i nemnda for å sikre en effektiv klagenemnd.

Gjennomføringen av personvernforordningen i norsk rett, der de registrertes rettigheter på flere punkter er styrket, og pliktene til de behandlingsansvarlige og databehandlere er skjerpet, har uten tvil medført en økt bevissthet om personvern både hos privatpersoner, private virksomheter og i offentlig forvaltning. Hvilken betydning dette har for saksmengden og arbeidsmengden til Personvernemnda, er det fortsatt tidlig å si noe sikkert om. Basert på den generelle samfunnsutviklingen med økt bevissthet på rettigheter og klagemuligheter, er det likevel lite sannsynlig at saksmengden vil gå ned. Med en omfattende og ny lovtekst er det nemndas vurdering at sakene blir mer komplekse.

Et moment som kan tilsi økt saksmengde er at nye regler medfører et økt behov for å få avklart ulike tolknings- og grensedragnings spørsmål, noe også forordningen legger opp til må skje gjennom praksis. At nemnda gjennom sin klagesaksbehandling bidrar til rettsutviklingen er forutsatt i forarbeidene til personopplysningsloven, Prop.56 LS (2017–2018). Antall klagesaker, samt de enkelte sakers kompleksitet, er styrende for hvor stor arbeidsmengden blir for nemnda og derigjennom hva som er nødvendig ressursbruk.

Nemnda ser en tendens til at økt kompleksitet i saker medfører at parter i større grad benytter prosessfullmektig. Dette kan medføre en økning i krav om dekning av sakskostnader etter forvaltningsloven § 36, noe som vil påvirke nemndas budsjett dersom dette forutsettes dekket av Personvernemndas midler.

Personvernemnda er av den oppfatning av nemnda gjennom sin virksomhet fungerer etter sin hensikt og bidrar til rettsavklaringer og til å høyne kunnskapsnivået på personvernområdet.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Omslagsillustrasjon: Colourbox

Trykk: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon – 06/2020

